

80 ARBETS- 1 PENSION

ARBETSPENSION

UTGIVEN AV PENSIONSSKYDDSCENTRALEN ISSN 0564-5808

Huvudredaktör:

Yrjö Larmola

Redaktionssekreterare:

Kirsti Suomivuori

Redaktionsråd:

Yrjö Larmola, ordförande

Antero Ahonen

Pentti Koivistoinen

Esko Prokkola

Jussi Vanamo

Redaktionens adress:

Semaförbron 7

00520 Helsingfors 52

Telefon 90-1511

16:nde årgången

Arbetspension utkommer

fyra gånger om året.

En årgång kostar 10 mark

Helsingfors 1980

Kirjapaino Aa oy

SKRIBENTER I DETTA NUMMER

Redaktör Mikael Brunila,

Sjömanspensionskassan

Byråchef Riitta Heinonen,

Arbetspensionskassan

Avdelningschef Martti Hännikäinen,

Pensionsskyddscentralen

Direktör Markku Hänninen,

Pensionsskyddscentralen

Specialforskare Jouko Janhunen,

Pensionsskyddscentralen

Forskare Pirkko Jääskeläinen,

Pensionsskyddscentralen

Forskare Seppo Karisalmi,

Pensionsskyddscentralen

Biträdande avdeln.chef Pentti Koivistoinen,

Pensionsskyddscentralen

Jurist Ossi Kotajärvi,

Ömsesidiga Pensionsförsäkringsbolaget

Pohja

Tjff sektionsföreståndare Merja Lamberg,

Pensionsskyddscentralen

Pensionsanstaltsinspektör Juhani Lindqvist,

Pensionsskyddscentralen

Informationssekreterare Jaakko Mäkinen,

Pensionsskyddscentralen

Bibliotekarie Kaija-Liisa Nissinen,

Pensionsskyddscentralen

Vice verkställande direktör Seppo Pietiläinen,

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt

Biträdande avdelningschef Heikki Poukka,

Pensionsskyddscentralen

Avdelningschef Esko Prokkola,

Pensionsskyddscentralen

Jurist Helena Tapio,

Pensionsskyddscentralen

Verkställande direktör Matti Uimonen,

Pensionsskyddscentralen

Biträdande avdelningschef Jussi Vanamo,

Pensionsskyddscentralen

1
1980

Också företagarpensionerna måste finansieras

När pensionslagarna för företagare — FöPL och LFöPL — trädde i kraft för tio år sedan genomfördes en länge väntad och omfattande socialpolitisk reform. Under 1960-talet hade det många gånger påpekats att företagarna hamnat i en sämre ställning än löntagarna sedan ett lagstadgat pensionskydd i början av årtiondet införts för de senare. Företagarpensionslagarna tillkom som ett resultat av förhandlingar med företagargenerationerna, och delvis för ett övervaka lagarnas vidareutvecklande invaldes representanter för företagarna i olika förvaltningsorgan inom pensionssystemet. I systemet inleddes en halv miljon försäkrade, dvs. nästan en fjärdedel av den arbetande befolkningen.

Det tog en tid för företagarna att vänja sig vid att ombesörja sin pensionsförsäkring. Många frågade sig varför försäkringen måste vara obligatorisk och många tyckte att företagaren måste betala "dubbel försäkringspremie" när han måste sköta dels sina arbetstgares och dels sin egen försäkring. Numera har pensionssystemet för företagare emellertid stabiliserat sig. Också av dem som är missnöjda med försäkringspremiernas eller pensionskyddets nivå torde de flesta vara av den mening att företagarna behöver ett särskilt pensionssystem.

Om man godkänner principen att arbete i arbetsför ålder bör inverka på utkomsten efter pensioneringen, blir det trivialt att göra den fråga som man ofta hör samhällsredaktörer som är nya i gamet ställa i radion och tidningspressen: "Varför finns det så många pensionssystem, varför kan det inte finnas en enda gemensam pension för alla?" Då det inte är möjligt att bestämma en företagares arbetsförtjänst med samma exakthet som löntagarnas lön, är det klart att grunden för företagarens förtjänstrelaterade pension måste vara annorlunda, även om pensionsstadgandena i övrigt är ungefär likadana.

Den sociala tryggheten för företagare har förbättrats men annars har samhällsutvecklingen inte varit speciellt positiv för företagarnas vidkommande. Deras antal har gått ned så att de nu utgör en sjättedel av befolkningen inom arbetslivet, och deras medelålder är hög. Det senare faktumet har lett till att företagarpensionernas totalsumma motsvarar hela sexton procent av summan av motsvarande arbetsinkomster trots att företagarpensionslagstiftningen inte varit i kraft mera än tio år. Som en jämförelse kan nämnas, att pensionsutgiften för hela arbetspensionssystemet (företagare och löntagare) utgör åtta procent av summan av motsvarande arbetsinkomster.

Lantbruksföretagarens försäkringspremie utgör drygt fem procent av den uppskattade inkomsten, medan försäkrings-

Vetande ger trygghet

premien för andra företagare är tretton procent eller mindre. Staten betalar tre fjärdedelar av lantbruksföretagarnas pensionskostnader. I fjol deltog staten första gången i de övriga företagarnas pensionskostnader.

Under 1980-talet beräknas företagarpensionernas totalsumma öka till en fjärdedel av motsvarande arbetsinkomster. Det förutsätter en betydlig ökning av statens finansieringsandel, ty företagarnas egen kostnadsdel kan enligt stadgandena inte överstiga den genomsnittliga nivån för premie som avses i lagen om pension för arbetstagare. Det är också skäligt att företagarnas finansieringsbörda inte blir större än löntagarnas och deras arbetsgivares.

Matti Uimonen

Många experter tycks vara av den meningen att ett bra pensionsskydd alltid också innebär ett invecklat system. Ju mera man i lagen försöker ta hänsyn till alla tänkbara situationer och fall, desto mera blir det nödvändigt med undantag och undantags undantag från lagens huvudregler. Ju flera detaljer en lag lämnar öppna, desto enklare är lagen.

Även om det på officiellt håll har sagts att vi inte lever i någon pensionsdjungel i vårt land, måste man medge att vi har en komplicerad pensionslagstiftning. En mängd olika situationer och persongrupper har beaktats i lagen. Om någon trots allt blir utan ett tillräckligt pensionsskydd, beror det sällan på brister i själva lagen. Oftast är det frågan om att systemen alltfjämt är så unga eller — som när det gäller arbetsoförmåga — om tolkningen. Helt utan luckor är pensionssystemet emellertid ännu inte.

När pensionslagstiftningen blir mera utvecklad, såsom exempelvis arbetspensionssystemet, förefaller det således att gå så, att människornas möjlighet att känna till sitt pensionsskydd blir mindre och deras osäkerhet därför större. Något tillspetsat kunde man säga att ju bättre pensionsskyddet blir, desto otryggare känner sig människorna lätt. En känsla av trygghet ger ju bara den trygghet man vet sig ha. Att man känner till sin pension är en komponent i ens pensionsskydd.

I praktiken blir känslan av otrygghet inte så påtaglig, emedan det är ganska ovanligt att man tänker på och bekymrar sig för sociala risksituationer. De ingår inte i en människas framtidsplaner. Problemet blir närmast aktuellt för dem som råkar ut för en risk eller ser en sådan nära sig. Känslan av otrygghet och osäkerhet blir troligtvis speciellt stor just då man nödvändigt skulle behöva en trygghet av något slag, eftersom man inte på förhand tagit reda på vad man behöver veta.

Informatörerna inom området för social trygghet hyser återigen den förhoppningen, att människorna skulle ta emot och lagra i minnet åtminstone en viss minimimängd kunskaper också om sådant som man hoppas kunna undvika och inte väntar sig att skall inträffa. I praktiken är det väl emellertid så att de flesta av oss inte bryr sig om eller direkt undviker att ta emot den utbudna informationen. Därför gäller det att få kontakt med människor just då när de upplever ett akut behov av att få råd.

Detta har man även insett och försökt beakta inom arbetspensionsinformationen och synbarligen även inom annan information om vår sociala trygghet. Informationsmaterial om pensioner kan man få på de ställen där det är troligt att kommande invaldpensionärer rör sig (apotek, hälsostationer etc.) eller där de anhöriga till en avliden lätt får tag på det (begrav-

ningsbyråer, pastorskansliet). Dessutom ges information genom de olika informationsmedierna till alla som är intresserade. Tillräckligt tycks informationsutbudet emellertid aldrig bli.

Ett sätt att informera vore att föra informationen till hemmet. I början av 1970-talet utgav ett flertal inrättningar inom det sociala området gemensamt en socialguide, som distribuerades till alla hem i landet. Guiden var dock måhända alltför späckad med uppgifter och alltför omfattande för att vara till nytta just då när goda råd är dyra.

Vore en mindre utförlig guide kanske ett vettigt informationsalternativ? En guide som skulle begränsa sig till de risksituationer, som den sociala tryggheten täcker? Där man inte skulle utgå från lagar och förmåner utan från sådana händelser och situationer, där en människa behöver hjälp. Det viktigaste är väl att man får veta att det finns hjälp att få och vart man skall vända sig — gå, skriva eller ringa. En annan sak är sedan hur många som skulle spara broschyren och komma ihåg den när det behövs.

Vårt decentraliserade system för social trygghet uppväcker också lätt känslor av osäkerhet alldeles i onödan. T.ex. arbetspensionstagarna befärs ibland att de inte kan samla ihop alla pensionsrater som de har rätt till från olika håll. Den invigde vet att det tack vare register- och ansökningsystemet inte existerar

några problem eller åtminstone inte ett problem av den omfattning man kunde tro. Men blotta misstanken kan vara synnerligen obehaglig för en pensionstagare, i synnerhet för genomsnittspensionären, vars pension är så pass liten att varje litet tillskott vore välkommet.

Det finns även fall — också inom arbetspensioneringen — där vetandet är av avgörande betydelse för en människas pensionskydd. Det gäller t.ex. rättande av APL-pensionslön, tidpunkten för intyg för arbetslöshetspension, omsorgen om ens egen pensionsförsäkring i tid, om det i ett senare skede är svårt att bevisa ett arbetsförhållande, etc.

Den sociala tryggheten är i mångt och mycket beroende av en effektiv information. Från systemets synpunkt är vetandet tillräckligt när systemet fungerar. Från människornas synpunkt är det viktigt, att systemet fungerar väl.

En "produktutveckling" med tanke på informatörens problem är sällan möjlig inom området för social trygghet. Det finns alldeles för många bakgrundsfaktorer och olika slags intressen att beakta.

Återstår att finna ett sätt att ge information där och när det behövs: information om det grundskydd, som kommer var och en till del utan eget handlande, och om de detaljer, där ens eget vetande avgör hur gott resultat man kan uppnå.

P.L.

FöPL-försäkringspremienivån är hög men måste accepteras

FöPL-försäkringen är inte någon inbringande investering, men den skänker trygghet. En ung företagare tycker kanske lätt att pensionsåldern är avlägsen och försäkringspremien hög. Många företagare har fortfarande den uppfattningen, att regeln om de fyra sista åren gäller också för företagarpensionerna.

Svaren på en enkät som Arbetarpension har gjort bland vissa centrala företagarorganisationer ger en klar bild av företagarnas inställning till företagarpensionssystemet. De visar också var den ena förhandlingsparten står när det gäller frågan om företagarförsäkringens utvecklande under 1980-talet.

1. Försäkringspremien enligt lagen om pension för företagare utgör i år 13 procent av arbetsinkomsten (den fulla premien). Tycker ni att denna nivå är skälig?

Centralförbundet för hantverk och småindustri: Om man önskar bevara pensionernas nuvarande nivå och med beaktande av att pensionsförmånerna och premierna är beroende av varandra, måste man anse att pensionsavgiften är den rätta. Företagarna tycker nog att den är hög.

Företagarnas Centralförbund i Finland:

Försäkringspremien kan med beaktande av företagarpensionssystemets karaktär och struktur anses vara skälig. Det är emellertid uppenbart, att företagarna själva tycker att systemet är misslyckat rent strukturellt sett och att försäkringspremien också som en följd härav är oskäligt hög. Problemet är att variationer i en företagares inkomster inte inverkar på försäkringspremien; ändå kan dessa variationer beroende på det ekonomiska läget och dess utveckling samt andra med företagsverksamheten sammanhängande faktorer vara betydande.

Detaljhandelns Centralförbund:

Man tycker att försäkringspremien är hög, och att den alltså inte kan anses skälig. Premiens storlek leder osökt till en jämförelse med andra investeringsformer, genom vilka

man tror att man skall kunna ordna ett bättre ålderdomsskydd för sig. Som motvikt kan man säga att alla ju inte har möjlighet att skaffa sig trygghet på ålderdomen genom inbringande investeringar. Dessutom kan en investering visa sig misslyckad. Något skede i ens liv kan också medföra förödande slöseri av egendom. Misslyckade affärstransaktioner eller en konkurs kan äta upp ett kapital som var tänkt för ålderdomen osv. En arbetsoförmåga eller ett dödsfall kan inte heller förutsägas. I jämlikhetens namn måste systemet därför godkännas.

Däremot kan pensionspremien nog sägas vara rättvis i den meningen, att den är bunden vid APL-avgifterna. Det torde vara svårt att motivera varför någondera premien borde vara högre eller lägre än den andra. En helt annan fråga är sedan, om vårt pensionssystem i framtiden kommer att bli en alltför tung börda för företagen. En ung företagare betalar ofta i dag försäkringspremie på en större summa än han tar ut i lön.

FÖRETAGARENS BETALNINGSANDEL MÅSTE ANSES MOTSVARA VAD SOM BETALAS ENLIGT ANDRA LAGAR

2. Staten finansierade år 1979 uppskattningsvis en tredjedel av pensionsutgifterna enligt lagen om pension för företagare. Vilken vore enligt er mening den rätta finansieringsandelen?

Småindustrin:

Då företagarnas pensionsavgift inte kan vara högre än arbetstagarnas, bör statens andel vara sådan att motsvarigheten bibehålls.

Företagarna:

Enligt Företagarnas Centralförbund borde staten delta i de av lagen om pension för företagare härrörande pensionsutgifterna i samma proportion som den deltar i utgifterna för de i lagen om pension för lantbruksföretagare avsedda pensionerna.

Detaljhandeln:

Staten bör fortgående garantera pensionsut-

betalningarna till pensionstagarna. Någon bestämd andel kan knappast anses vara den enda rätta. I princip borde staten ju svara för alla pensioner.

Det mest rättvisa vore väl att statens andel var lika stor inom APL-, FöPL- och LFöPL-systemen.

3. Den i lagen om pension för företagare stadgade pensionsförsäkringen är obligatorisk. Har era medlemmar tyckt att det är ett missförhållande?

Småindustrin:

Nej.

Företagarna:

Företagarna har allmänt accepterat att den i lagen om pension för företagare stadgade pensionsförsäkringen är obligatorisk. Man inser nödvändigheten av ett lagstadgat pensionskydd, men däremot har man, som ovan redan nämntes, varit mycket kritiskt inställd till systemets uppbyggnad. T.ex. premiened-sättningssystemet anses vara alltför begränsat, och det är uppenbart, att det medför stora svårigheter för en del av företagarna att klara de höga försäkringspremierna. Premienivån borde vara sådan, att den inte har en väsentlig betydelse för företagarens ekonomiska ställning.

Detaljhandeln:

Många företagare tycker att en lagstadgad företagarpension är onödig och de ser försäkringspremierna ungefär som en tvångsbeskattning. I synnerhet av de mest framgångsrika företagarna tycker en del att FöPL-föringen borde vara frivillig. Orsakerna och följderna desamma som nämntes ovan i punkt 1.

DE UNGA FÖRETAGARNA UPPLEVER PREMIEN SOM TYNGRE ÄN ANDRA

4. a) Lagen om pension för företagare jämställer företagares arbetsinkomst med den lön som det vore skäligt att betala till hans ställföreträdare. Är denna bedömningsgrund i ert tycke lämplig?

Pensionskyddscentralen har fastställt grunderna för uppskattande av företagares arbetsinkomst. Dessa grunder har uppgjorts i samråd med vederbörande företagareorganisationer.

b) Är pensionsanstaltens uppskattningar

av företagarnas arbetsinkomst enligt er mening realistiska?

c) Har fastställandet av en företagares arbetsinkomst medfört problem inom er medlemskår?

Småindustrin:

I teorin förefaller det nuvarande sättet att bestämma en företagares arbetsinkomst riktig, men vid den praktiska tillämpningen har det förekommit svårigheter. En företagare har trots de fastställda grunderna för arbetsinkomstens uppskattande en rätt stor frihet när det gäller att bestämma sin arbetsinkomst och det förefaller i praktiken att leda till att unga företagare föredrar att välja en så låg arbetsinkomst som möjligt. Ett sådant handlings-sätt är förståeligt, eftersom den som är ung inte känner något starkt behov av pensionskydd men däremot tycker att pensionsavgiften är hög.

Den som en gång har valt sin arbetsinkomst, gör sällan några justeringar däri förrän pensionsåldern närmar sig. Det beror ofta på att företagarna har en oriktig uppfattning om hur deras pensionskydd är uppbyggt. Många tror att företagarnas pensionskydd följer samma principer som pensionskyddet inom det mera bekanta APL-systemet. När en höjning av arbetsinkomsten i ett senare skede inte medför någon väsentlig förbättring av pensionskyddet och en sådan höjning inte ens är möjlig utan särskild motivering, förefaller möjligheten att välja arbetsinkomsten rätt fritt i praktiken att leda till att företagarnas pensionskydd blir sämre. Grunderna för arbetsinkomstens bestämmande borde därför omprövas. Åtminstone borde man redan i detta skede framhålla för pensionsanstaltens FöPL-kunder att pensionskyddet bestäms på basen av ett medelvärde för samtliga företagare och inte såsom inom APL-systemet på basen av de sista åren.

En nyetablerad företagare tycker ofta att det är svårt att bestämma arbetsinkomsten. Han kan ju inte gärna veta hur företaget kommer att gå i framtiden. De första åren är nästan alltid svåra för ett företag. Grunderna för uppskattning av arbetsinkomst, som utarbetats med tanke på etablerade företag, är sällan tillämpliga på ett nytt företag. Pensionsanstaltens borde vid behov under ett företags inledande år tillämpa en lägre nivå och i ett senare skede ta upp frågan till ny behandling.

Företagarna:

a) Formellt bör den princip, enligt vilken företagarens arbetsinkomst jämföras med den lön, som skäligen borde utbetas till hans företrädare, anses vara riktig. In företagare kan emellertid inte alltid själva ta ut den lön, som han vore tvungen att betala till en utomstående arbetstagare. Eftersom man åtminstone hittills inte har kommit på någon annan bättre uppskattningsgrund, torde det böra anses att den tillämpade principen är lämplig.

b) På basen av vad ovan sagts bör pensionsanstaltarnas uppskattningar av företagarnas arbetsinkomst anses vara realistiska.

c) Ovan har redan nämnts att en företagare långt ifrån alltid kan ta ut samma lön som han vore tvungen att betala till en utomstående arbetstagare. Det betyder att man kan bli tvungen att betala försäkringspremie på en inkomst som är högre än hans faktiska inkomst. Även det faktum, att en företagares faktiska inkomst kan variera, i land rent av så mycket att han långa tider kan bli utan inkomst, medför problem för företagarna, eftersom inkomstväxlingarna inte inverkar på försäkringspremien.

Detaljhandeln:

a) Uppskattningsgrunden är lämplig, emedan det är svårt att hitta en bättre uppskattningsgrund. Att t.ex. jämföra med den beskattningsbara inkomsten vore inte lämpligt, emedan pensionen då skulle grunda sig på en inkomst, som kan variera mycket långt från ett år till ett annat. En företagares arbetsinkomst och resultatet av hans affärsverksamhet måste hållas åtskilda, vilket även sker vid beskattningen.

Samtidigt bör man hålla i minnet att ingen kan ersätta en företagare, även om man utelämnar t.ex. konstnärerna. En företagare som är ny i branschen måste många gånger betala mera till sin ställföreträdare än han har råd att själva ta ut.

b) Ja. Det finns emellertid företagare, som inte tror på att pensionssystemet skall finnas till mera om t.ex. 30 år när det är deras tur att

gå i pension. Alltför små företagarinkomster borde ge en pension som är jämförbar med andras. En pensionärs levnadsstandard behöver dock inte alltid stå i direkt proportion till den aktiva tidens levnadsstandard. Därför är alltför stora skillnader i de uppskattade arbetsinkomsterna inte nödvändiga.

c) Vissa problem har förekommit. I synnerhet tycks det vara vanligt att arbetsinkomsten alltför fastställs till ett alltför lågt belopp. Speciellt den yngsta företagargenerationen tycks ha svårt att inse att man borde tänka på lång sikt.

Det har varit positivt att företagarna har haft en viss frihet när det gäller att bestämma arbetsinkomsten. Det är rätt och billigt att företagaren som en självständig naturlig person har möjlighet att själv avgöra vilken levnadsstandard han vill ha efter sin pensionering.

5. Är FöPL-pensionernas nivå skälig?

Småindustrin:

Med de ovan i punkt 4 gjorda anmärkningarna måste nivån i och för sig anses vara skälig.

Företagarna:

Allmänt sett kan FöPL-pensionerna anses vara skäliga. I vissa fall har det dock visat sig att pensionen inte räcker till för att upprätthålla närmelsevis den levnadsstandard och konsumtionsnivå som en företagare är van vid. Det vore därför skäl att överväga om eftersläpningen kunde elimineras t.ex. genom en höjning av tillväxtkoefficienten från 1,5 till 2 procent.

Detaljhandeln:

FöPL-pensionerna är enligt statistiken lägre än motsvarande APL-pensioner. Ur denna synpunkt sett är de således inte skäliga. Eftersom den låga nivån beror på den uppgivna arbetsinkomsten, torde man dock inte kunna vara negativt inställd till slutresultatet.

INGA ALLMÄNNA PROBLEM I FRÅGA OM APL/FöPL-GRÄNSDRAGNINGEN

6. Har det förekommit oklarhet om villkendera lagen, lagen om pension för företagare (FöPL) eller lagen om pension för arbetstagare (APL), som bör tillämpas i ett enskilt fall? Är gränsen mellan FöPL och APL enligt er mening för närvarande riktigt uppdragen?

Småindustrin:

I vissa fall blir det svårigheter. Det gäller närmast bestämmandet av handelsresandes ställning. Det har hänt att det i efterskott ansetts att en sådan representant stått i arbetsförhållande till ett företag, trots att företaget självt ansett att han varit en självständig företagare. Detsamma har kunnat hända i fråga om s.k. hemarbetare.

Om en företagare själv har placerat sig i oriktigt system, har det dock inte i praktiken lett till några problem när det gällt pensionskyddet.

Det nuvarande sättet att dra gränsen torde vara acceptabelt, emedan oklarheterna beror på svårigheten att bestämma vad som är att betrakta som ett arbetsförhållande och inte har med själva gränsdragningen att göra.

Företagarna:

I synnerhet under de första tiderna var det ofta oklart när lagen om pension för företagare borde tillämpas och när lagen om pension för arbetstagare var tillämplig. Tack vare den fortsatta informationsverksamheten har oklarheterna numera blivit färre. Fortfarande kan det emellertid vara svårt att dra en gräns mellan de två lagarnas tillämpningsområde; att enbart hålla sig till ägandeförhållanden vid avgörandet förefaller inte alltid tillbörligt. Man borde också beakta bl.a. vederbörandes ställning i organisationen, företagsverksamhetens juridiska form, företagets art och omfattning samt det ekonomiska resultatet av företagsverksamheten.

Detaljhandeln:

Gränsdragningen medför inte i sig några problem. Däremot torde man kunna se en viss

utveckling i den riktningen, att familjeföretag omvandlas till kommanditbolag, där aktierna delas så att företagarna kommer att omfattas av APL. Gränsdragningen torde vara lyckad.

7. Vilken är enligt er mening den mest lämpliga åtgärden för utvecklande av FöP-situationerna under 1980-talet?

Småindustrin:

FöPL-avgiftsgrunderna borde utvecklas så att företagarens faktiska årliga inkomst blev beaktad så exakt som möjligt i stället för en schematisk arbetsinkomst.

Företagarna:

Företagarnas förbund anser att den mest brådskande åtgärden är att åstadkomma ett generationsväxlingssystem för företagare. Enligt detta system borde företagare under vissa bestämda förutsättningar ha rätt till FöPL-ålderspension redan vid 55 års ålder. Till förutsättningarna borde höra att en företagare direkt före överlåtandet bedrivit samma företagsverksamhet under en viss minimitid och fått sitt huvudsakliga uppehälle av denna verksamhet, att han inte uppbär enligt folkpensionslagen utgående invaliditetspension och att han överlåter företaget till en nära släkting, som förbinder sig att sköta företaget en viss bestämd minimitid efter det pension börjat utgå.

Detaljhandeln:

Den angelägnaste åtgärden är att lagstiftningsvägen förhindra en stegring av försäkringspremieprocenten. Härigenom skulle företagarna slippa misstanken att procenten ständigt kommer att fortsätta att stiga. I annat fall kan man vänta sig en motreaktion, t.ex. att företagarkåren decimeras. Då måste premiebördan bäras av ett färre antal personer, och priset för den kommande pensionen blir alltför högt.

Till de mest brådskande åtgärderna hör också åstadkommandet av ett system med förtida pension för företagare samt en höjning av företagarnas invalidpension.

Arbetspensionssystemet är nödvändigt för vår löntagarbefolkning

Ett arbetspensionssystem blev aktuellt när löntagarna inte var nöjda med de jämnstora pensioner, som infördes i samband med folkpensionsreformen år 1957. De jämnstora pensionerna var att betrakta som en tillbakagång för pensionspolitiken och samtidigt blev det klart att det inte var möjligt att basera löntagarnas pensionsskydd på folkpensionen, konstaterar ordföranden Veikko Ahtola.

Statsrådet tillsatte år 1956 en pensionskommitté med uppdrag att bereda ett arbetspensionssystem för den privata sektorn. Jag deltog i arbetet som representant för fackföreningsrörelsen. Kommittén drygade frågan i tre års tid, dvs. fram till år 1960, berättar Veikko Ahtola.

Veikko Ahtola gjorde en stor insats inom fackföreningsrörelsen. Från år 1955 var han anställd hos Pappersförbundet. Under de 25 sista åren före sin pensionering i augusti 1978 var han förbundets ordförande.

Ahtola lottades med stor skicklighet sitt förbund genom alla stormar. Samtidigt gick han in för att arbeta för den sociala trygghetens utvecklande. Genast efter kommittéarbetets slut blev han utsedd till medlem av Pensionsskyddscentralens styrelse, där han var med i 18 års tid.

Det var absolut nödvändigt att få till stånd ett arbetspensionssystem för de privatanställda. Folkpensioneringen med dess jämnstora pensioner kunde ju inte ersätta en minimiutkomst, framhåller Ahtola.

En arbetsför försörjare i arbetsför ålder utgjorde för trettio år sedan nästan den enda tryggheten en familj hade, säger Ahtola. Utom folkpension kunde man få hjälp från fattigvården med stöd av 5 § i lagen om socialhjälp. En del arbetsgivare hade frivilligt ordnat ett pensionsskydd för sina arbetstagare, men det gällde i allmänhet bara funktionärer.

LÄTTSINNIGHET INVERKADE PÅ UNDERHÅLLSBIDRAGET

Enligt lagen om socialhjälp fick en arbetstagare underhållsbidrag av arbetsgivaren efter att ha blivit arbetsoförmögen, förutsatt

att han hade varit i samma arbetsgivares tjänst i minst 20 års tid.

Men det var inte alltid så lätt att få ut ett underhållsbidrag. Om man t.ex. kunde konstatera att en arbetstagare hade fört ett lätt-sinnigt liv, miste han genast rätten till bidrag, säger Ahtola.

Från mitt arbete i pensionskommittén kommer jag ihåg många sammanstötningar. I början var allt gott och väl, men småningom fick vi en hel del problem att kämpa med. Ibland hände det att några av kommitténs medlemmar rök ihop, och ofta var man tvungen att bordlägga ärenden för inhämtande av ytterligare utredning.

En gång var det min tur att "bränna proparna" och förklara att jag hade annat att göra än att sitta och strida i pensionskommittén. Det gick faktiskt så långt att jag tog min Mats ur skolan och var borta i ett par månaders tid. Men när bergsråden blandade sig i saken kom jag med igen, berättar Ahtola.

Ahtola betonar att det var fråga om så stora saker att man inte gärna ville tillgripa omröstning vid beslutsfattandet, vilket förstas gjorde arbetet svårare på många sätt.

FACKFÖRENINGSRÖRELSEN SPELADE EN VIKTIG ROLL

Pensionsavgifterna blev en stor fråga, och man återkom gång på gång till frågan hur pensionerna skulle finansieras. Kommittén hörde en mängd experter och i förhandlingarna deltog också en del ministrar. Att få fram ett arbetspensionssystem var en politiskt sett övermäktig uppgift, och därför kom också fackföreningsrörelsen att spela en så central roll som den gjorde.

— Även om det i början var tal om att arbetstagarna skulle delta i pensionskostnaderna blev det till slut avgjort att arbetsgivarna skulle betala, konstaterar Ahtola.

Man utgick ifrån att pensionsavgifterna är arbetskostnader och de är också befriade från skatt.

Arbetspensionssystemet har sin upprinnelse i avtal mellan arbetsmarknadsorganisationerna. Vi hade modeller från många olika

– Arbetspensionssystemets tillkomst innebar att löntagarna befriades från tvånget att söka hjälp från fattigvården och fick en bättre social trygghet, säger Veikko Ahtola, som deltagit i pensionskommitténs arbete under åren 1956–1959.

länder att gå efter, men systemet blev till slut helfinnskt, säger Ahtola.

Nu när man själv har kommit i åtnjutande av de förmåner arbetspensionssystemet erbjuder kan man notera, att man faktiskt varit med om att bygga någonting, säger Ahtola. I början trodde jag inte att systemet skulle komma i gång så fort som det faktiskt har gjort.

Det har talats mycket om att arbetspensionssystemet skulle bli dyrt för samhället. Man får emellertid inte glömma att löntagarna själva är med om att bekosta systemet. Arbetsgivarens arbetspensionsavgift är ju en del av löntagarens lön, som denne lyfter i ett senare skede efter sin pensionering.

Enligt min mening kräver systemet fondering. Det är enda sättet att klara pensionsutbetalningarna utan att äventyra löntagarnas pensionsskydd, säger Ahtola. Ett fördelningsystem är inte möjligt i sammanhanget, även om vissa kretsar påstår det.

Den omständigheten att arbetsgivarna fick återlåningsrätt hade likaså betydelse för arbetspensionssystemets tillkomst. Beslutet om återlåningsrätt var en kompromiss och samtidigt pricken på i:et. Fondmedlen är placerade i näringslivet och inom det sociala området.

ONÖDIGT ATT NÄBBAS

Det är onödigt att strida om olika pensionsystems nödvändighet och deras utvecklande. Arbetspensionssystemet är nödvändigt för löntagarbefolkningen och dess kostnader ombesörjs ju genom avtal mellan FFC och AFC, säger Ahtola.

Ahtola accentuerar vikten av arbetspensionsfonder. Fonderna är löntagarmedel, som ingen utomstående borde få röra. Enligt min mening har man alltför sent vaknat till insikt om att folkpensioneringen måste utvecklas. Den nuvarande reformmålsättningen är utmärkt, om det bara går att få fram pengar för dess förverkligande. Den kostnadsbördan skall löntagarbefolkningen inte behöva bära.

Också inom arbetspensionssystemet återstår ännu mycket att göra, t.ex. för dem som faller utanför detta och andra system. Pensionernas nedre gräns har under åren i mån av möjlighet höjts.

Frågan om avslagen på invalidpensionsansökningar har likaså väckt debatt. Detta problem kan dock lösas av experterna.

Ahtola hoppas i fortsättningen att också den aktiva befolkningens livsvillkor skall beaktas vid den sociala trygghetens utbyggnad. Annars blir det svårt att få slut på utflyttningen från Finland. Här liksom i många andra fall är det dock bäst att gå den gyllene medelvägen.

Intervju: Jaakko Mäkinen

PIRKKO JÄÄSKELÄINEN

Företagarpensionernas utveckling under de gångna 10 åren

Före 1. 1. 1970 hade endast tre fjärdedelar av dem som förvärvsarbetade ett lagstadgat arbetspensionskydd. När odlarna och företagarna inlemdes i den lagstadgade arbetspensionsförsäkringen kan man säga att ett uppbyggnadsskede inom vårt system för social trygghet avslutades, emedan arbetspensionskyddet nu kom att täcka praktiskt taget hela den yrkesverksamma befolkningen.

OM LAGSTIFTNINGENS UTVECKLING

Företagarpensionslagarnas ställning dels som separata lagar, dels som en del av den helhet arbetspensionslagarna bildar framträder klart i utvecklingen under det gångna årtiondet. Företagarkårens speciella behov har krävt speciallösningar både i samband med lagarnas stiftande och senare. Ett exempel härpå är bestämmelserna om lantbruksföretagares generationsväxlingspension och avträdelsepension från 1. 1. 1974, vilka haft ett rent lantbrukspolitiskt syfte.

Emedan arbetspensionslagarna bildar en helhet, kom de reformer, genom vilka målnivån för arbetspensionerna inom den privata sektorn skulle höjas till 60 % och minimiprocenterna skulle höjas, reformer som tillkommit som en del av ett "socialpaket" i anslutning till en inkomstpolitisk totaluppgörelse, såväl löntagarna som företagarna till godo. Dessa förhöjningar genomfördes 1. 7. 1975. Bland andra reformer med betydelse för pensionsnivån kan barntillägget 1. 7. 1971 och nivåförhöjningarna av minimiprocenterna 1. 1. 1977 och 1. 1. 1979 nämnas.

Det har i praktiken visat sig att stadgandena om delinvalidpension, vilka trädde i kraft 1. 1. 1973, har varit väl avvägda med tanke på företagarbefolkningens förhållanden. Också den arbetslöshetspension, som infördes 1. 7. 1971, har i enskilda fall visat sig behövlig för företagare.

ÄNDRINGAR I FÖRSÄKRINGS-TILLHÖRIGHETEN

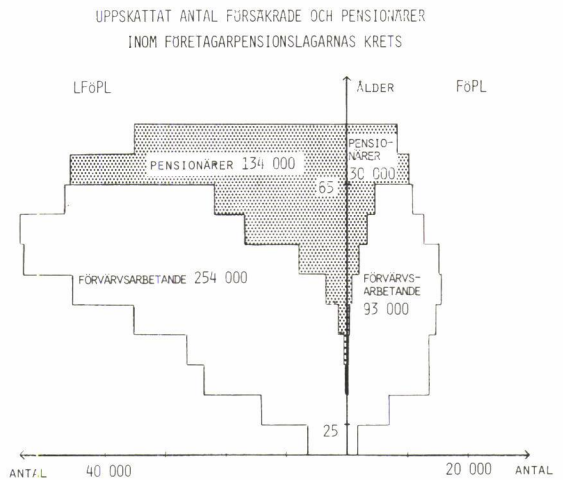
När företagarpensionslagarna trädde i kraft omfattade FöPL 109 000 försäkrade och LFöPL 392 000 försäkrade. Tillsammans om-

fattade de två lagarna alltså en halv miljon personer, en fjärdedel av den yrkesverksamma befolkningen i landet. Den strukturella förändring, som under de senaste tio åren skett inom vårt näringsliv, har numera minskat företagarnas och odlarnas andel till en sjättedel av den arbetande befolkningen.

I detta nu omfattar FöPL 93 000 försäkrade och LFöPL 254 000 försäkrade.

Figur 1.

Uppskattat antal försäkrade och pensionärer inom företagarpensionslagarnas krets 31. 12. 1979

I FIGUREN INGÅR INTE FAMILJEPENSIONER, VILKA ÄR 15 500 INOM LFöPL OCH 6 500 INOM FöPL.

I figur 1 anges kretsen av dem som lyder under lagen om pension för lantbruksföretagare till vänster och kretsen av dem som lyder under lagen om pension för företagare till höger. Vertikalaxeln anger åldern. Det skuggade partiet anger antalet ålders-, invalid- och arbetslöshetspensionärer, det oskuggade partiet den förvärvsarbetande befolkningen. De 15 500 LFöPL-familjepensionerna och de 6 500 FöPL-familjepensionerna beaktas inte i figuren.

Vad de försäkrades ålder beträffar framgår av figuren att i synnerhet lantbruksföretagarna är väl representerade i de äldre ålders-

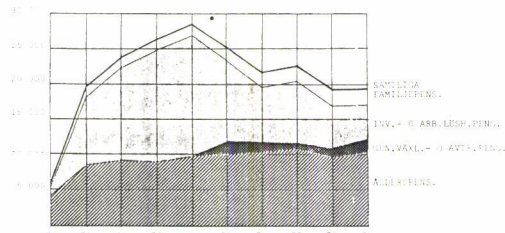
klasserna. Medelåldern för lantbruksföretagarna är faktiskt så hög som 46 år, vilket är 10 år mera än medelåldern för de APL-försäkrade. Också de FöPL-försäkrade är relativt gamla. Deras medelålder är 43 år.

Åldersstrukturen inverkar även på proportionerna i fråga om pensionstagarnas och de försäkrades antal. Redan under det fjärde året efter företagarpensionslagarnas tillkomst utgjorde pensionstagarna 18 % av de försäkrade inom LFöPL-kretsen och 15 % av de försäkrade inom FöPL-kretsen, medan motsvarande andel för APL var 11 %. År 1978 uppgick LFöPL-pensionärerna till ca 50 % av de LFöPL-försäkrade och FöPL-pensionärerna till ca 30 % av de FöPL-försäkrade. Motsvarande siffra för APL var 18 %.

PENSIONERNAS ANTALSMÄSSIGA UTVECKLING

Nu när lagarna varit gällande i tio års tid utbetalas det sammanlagt 150 000 LFöPL-pensioner och 37 000 FöPL-pensioner. I figur 2 beskrivs särdragen i utvecklingen på årsnivå. Figuren anger antalet LFöPL-pensioner som börjat löpa under ett år per pensionsslag.

Figur 2.
Antal LFöPL-pensioner som börjat löpa under åren 1970-79 per år och pensionsslag.

Figur 2 visar att det år för år började utbetalas allt flera LFöPL-pensioner ända fram till toppåret 1974. Detta år började 28 500 nya pensioner löpa. Variationerna i antalet pensioner som börjat löpa per år beror främst på invalidpensionerna. År 1974 började 17 000 nya invalidpensioner utgå, medan siffran för år 1979 var 4 500.

Ett allmänt fenomen som kunnat noteras

såväl i Finland som i det övriga Norden är att ett exceptionellt stort antal personer blev invalidpensionerade under 1970-talets förra hälft. För företagarbefolkningens vidkommande innebar de nya lagarnas ikraftträdande dessutom att ett slags tryck kunde lättas. De nya lagarna gav många arbetsoförmögna personer en ekonomisk möjlighet att gå i pension.

Mot slutet av 1970-talet började antalet LFöPL-försäkrade minska och dessutom kan man kanske säga att läget började bli normaliserat, vilket avspeglar sig i ett sjunkande antal invalidpensionsansökningar och invalidpensioner som börjar löpa. Man har även framkastat den tanken att de som arbetar nu skulle vara friskare än sina arbetskamrater i början av 1970-talet. De sjukaste har redan blivit pensionerade.

Samma drag som i fråga om LFöPL-pensionerna kan man skönja även i FöPL-pensionernas utveckling. År 1973 började 3 200 nya invalidpensioner löpa och år 1978 1 700.

PENSIONSIVÅNS UTVECKLING

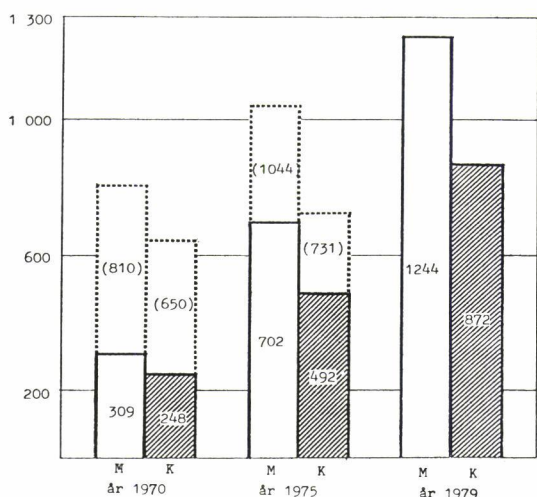
När företagarpensionslagarna trädde i kraft tillväxte pensionen med 1% av arbetsinkomsten medan minimiprocenten var 22. Nu tillväxer pensionen med 1,5% om året av arbetsinkomsten och minimiprocenten för pension som börjar löpa är 36.

I figur 3 presenteras de genomsnittliga FöPL-ålderspensionerna för män och kvinnor såväl enligt penningvärdet ifrågasvarande år som enligt 1979 års penningvärde. Sistnämnda värde har angetts inom parentes.

Medelpensionen för år 1970 uppgår efter höjning med levnadskostnadsindex enligt 1979 års penningvärde till 810 mark i månaden för män och 650 mark för kvinnor. Då den genomsnittliga FöPL-ålderspensionen 30. 9. 1979 var 1 244 mark i månaden för män och 872 mark för kvinnor, kan man konstatera att de genomsnittliga FöPL-pensionernas köpvärde vuxit betydligt under 1970-talet.

Ett annat av figur 3 framgående särdrag för FöPL-pensionerna är skillnaden mellan männens och kvinnornas medelpension, som

Figur 3.
FöPL-ålderspensionernas genomsnittliga utveckling.

är betydligt mindre än i fråga om andra arbetspensioner.

De genomsnittliga LFöPL-ålderspensionerna var 30. 9. 1979 341 mark i månaden för män och 173 mark för kvinnor. Medelpensionernas belopp påverkas kraftigt av LFöPL-arbetsinkomsten, som i allmänhet bestäms enligt en i pensionslagen given räknepormel på basen av åkerns och skogens areal.

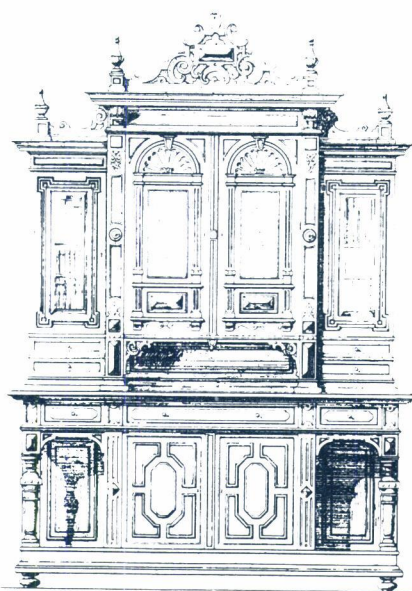
FÖRETAGARPENSIONERNAS FINANSIERING

Företagaren betalar själv en försäkringspremie för sin arbetspension. Dessutom deltar staten i finansieringen. I finansieringen av LFöPL-pensionerna har staten deltagit ända från början och dess finansieringsandel har vuxit år för år. Vad FöPL beträffar har statens bidrag första gången behövts i fjol.

Det har ansetts såväl lanbrukspolitiskt som socialpolitiskt motiverat att staten deltar i kostnaderna för lanbrukets befolkningens pensioner, detta redan av den anledningen att lanbruket under många årtionden gett ifrån sig av sin arbetskraft till andra sektorer av näringslivet.

År 1979 utgjorde statens andel ca tre fjärdedelar av lanbrukarnas pensionskostnader. Härtill kommer kostnaderna för avträdelsepensionerna, ett sammanlagt belopp av 23 miljoner mark, varav staten erlagt 22 miljoner mark. Under följande årtionde kommer statens andel ytterligare att öka. Odlaren betalar själv en försäkringspremie, som i allmänhet utgör 40 % av APL-försäkringspremien eller i år 5,2 % av motsvarande arbetsinkomst.

Försäkringspremien för andra företagare är i år 13 procent av arbetsinkomsten, om denna överstiger 27 000 mk/år. Om arbetsinkomsten understiger detta belopp, minskar försäkringspremien ända till 5,2 procent. År 1979 deltog staten för första gången i kostnaderna för de övriga företagarnas pensioner. Statens kostnadsandel utgör uppskattningsvis 120 miljoner mark, en tredjedel av pensionsutgiften. Under 1980-talet kommer statens andel av kostnaderna för FöPL- och LFöPL-pensionerna att stiga. Hur stor statens andel blir beror dels på hur mycket APL-premien stiger och dels på hur de FöPL- och LFöPL-försäkrades antal utvecklas.

MARKKU HÄNNINEN

Pensionskommissionen 1976 överlämnade sitt fjärde delbetänkande

Pensionskommissionen 1976 överlämnade den första måndagen detta år sitt fjärde delbetänkande till socialminister Sinikka Luja-Penttilä. Betänkandet innehåller kommissionens utredningar och ställningstaganden med anledning av ett tilläggsuppdrag 8. 11. 1979 av social- och hälsovårdsministeriet, enligt vilket kommissionen före utgången av senaste år skulle utreda, huruvida pensionernas indexjusteringsförfarande borde ändras.

På basen av den utredning kommissionen erhållit ansåg kommissionen att med uppdraget avsågs förskottet på APL-indexjustering i juli. Tilläggsuppdragets ordalydelse kan även tydas som om det gällt det totala indexjusteringsförfarandet gällande pensioner. En så omfattande uppgift skulle dock inte kunna slutföras på ett tillbörligt sätt inom den föreskrivna tiden. Emedan social- och hälsovårdsministeriet dessutom tidigare hade godkänt den av Pensionskommissionen uppgjorda arbetsplanen, där även förfarandet vid indexjusteringar av pensioner ingått som en del, ansåg kommissionen, att det mera omfattande utredningsarbetet gällande hela indexjusteringsförfarandet skulle förutsätta ett tilläggsuppdrag.

SKÅL SOM TALAR FÖR ETT BIBEHÅLLANDE AV FÖRSKOTTET

Enligt kommissionen fanns det två huvudsakliga skäl, som

talade för ibruktage av ett förskott för APL-indexjustering. Införandet av förskottet var framför allt en av de åtgärder, med vilka man ville dämpa den sänkande effekt på arbetspensionernas och andra vid APL-index bundna förmånens nivå, som APL-indexets grundändring skulle få. En andra orsak till förskottets införande var, att det gav en möjlighet att rätta till det i motiveringen till regeringens proposition påtalade missförhållandet att APL-indexjusteringarna görs bara en gång om året.

På saken inverkar även att APL-indexpoängtalet i samband med förskottets införande sänktes med ca 1,9% räknat från år 1978. Detta leder till en viss sänkning av de APL-indexbundna pensionsutgifterna i jämförelse med den icke sänkta indexnivån.

SKÅL SOM TALAR FÖR FÖRSKOTTETS SLOPANDE

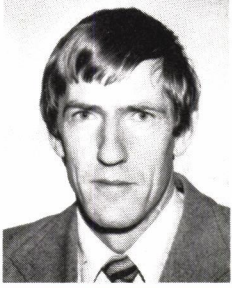
Under de senaste åren har förslag framställts och vissa åtgärder också genomförts för att göra pensionsutgifternas ökning långsammare. Förskottets slopande vore i princip en sådan åtgärd.

APL-indexjusteringarnas förskott förutsätter två indexjusteringar i stället för en, vil-

ket i någon mån ökar pensionsanstaltarnas arbetsmängd. Detta gäller även folkpensionernas beviljande. Om förskottet blir mycket litet kan förhandsförfarandet också anses vara oändamålsenligt. En sådan situation kan uppstå när indexstegringen är liten. Under sådana år då inflationen är liten kan det alltså sägas vara motiverat att avskaffa förskottet.

KOMMISSIONENS STÅNDPUNKT

Kommissionen ansåg, att de orsaker som gjorde att förskottet i början av år 1977 togs i bruk som en kompensationsåtgärd fortfarande föreligger. I dagens läge har inte heller några nya omständigheter, som skulle förutsätta att förskottet avskaffades genom en särskild åtgärd, yppat sig. Ett avskaffande av förskottet kunde dock enligt kommissionens mening övervägas i samband med en mera omfattande utredning av indexbindningen, till vilken förskottet på grund av sin tillkomst bör hänföras.

MARTTI HÄNNIKÄINEN

Pensionsstödsexperiment i ett halvt års tid

Ett halvt år efter det pensionsstödsexperimentet satte igång har arbetskraftsministeriet utfärdat omkring trehundra positiva pensionsstödsbeslut. Chefen för Pensionsskyddscentralens försäkringstekniska avdelning Martti Hännikäinen redogör i sin artikel för experimentets resultat.

Pensionsstödsexperimentet, genom vilket man hoppats kunna sysselsätta unga arbetslösa personer, grundar sig på ett beslut av statsrådet i juni senaste år. Arbetskraftsministeriet kan bevilja pensionsstöd åt en arbetsgivare, som med en under APL lydande arbetstagare som fyllt 63 år kommer överens om att denne går i pension och i stället anställer en arbetslös person under 25 år som söker arbete hos en arbetskraftsbyrå.

Den arbetstagare, som till följd av det ovan avsedda arrangemanget går i pension, beviljas i arbetspension en frivillig arbetslöshetspension av samma storlek som den fulla invalidpensionen enligt arbetspensionslagarna utökad med ett belopp motsvarande folkpensionen och eventuellt fronttillägg. När pensionstagaren fyller 65 år, omvandlas den frivilliga arbetslöshetspensionen till ålderspension, varvid de mot folkpensionen och fronttillägget svarande delarna upphör att utgå.

En närmare beskrivning av själva pensionsstödsexperimentet och sättet för den frivilliga arbetslöshetspensionens bestämmande ingår i nummer 2/79 av denna tidskrift i artikeln "Förtidspensionsanordning för sysselsättande av unga arbetslösa".

Beslut om pensionsstöd kan fattas fram till utgången av juni detta år, och experimentet har således redan hunnit halvvägs. Här följer en redogörelse för statistiskt material och erfarenheter som insamlats i samband med experimentet.

STATISTISKA UPPGIFTER OM PENSIONSSTÖDSBESLUTEN

I slutet av januari hade arbetskraftsministeriet utfärdat 305 positiva pensionsstödsbeslut. Per arbetskraftsdistrikt fördelade sig besluten på följande sätt:

Helsingfors	92	Jyväskylä	10
Åbo	52	Kuopio	8
Tammerfors	68	Joensuu	4
Kouvola	40	Kajana	1
St Michel	8	Uleåborg	7
Vasa	14	Rovaniemi	1

I 14 fall har man blivit tvungen att avslå en pensionsstödsansökan. Den vanligaste avslagsorsaken har varit att arbetsgivaren inte kunnat visa att den erforderliga vakanskedjan funnits mellan en lämnande arbetstagare och befattningen för en ny arbetstagare.

För pensionsstödsexperimentet hade sammanlagt 25 miljoner mark reserverats, och man räknade med att de skulle räcka till för att sysselsätta 600—800 arbetslösa. För de pensionsstödsbeslut som hittills fattats behövs ca 10 miljoner mark eller två femtedelar av anslaget. Det förefaller alltså som om anslaget skulle räcka till för att sysselsätta knappa 800 arbetslösa, och åtminstone i detta avseende har förhandskalkylerna alltså visat sig stämma. För att anslaget skall bli fullt utnyttjat borde intresset för pensionsstödsexperimentet emellertid öka. Annars är det möjligt att antalet pensionsstödsbeslut under experimentet inte kommer att överstiga 500—600.

Någon fördelning av pensionsstödsbesluten enligt arbetsgivarens storlek finns inte att tillgå. I samband med behandlingen av pensionsstödsansökningarna har man emellertid kunnat konstatera, att bland stödtagarna funnits företag av olika storlek med en arbetstagarstyrka från ett par till ett par tusen personer.

STATISTISKA UPPGIFTER OM DE FRIVILLIGA ARBETSLÖSHETSPENSIONERNA

Som en följd av pensionsstödsbesluten har arbetspensionsanstalterna hittills beviljat 124 frivilliga arbetslöshetspensioner. Pensionernas antal är mindre än antalet pensionsstödsbeslut, vilket beror på att en del av pensionsstödsbesluten gäller fall där pensioneringen kommer att inträffa först senare under detta år.

De frivilliga arbetslöshetspensionerna har i medeltal uppgått till 1 577 mk/mån, varav den mot folkpension och fronttillägg svarande delen utgjort i medeltal 475 mk/mån. De beviljade pensionerna fördelar sig enligt storlek på följande sätt:

Pension mk/mån	Antal	Medelpension mk/mån
Under 500	—	—
500—999	1	532
1000—1499	63	1327
1500—1999	53	1674
över 2000	7	2571

Av de frivilliga arbetslöshetspensionerna uppgår över 90 % till mellan 1 000 och 2 000 mk/mån. Detta beror på den i pensionen ingående, mot folkpensionen svarande delen, som fungerar som en kraftig utjämnare av pensionsbeloppen. Storleksfördelningen för den frivilliga arbetslöshetspensionen ger samtidigt en god bild av pensionsskyddets nuvarande totalnivå i vårt land. De ifrågakvarande pensionerna motsvarar ju totalbeloppet av ålderspensionstagarnas arbets- och folkpensioner.

ERFARENHETER AV PENSIONS-STÖDSEXPERIMENTET

Erfarenheterna av pensionsstödsexperimentet har redan visat på vissa missförhållanden i samband med experimentet. Arbetslagarna i KAPL-arbetsförhållanden har t.ex. haft svårt att förstå, varför de inte fått vara med om experimentet.

Arbetsgivarna har tyckt illa om att de vad arbetslagarnas antal beträffar genom experimentet hamnat under arbetskraftsmyndigheternas övervakning. I offentligheten har man ägnat uppmärksamhet åt att pensionsstödet till största delen kommit södra Finlands industriområden till del i stället för att gå till de värsta arbetslöshetsområdena.

Också grunderna för den frivilliga arbetslöshetspensionens bestämmande har kritiserats. En del av de pensionerade har påpekat, att den disponibla pensionen inte är av samma storlek som efter ålderspensioneringen, eftersom den mot folkpensionen svarande tilläggsdelen då blir utbytt mot den skattefria folkpensionen. En del familjer har förvänat sig

över att den frivilliga arbetslöshetspensionen även till den del som motsvarar folkpensionen har ansetts som inkomst som minskar makens folkpension.

De ovan nämnda omständigheterna, som arbetstagarna och pensionstagarna upplevt som missförhållanden, har alla varit sådana att de inte kunnat ändras utan justeringar av våra pensionslagar. Pensionsstödsexperimentet har emellertid varit avsett som ett försök att med medel som den gällande pensionslagstiftningen erbjuder tillfälligt stöda sysselsättningspolitiken i landet. Under sådana förhållanden har det inte varit möjligt att helt undvika situationer, som är tvivelaktiga rent pensionspolitiskt sett, ty en lyckad pensionspolitik är inte möjlig utan långsiktig planering.

Det är givetvis ännu alltför tidigt att dra några slutgiltiga slutsatser om det arbetskraftspolitiska experimentets framgång. En utvärdering kommer i sinom tid att göras av arbetskraftsmyndigheterna.

Här kan det dock noteras att den administrativa sidan åtminstone inte har utgjort något hinder för ett lyckligt genomförande av experimentet. Experimentets avpassning till pensionssystemet har visserligen krävt stora förberedelser. Det var bl.a. nödvändigt att ändra många stadganden som tillkommit genom beslut av social- och hälsovårdsministeriet och många av Pensionsskyddscentralen meddelade direktiv. Dessutom måste en mängd administrativa rutiner utvecklas mellan de olika experimentparterna. Förberedelserna kunde emellertid slutföras enligt den fastslagna tidtabellen så att de första frivilliga arbetslöshetspensionerna kunde beviljas att utgå från ingången av oktober senaste år.

I synnerhet är det skäl att konstatera, att samarbetet mellan arbetskraftsmyndigheterna och arbetspensionssystemet har förlöpt friktionsfritt. Som en följd härav har såväl pensionsstöds- som pensionsbesluten kunnat utfärdas i snabb takt trots de komplicerade administrativa åtgärderna. Arbetspensionsanstalterna har inte heller haft några svårigheter att räkna ut den nya mot folkpensionen svarande pensionsdelen, vilket bör ses som ett tecken på vårt arbetspensionssystemets stora anpassningsförmåga.

Tidningen Arbetspension som budbärare Resultat av en undersökning bland läsekretsen

Senaste vår startade tidskriften Arbetspension en enkät bland sina läsare. Man ville veta vad läsarna nuförtiden tycker om tidningen och vilka önskemål de har beträffande den. I den här artikeln har vi samlat vissa intressanta preliminära resultat, trots att materialets behandling ännu inte är helt klart.

Tidningens läsekrets undersöktes första gången år 1970 (1), och de resultat som man då kom fram till har i mån av möjlighet beaktats i det redaktionella arbetet. Nu, tio år senare, kan det igen vara av intresse att veta vad läsarna tycker. Pensionssystemen har under dessa år utvecklats betydligt, och det har gjorts att tidningen varit tvungen att orientera sig till nya områden och förskjuta tyngdpunkten i innehållet. Samtidigt har läsekretsen till stor del hunnit bli utbytt.

Den aktuella undersökningen har i stort sett samma mål som undersökningen för tio år sedan. Man vill veta vad som borde göras för att tidningen skall bli mera läsbar och bättre svara mot läsarnas behov. Något mera i detalj kan man säga att man med undersökningen avser att utreda:

- läsekretsens uppbyggnad
- i vilken utsträckning tidningen läses
- vilka saker som intresserar läsarna mest, vilka minst
- vilka önskemål läsarna har beträffande tidningen och
- vilka faktorer som tillsammans inverkar mest på tidningens läsande.

Arbetspension är en facktidskrift. Den är inte avsedd för allmänheten och därför är det inte heller nödvändigt att i undersökningen beakta sådana omständigheter, som eventuellt har betydelse för tidningens spridning. Det viktiga är att tidningen kommer dit där den behövs och förmedlar sådan information, som läsarna behöver.

UNDERSÖKNINGSMATERIAL

Vid undersökningen år 1970 tillställdes alla permanenta läsare en frågeblankett. Nu när tidningen distribueras i 15 000 exemplar vore

en sådan undersökning inte mera förnuftig. Därför har bland läsarna uttagits ett 1 515 personer stort urval, som fått sig tillsända en frågeblankett tillsammans med den första tidningen för senaste år.

Läsarundersökningar, vid vilka man anlitat postförfrågningsmetoden, har i allmänhet haft den svagheten att svarsprocenten blivit låg. T.ex. i den förra läsarundersökningen för Arbetspension returnerades bara en tredjedel av de utskickade blanketterna. Den här gången var resultatet något bättre. Efter två förnyade förfrågningar steg svarsprocenten till 50.

Vid en vanlig urvalsundersökning skulle ett så stort svarsbortfall göra att hela undersökningens värde blir tvivelaktigt. I en läsarundersökning kan man emellertid och måste också ta mindre allvarligt på representativtetsproblemet.

Läsarnas intresse för tidningen är givetvis synnerligen varierande. För en del är tidningen så viktig, att de rent personligt är intresserade av att utveckla den. En annan grupp bildar de, som nog kanske är intresserade av tidningen men som inte anser att det är deras sak att utveckla den. Läsaren har ju i allmänhet en mera passiv roll. Till en tredje kategori hör de, som är likgiltiga. Arbetspension når ju många via arbetsplatsen eller vederbörandes ställning utan att de någonsin skulle ha meddelat att de vill ha tidningen. Bland dem måste det finnas sådana som aldrig läser tidningen.

Om de som tillhör den tredje kategorien låter bli att svara på förfrågningen, betyder det inte att resultatens användbarhet skulle minska i någon högre grad. I viss mening tillhör de ju inte ens läsekretsen. Snarast kan man i deras fall säga att ett fel har blivit begånget vid tidningens distributionsurval, inte att de skulle utgöra något tecken på bristande intresse för tidningens innehåll bland läsekretsen. I ljuset av de ovan anförda synpunkterna och jämfört med läsarundersökningarnas allmänna nivå kan svarsprocenten anses vara tillfredsställande.

¹⁾ *Pekka Viljanen: Undersökning rörande Arbetspensionstidningens läsare. Pensionskyddscentralen. Helsingfors 1970.*

LÄSEKRETSSENS UPPBYGGNAD

Drygt hälften, 53 procent, av tidningens läsare är män. 39 procent av läsarna är under 40 år och 53 procent är mellan 40 och 60. Mest läses tidningen i södra Finland. 31 procent av läsarna bor i Nylands län, 15 procent i Åbo och Björneborgs län och 12 procent i Tavastehus län.

Läsarnas branschfördelning är kanske något överraskande. Trots att tidningen snarast är en facktidskrift för dem som arbetar inom arbetspensionssystemet, är bara 11 procent av läsarna anställda vid en arbetspensionsanstalt. Vid en annan pensionsanstalt arbetar 5 procent och hos arbetsmarknadsorganisationerna likaså 5 procent av läsarna. Tio procent av läsarna arbetar inom den statliga eller kommunala socialförvaltningen och 9 procent inom hälsovården. Det betyder att omkring sextio procent av läsarna arbetar utanför den egentliga sociala sektorn eller är pensionerade. Också bland dem finns det givetvis personer, som behöver arbetspensionsinformation för sitt arbetes skull. Det gäller t.ex. bankernas pensionsrådgivare.

LÄSSÄTT

Läsarnas intresse för tidningen avspeglar sig i läsintensiteten. En del läser tidningen regelbundet och ingående, andra bara då och då och kanske mera ytligt.

Emedan tidningen bara kommer ut fyra gånger om året kan det inte vara alltför ansträngande att följa regelbundet med den. Närmare hälften av svararna eller 47 procent uppger också att de läser tidningen regelbundet. Också av dem som besvarade förfrågningen meddelade emellertid 8 procent att de inte alls läser tidningen. De läsare som arbetar inom området för social trygghet är något aktivare än de övriga. Såsom av tabell 1 framgår är skillnaderna dock inte stora.

Tabell 1. Läsaktivitet (procentfördelning)

Läsaktivitet	Bransch	
	Social trygghet	Annan
Regelbundet	52	44
Ibland	32	35
Mycket sällan	11	11
Aldrig	5	10
Sammanlagt	100 (306)	100 (455)

En annan sida av läsintensiteten är frågan hur ingående tidningen läses. Arbetspension har nuförtiden att ganska rikligt innehåll, och det är uppenbart, att endast ett fåtal har för vana att läsa tidningen från pärm till pärm. Enligt undersökningen utgjorde dessa 7 procent av läsarna. I tabell 2 granskas läsintensiteten ur denna aspekt branschvis liksom i föregående tabell.

Tabell 2. Läsaktivitet (procentfördelning)

Läsandets grundlighet	Social trygghet	Annan
Minst hälften av artiklarna	22	16
De mest intressanta ämnena	57	66
Ytligt genomgående	21	18
Sammanlagt	100 (291)	100 (410)

Skillnaderna mellan de olika branschgrupperna är också här rätt små.

HUR INTRESSANT OCH NYTTIGT ÄR INNEHÅLLET?

Arbetspension vill ge sådan information om arbetspensionssystemet och pensionsangelägenheter i allmänhet, som läsarna behöver i sitt arbete och i eventuella förtroendeuppdrag. Därför är det givetvis viktigt att utreda vad läsarna är intresserade av och vad de anser sig ha den största nyttan av. Man

ville ha reda på hur väl läsarna följde med den för upprätthållandet av arbetspensionsvetandets nivå nödvändiga föränderliga pensions-skyddsinformation och den mottagna informationens tillämpningsvärde i det praktiska arbetet särskilt för olika pensions-skyddsämnen.

Svararna ombads att bedöma tidningens innehåll såväl ur intresse- som nyttighetssynpunkt. Det förefaller emellertid som om man inte velat göra en klar åtskillnad mellan de två begreppen. Den slutsatsen kan man dra av att svarsfördelningen är mycket liknande när det gäller frågorna om de intressantaste och å andra sidan de nyttigaste ämnena.

Tabell 3. De mest intressanta och nyttiga ämnena (procent av svararna) och andelen artiklar från olika ämneskretsar 1974-1978

Ämne	Intres- santast	Nytti- gast	Arbets- pension 1/1974- 2/1978
Arbetspensions- lagarna och detal- jer i dem	15	18	8
Arbetspensions- lagarnas till- lämpning	14	15	19
Ändringar i arbetspensions- lagarna	12	14	4
Pensionsansök- ningarnas be- handling och för- farande vid deras avgörande	11	8	9

De i tabell 3 nämnda ämnena är alltså de populäraste ur både intresse- och nyttighets-synpunkt. Läsarna tycks anse att tidningen har en praktisk och facklig karaktär. För jäm-förelsens skull har i tabellen dessutom tagits med motsvarande ämnens andel av tidningens innehåll under åren 1974-1978. Läsarna är måhända något mera intresserade av detaljer i lagstiftningen än av den egentliga lagtillämp-

ningen. För att uppfylla läsarnas förväntningar borde tidningen ha innehållit mera material om ändringarna i arbetspensions-lagarna. Den föränderliga sociala tryggheten gör en smidig information nödvändig.

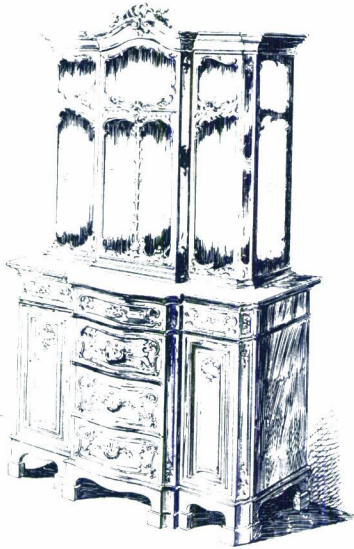
Endast ett fåtal ansåg att sådana ämnen som internationell organisationsverksamhet, en teoretisk granskning av den sociala tryggheten eller statistiska uppgifter om arbets-pensionssystemet var av större intresse eller nytta.

En likadan praktisk inställning kan man notera vid en granskning av vad tidningens läsare anser vara den viktigaste informations-källan i frågor rörande pensionsskyddet. En dryg fjärdedel av svararna uppgav utbildningstillfällen och kurser av olika slag som den viktigaste informationskällan, medan en fjärdedel ansåg att informationspublikationerna inom arbetspensionssystemet, till vilka givetvis även Arbetspension hör, varit den viktigaste informationskällan. Även om pensionsfrågor behandlas rätt mycket i radio och TV ansåg bara 3 procent att radion var den viktigaste och 5 procent att televisionen var den viktigaste informationskällan. 11% av svararna fick sin huvudsakliga information via tidningspressen.

TIDNINGENS UTSTYRSEL OCH LÄSBARHET

Det faktum att pensionslagstiftningen är så komplicerad och delvis svårförklarad utgör en sporre för en tidning av detta slag. Av en tidning som Arbetspension kan man ju kräva att dess informationsmaterial är exakt, även om det skulle innebära att materialet blir svårförståeligt. Å andra sidan är det inte stor nytta med en informationsverksamhet som inte lyckas förmedla sitt budskap på ett begripligt sätt.

Svararna ombads att bedöma tidningsinnehållets läsbarhet, dvs. om artiklarna i allmänhet är svåra eller lätta att förstå. Resultatet är kanske något problematiskt om man vill försöka utveckla tidningen med utgångspunkt i svaren. 54 procent av svararna ansåg nämligen att artiklarna i allmänhet är lätt-

lästa, medan återigen hela 28 procent ansåg att de var svåra. Uppenbarligen borde man i alla fall ägna större uppmärksamhet åt läsbarhetsfrågan. Å andra sidan kan det vara svårt att göra tidningen mera lättläst utan att sänka dess informativa värde. Det mångfasetterade pensionsskyddet med dess stora detaljrikedom gör alltför stora generaliseringar omöjliga.

Tidningens utstyrsel saknar säkerligen inte betydelse för budskapets framförande. För några år sedan gjordes tidningens utstyrsel mera varierande och bildmaterialet utökades. Eftersom man inte vid den förra undersökningen ägnade utstyrseln någon uppmärksamhet, är det omöjligt att veta hur läsarna förhåller sig till ändringen. Huvudparten eller två tredjedelar av dagens läsare tycker emellertid att den nuvarande utstyrseln är behaglig, vilket ger en viss rätt att förmoda att ändringen har varit positiv.

ARBETSPENSION OCH LÄSARNA – SÄRDRAG I INFORMATIONSSYSTEMET

Tidningens aktiva läsare består enligt resultaten närmast av personer med arbetsuppgifter, som har en nära anknytning till om-

rådet för social trygghet. Samhälleliga officiella eller inofficiella institutioner, ända från den offentliga sektorns socialförvaltning till arbetsmarknadsorganisationerna och organisationerna inom området för social trygghet, institutioner vars verksamhet tangerar arbetspensionsskyddet hör till de grupper som pensionsskyddsinformationen riktar sig till, medan de egentliga prenumeranterna utgör en liten minoritet. Arbetspensionsinformationen förmedlas från själva systemet till vissa till systemet anknutna "centralpersoner", medan de som blivit föremål för informationen på eget initiativ, prenumeranterna, endast utgör 11 procent. Eftersom det alltså till stor del är fråga om en riktad information, har de uppskattade målgrupperna den största betydelsen för möjligheterna att uppnå informationsmålsättningen.

De ovan gjorda jämförelserna mellan området för social trygghet och andra branscher ger en i viss mån förenklad bild av variationerna i läsvanor inom informationssystemet. Vid pensionsanstalterna läses tidningen som väntat mest, men också inom hälsovården läses tidningen något mera ingående än genomsnittet, medan återigen läsaktiviteten bland dem som arbetar inom området för social trygghet inom den offentliga sektorn eller inom organisationsverksamheten ligger något under genomsnittet, vilket torde bero på den sociala sektorns stora räckvidd i jämförelse med det mera begränsade arbetspensionsskyddet.

Då informationen är så pass inriktad på området för social trygghet är det naturligt att arbetsgivarens bransch inverkar mera på läsaktiviteten och dess variationer än läsarnas grundutbildning. De som inte står i något arbetsförhållande, av vilka största delen förmodligen är pensionärer, samt läsarna inom affärsföretagssektorn läser Arbetspension något flitigare än genomsnittet, medan återigen de som är anställda hos andra, de som bedriver företagerverksamhet och de som arbetar annorstädes inom den offentliga sektorn har den lägsta läsaktiviteten. Å andra sidan är läsaktiviteten störst bland dem som

genomgått mellanskolan eller tagit studentexamen. För dem passar tidningens innehåll kanske även bäst, om man tänker på de pensionsskyddsuppgifter de behöver i sitt arbete. De som avlagt högskoleexamen läser tidningen lika grundligt som genomsnittet, om man ser till utbildningen. Tidningens innehåll torde även vara sådant, att de som behöver allmän och grundläggande information om pensionsskyddet har den största nytta därav. Tidningen torde svara bäst mot just dessa arbetstagares informationsförväntningar och -val.

En lyckad informationsverksamhet blir, om man bedömer den utgående ifrån läsarens grundlighet och känslan av att tidningen är av intresse och nytta, vid en närmare granskning inte enbart en följd av informationssystemets och pensionsskyddssystemets närhet till varandra. Individuella kunskapsfaktorer, såsom grundutbildningen, arbetspensionsutbildningen, det inhämtade pensionsskyddsvetandet samt pensionsskyddsinformationsförväntningarna, informationsattityden etc., inverkar likaså på de olika pensionsskyddsinformationskällornas popularitet och på informationsmottagningsvanorna. Yrkets närhet till pensionsskyddssystemet kommer genom den individuella och sociala interaktionen att bilda en helhet, som tillsammans med tidningens kvalitativa informationsdrag, läsbarhet och specialisering blir avgörande för hur informationsbudskapet tas emot och för hur väl informationsmålsättningen uppnås. Förmedlingen av information utgör aldrig i och för sig en garanti för ett lyckat resultat annat än i mycket begränsade och enkla situationer, som ligger långt ifrån arbetspensionsskyddsinformationen med dess komplicerade nät av variabler.

En nivå som ligger högre än grundutbildning och arbetspensionsutbildning inverkar på inställningen till tidningen så, att man i stället för den allmänna informationen om pensionsskyddet vill ha mera specifika, specialiserade och teoretiska upplysningar om pensionsskyddet. Dessa läsare upplever även ett behov av kompletterande uppgifter. De

är mera aktiva när det gäller att skaffa sig kunskaper och de är också mera kritiska mot informationsinnehållet. Också när det gäller olika pensionsskyddsinformationskanalers popularitet förekommer här en skillnad. Läsarna med högre utbildning föredrar mera specialiserad och fackbetonad information, medan de arbetspensionspublikationer eller massinformationsmedier som ger grundläggande och allmän information för dem är av mindre betydelse.

Dessa anmärkningar gäller dock grovt sett endast omkring en tredjedel av läsarna. Om majoritetens inställning och läsvanor i första hand skall avgöra tidningens innehåll, motsvarar innehållet i rätt hög grad läsarnas förväntningar. Å andra sidan är det möjligt att beakta det vid undersökningen framkomna behovet av uppgifter om specialområden genom att ge tidningens innehåll en något mera mot området för social trygghet orienterad inriktning i samband med granskningen av aktuella förändringar inom pensionsskyddet och den sociala tryggheten.

En positiv överraskning är att majoriteten av läsarna, 82 procent av svararna, är positivt inställda till tidningens insändarspalt. En utredning av praktiska fall och detaljer har inte visat sig vara onödig eller ointressant. Nästan alla tycker tvärtom att sådana utredningar behövs. I synnerhet läsarna med lägre grundutbildning och mindre arbetspensionsutbildning, som också anlitar de mera specialiserade informationskanalerna i mindre omfattning, anser att denna spalt utgör en viktig interaktionskanal mellan informationsbudskapets sändare och mottagare. Sådana utredningar är ägnade att öka läsarnas känsla av närhet till den riktade informationen och gör samtidigt informationssystemet öppnare och minskar känslan av att det är fråga om riktad information. Den positiva inställningen i detta avseende pekar åt samma håll som de ovan relaterade resultaten. Läsarnas majoritet får sina viktigaste informationsförväntningar, önskemålen om en praktiskt inriktad tidning med mycket material om pensionsskyddet, uppfyllda.

ESKO PROKKOLA

Kreditförsäkringsåret 1979

Pensionskyddscentralens kreditförsäkring har under de senaste åren utvecklats i många avseenden. Vid sidan av förnyelsen av försäkringsvillkoren har den nya kreditförsäkrings-tariffens tillkomst i början av år 1979 varit den mest betydande reformen. Samtidigt med reformerna inom försäkringen har man aktivt gått in för att göra kreditförsäkringen känd bland företagarna som en alternativ form av säkerhet.

Nu när den nya tariffen har gällt i ett års tid kan det vara skäl att utreda vilken betydelse den haft för kreditförsäkringsverksamhetens utveckling. De största effekterna är givetvis att vänta inom den del av kreditförsäkringsverksamheten, som är frivillig.

Obligatorisk är kreditförsäkringen för pensionsstiftelserna och pensionskassorna, vilka bör trygga hela sitt pensionsansvar genom en kreditförsäkring hos Pensionskyddscentralen. Dessutom kan företagen begagna sig av kreditförsäkringen som en säkerhet för lån som de fått av ett pensionsförsäkringsbolag eller Arbetspensionskassan.

FÖRETAGEN ÄR MYCKET OLIKA

När tariffen förnyades försökte man beakta att företagen i praktiken är mycket olika. I den nya tariffen avgörs premien inte enbart på basen av företagets kapitalstruktur utan även med beaktande av inkomstfinansieringens tillräcklighet. Den ti-

digare tariffen hade i detta hänseende varit något ensidig, emedan den snarast endast beaktade företagets soliditet.

Redan vid det dagliga rutinarbetet får man det intrycket att den nya tariffen lämpar sig betydligt bättre för företag av olika typ än den tidigare. Denna uppfattning får stöd av många olika faktorer: antalet kreditförsäkringsansökningar har i det närmaste fördubblats från föregående år och en betydligt större del av ansökningarna har lett till beviljande av kreditförsäkring än tidigare brukade vara fallet. Under samma tid har antalet tarifferingsfall, som underställts kreditförsäkringsverksamhetens direktion för specialprövning, nedgått till hälften. Dessa fall är ju just de, där en rutinmässig tillämpning av tariffen skulle leda till ett missvisande resultat.

PREMIENIVÅN

Om tariffreformen har lett till en genomsnittlig förändring i premienivån inom kreditförsäkringen, borde det eventuellt synas vid en jämförelse av beloppet av de under året uppburna kreditförsäkringspremierna med den del av försäkringsbeståndet, som inte täcks av motsäkerheter, det s.k. nettoansvaret. Ett företag kan ju överlämna en säkerhet till Pensionskyddscentralen och på detta sätt minska sin kreditförsäkringspremie. Vad bestämmandet av värdet av dessa säkerheter beträffar avviker den nya tariffen just inte från den tidigare.

I fjol utgjorde den med tillhjälp av försäkringspremieinkomsten och PSC:s nettoansvar uträknade genomsnittliga kreditförsäkringspremien 0,8 % av lånebeloppet. Föregående år var den 1 %. Det förefaller således som om premienivån i genomsnitt hade sjunkit. Denna slutsats är dock något osäker, eftersom det finns många omständigheter som inverkar på procenttalen: antalet kreditförsäkringstagare har exempelvis under året ökat betydligt. Siffrorna gäller således egentligen inte helt samma försäkringsbestånd. Också klientföretagens ekonomiska läge har kunnat undergå förändring under årets förlopp.

Den på basen av premieinkomsten och kreditförsäkringsansvaret i dess helhet uträknade genomsnittliga kreditförsäkringspremien utgjorde i fjol 0,4 % av kreditförsäkringsansvaret, vilket var lika mycket som föregående år.

KREDITFÖRSÄKRINGSBESTÅNDETS UTVECKLING

Det totalbelopp Pensionskyddscentralen hade att ansvara för växte i fjol med ca 25 %. Tillväxthastigheten har i flera års tid stått på samma nivå. När från totalansvaret eller det s.k. bruttoansvaret avdras värdet av de motsäkerheter som Pensionskyddscentralen fått motta samt värdet av pensionsstiftelsernas och -kassornas realegendom återstår det s.k. nettoansvaret. Nettoansvaret ökade med hela

60 % från föregående år. Det faktum att pensionsstiftelsernas och -kassornas försäkringar är obligatoriska har en utjämnande effekt på utvecklingen av dessa belopp. Också i fråga om försäkringsbolagens återlåning är kreditförsäkringarnas utveckling jämnare än kreditförsäkringarnas utveckling i fråga om investeringslånen. De såsom säkerhet för återlåning stående kreditförsäkringarna kan nämligen utökas samtidigt som lånen, såvida inte t.ex. kreditförsäkringspremiens storlek förhindrar detta. Ett investeringslån kan däremot inte göras större. Varje ökning av lånebeloppet är ett nytt lån och för ett nytt lån behövs alltid en ny säkerhet. Därför avspeglar sig effekten av Pensionsskyddscentralens åtgärder på låntagarnas och företagens inställning till kreditförsäkringen bäst i utvecklingen i fråga om kreditförsäkringarna för de av pensionsförsäkringsbolagen och Arbetspensionskassan beviljade investeringslånen.

Bruttoansvaret för kreditförsäkringarna för pensionsförsäkringsbolagens och Arbetspensionskassans investeringslån växte i fjol till det 2,5-dubbla. Under de närmast föregående åren hade tillväxten varit ca 40 %. Före det var utvecklingen rätt långsam. Nettoansvaret för kreditförsäkringarna för investeringslån ökade i fjol ännu mera än bruttoansvaret. Även om investeringslånen utgör en relativt liten del av Pensions-

skyddscentralens totala kreditförsäkringsbestånd ger dessa siffror en antydning om kreditförsäkringens ökade betydelse för företagets finansiering.

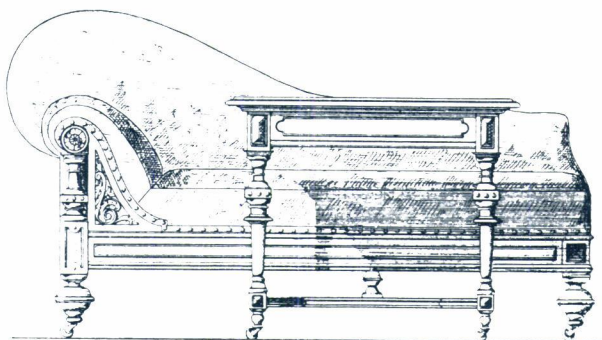
KREDITFÖRSÄKRINGENS MAXIMIBELOPP

När kreditförsäkringsbeståndet växer utjämnas den av denna försäkringsverksamhet orsakade risken. Härvid kan Pensionsskyddscentralen ta allt större kreditförsäkringsbördor på sitt ansvar. Vid årsskiftet uppnådde man genom en höjning av såväl beloppet på eget ansvar som återförsäkringen att den största kreditförsäkring, som kan beviljas utan motsäkerhet, kan vara 100 milj. mk. Före det kunde genom kreditförsäkringen högst garanteras ett 55 miljoners lån utan säkerhet till Pensionsskyddscentralen.

PSC OCH ANDRA BORGENÄRER

När Pensionsskyddscentralens kreditförsäkringsverksamhet

inleddes i samband med arbetspensionslagarnas tillkomst, kom den uppenbarligen att inverka sänkande på bankborgensprovisionens nivå. Efter detta stabiliserades läget för åratals framåt. Utvecklingen under de senaste tiderna tyder på att kreditförsäkringens premienivå åter en gång håller på att få betydelse för andra borgenärens tariffer. Dessutom är det bra för företagen att de har olika möjligheter att välja mellan när det t.ex. gäller säkerheter för lån.

Förnyade pensionsansökningsblanketter

Pensionsansökningsblanketterna har förnyats. De förnyade blanketterna har utarbetats i en s.k. samarbetsgrupp, där förutom arbetspensionssystemet för den privata sektorn även statens och kommunernas pensionssystem är företrädade. De förnyade blanketterna har blivit godkända av Pensionsskyddscentralens styrelse.

— Varför måste blanketterna förnyas? Frågan besvaras av chefen för Pensionsskyddscentralens pensionsbyrå Tapio Karsikas, som har deltagit i beredningsarbetet.

— Det berodde på att tekniken för uträkning av pensioner ändrades i början av året. För ansökan om ålderspension gjordes nu en särskild blankett, som förhandsifyllt skickas av pensionsanstalterna till sökanden. För enhetlighetens skull förnyades också E- och P-blanketterna, säger Karsikas. — E-blanketterna används härefter huvudsakligen vid ansökan om invalid- eller arbetslöshetspension.

— Blankettändringarna är närmast av teknisk art. Det är därför fullt möjligt att använda de gamla blanketterna jämsides med de nya. Av de gamla blanketterna råkade upplagan visserligen nog så lämpligt just ta slut, varför Pensionsskyddscentralens förråd inte mera skickar ut några gamla blanketter, framhåller Karsikas.

— Efter vissa önskemål från läkarhåll har punkten rörande sökandens hälsotillstånd utökats med en fråga om tid-

punkten då sjukdomen blivit besvärande i arbetet och hur sjukdomen besvärar i arbetet, noterar Karsikas.

Denna fråga hade tidigare utelämnats från blanketten, men nu har det ansetts att man behöver få reda på patientens egen uppfattning om hur sjukdomen har inverkat på arbetet.

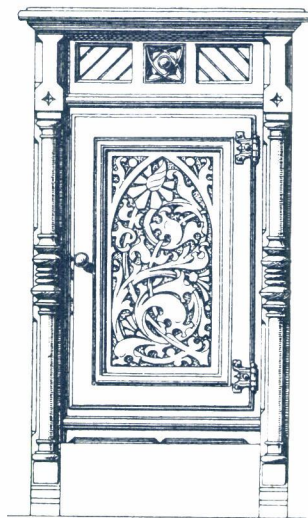
På blanketten för ansökan om familjepension har begreppet förmånslätare förtydligats, emedan det har hänt, att en sökande antecknat sig själv som förmånslätare.

Vissa andra frågor på blanketterna har likaså förtydligats och ändrats en smula för att underlätta ifyllandet.

Blanketternas utseende har också förändrats. Blanketterna är nu indelade i små fält och vissa punkter har för tydlighetens skull framhåvts särskilt. Sidorubrikerna har preciserats och alla direktiv om blanketternas ifyllande har flyttats till baksidan. Förteckningen med pensionsanstaltens namn och adress på baksidan har lämnats bort. Blanketten ifylls nuförtiden på sådana platser, där man känner till dessa. Förteckningen över de pensionsanstalter som har godkänt blanketterna har likaså utelämnats. Denna förteckning var ju faktiskt inte heller tidigare uttömmande.

— Den som har fått en förhandsifyllt blankett gör klokt i att genast kontrollera de medföljande uppgifterna från registret över arbetsförhållanden och utan dröjsmål kontakta Pensionsskyddscentra-

len, om han har någonting att anmärka, säger Karsikas. — Det har hänt att vi fått motta dubbla ansökningar, när någon som har fått en förhandsifyllt ansökningsblankett också har fyllt i en grön E-blankett. Ansökningarna stöter nog på varandra i behandlingsrutinen. Ingen skada är alltså skedd, med det blir förstås en del onödigt arbete för sökanden, konstaterar Karsikas.

MERJA LAMBERG

Rekommendationer av konsultativa kommissionen för invaliditetsärenden

UPPSKATTANDE AV ARBETSOFÖRMÅGA

Enligt en statistik över verksamheten vid konsultativa kommissionen för invaliditetsärenden under år 1979 har liksom även i regel under tidigare år drygt hälften av anhängandena om rekommendationer gällt uppskattande av arbetsförmåga. Frågan har varit, om en pensionssökande kan anses vara arbetsförmögen i arbetspensionslagarnas mening och, om så är, under hur lång tid arbetsförmågan bör uppskattas fortgå. Ett exempel på denna frågeställning utgör fallen nedan, som gäller uppskattande av tiden av arbetsförmåga till följd av trombos för en skogsarbetare samt uppskattande av arbetsförmågan för en deltidarbetande person som lider av artrit.

TUNGT ARBETE

(Protokoll KkN 37/79, punkt 2)

En pensionssökande, som är 38 år gammal, har ända sedan sin ungdom arbetat i skogs- och lantbruksarbeten som lyder under KAPL. De senaste tio åren har han under somrarna varit anställd hos en distriktsskogs nämnd på en plantgård. Han har utfört diverse tyngre arbeten i anslutning till plantodling, t.ex. lyft och burit plantlådor och besprutat plantbestånd. Vid sidan av dessa arbeten har han varit med vid stämpling och röjning. Om vintrarna har han gallrat plantor för en skogsvårdsförenings räkning. Hans arbeten har här klassificerats som tunga.

Sökanden har även sedan ingången av år 1970 en försäkring som husbonde med en årlig LFöPL-arbetsinkomst om 2000 mark från en lägenhet som han äger tillsammans med sin bror. Lägenheten har 6,5 hektar av ett paketeringsavtal omfattad åker och 30 hektar skog.

PLÖTSLIGT INSJUKNANDE

I skogsarbetena har sökanden varit en duktig och ordentlig arbetstagare. Han har inte varit frånvarande från arbetet förrän han efter ett sjukdomsfall 1. 6. 1978 måste stanna hemma.

Sökanden har tidigare konstaterats ha förhöjt blodtryck och förhöjda fettvärden. Han

har inte skött sig regelbundet. I början av juni 1978 fick sökanden smärtor i magtrakten, som efter en vecka ändrade karaktär och blev tydliga bröstsmärtor. Han konstaterades lida av trombos med kliniska, hjärtfilms- och laboratorieprovsförändringar. Han återhämtade sig likväl bra. Efter denna tidpunkt har han inte haft några nämnvärda bröstsmärtor, medan han däremot tidvis lidit av andnöd. I april 1979 genomgick han ett belastningsprov, enligt vilket hans prestationsförmåga hade stigit till 200 watt. Vid en rehabiliteringsundersökning i augusti—september 1979 konstaterades sökanden ha en övervikt på omkring tjugo kilo. Hjärt- och lungfynden var kliniskt normala. Resultaten från laboratorieproven stod inom referensvärdenas gräns. Prestationsförmågan var 1250 kpm/min. Andningsprovets resultat var goda. Enligt röntgenbilderna hade hjärtat förstörats på vänster sida.

KOMMISSIONEN: VISSTIDSPENSION

Kommissionen fann enhälligt i sitt utlåtande att sökanden blivit arbetsförmögen i den mening som avses i arbetspensionslagarna och i en mån som berättigar till full pension 1. 6. 1978. Sökanden borde därför beviljas full invalidpension på basen av såväl KAPL-inkomsterna som lantbruksföretagarverksamheten. Pensionen skulle enligt kommissionens rekommendation utgå i form av visstidspension räknat från 1. 7. 1978 fram till 30. 9. 1979.

SNABBT TILLFRISKNANDE

Vid den upprepade hjärtfilmsundersökning som företogs i september 1979 kunde inga sjukdomsförändringar konstateras. Hjärtfilmen förändrades inte heller vid andningsproven. Sökandens prestationsförmåga motsvarade jämförelsevärdena. Det konstaterades, att sökanden återhämtat sig väl från sin hjärtsjukdom och att hans prestationsförmåga var normal och borde räcka till för många arbeten inom skogsbranschen. Med anledning härav ansåg kommissionen att det var befogat med full pension för tiden för återhämtningen och nödvändiga undersökningar. Efter detta kunde sökanden inte

sågas ha sjukdomssymtom, varför han igen borde anses vara i stånd att utföra även tunga arbeten. Även om sökandens yrkesarbete är tungt, ansågs han ha tillfrisknat bra från sin sjukdom och återvunnit hela sin arbetsförmåga, varför det inte var skäl att bevilja ens för viss tid utgående delpension som fortsättning på den fulla pensionen.

RÄTT LITET FÖRVÄRVSARBETE

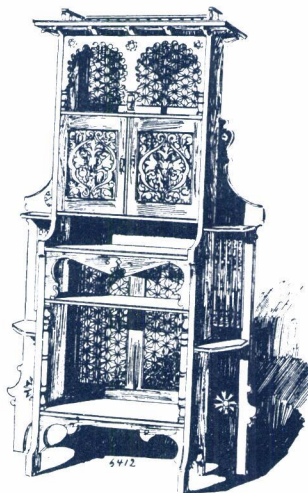
(Protokoll KkN 37/79, punkt 4)

Pensionsökanden, som är en 56-årig kvinna, har inte deltagit i arbetslivet fortlöpande. Från år 1964 har hon varit självständig företagare med en kolonialvaruaffär. Hennes årliga arbetsinkomst har fastställts till FöPL-minimibeloppet, 3000 mark (ind. 197). Verksamheten upphörde i maj 1974 då sökanden sålde affären. Följande APL-arbetsförhållande inleddes 1. 8. 1978, då sökanden fick anställning som deltidsarbetande affärsbiträde. Hon har arbetat som ersättare för försäljare av bageriprodukter. Sökanden har inte varit frånvarande på grund av sjukdom, emedan hon haft möjlighet att vägra att ta emot ett erbjudet arbete om hon varit i sämre skick. Sökanden har med anledning härav arbetat rätt litet och hennes genomsnittliga månadsinkomst har uppgått till 724 mark (ind. 573). Detta arbetsförhållande upphörde 31. 12. 1978. Sökanden har arbetat hos samma arbetsgivare även år 1979, men endast 1—2 dagar per månad.

FÖRSÄMRAT HÄLSOTILLSTÅND

Sökanden har beviljats sjukdagpenning för tiden 20. 1—31. 12. 1979. Tidigare har hon inte sökt dagpenning. Invaliditetspension enligt folkpensionslagen har sökanden beviljats att utgå räknat från 1. 1. 1980 tillsviare.

Sökanden har sedan år 1971 behandlats för hypertoni. I början av år 1979 har hon uppsökt en ortoped. Vid undersökningarna konstaterades artritförändringar, som vid röntgenologiska undersökningar kunde lokaliseras till ledspringans mediala del samt i synnerhet till leden mellan knäskålen och lårbenet. Skondilos konstaterades i nedre

delen av knäskålen och ledspringan hade blivit smalare på insidan. Kliniskt förde bägge knäskålarna oväsen och var ömma och hjulbenthet konstaterades på bägge nedre extremiteterna. Leden mellan nyckelbenet och skulderbladets utskott ömmade likaså. Dessa fel är dock av rätt liten betydelse.

KOMMISSIONEN: INTE ARBETSOFORMÖGEN

Kommissionens enhälliga utlåtande löd, att sökanden inte kan anses vara arbetsoförmögen i den mening arbetspensionslagarna avser. Kommissionen rekommenderade därför att pensionsansökan skulle avslås.

Kommissionen fann att fallet var ett gränfall men motiverade sin rekommendation i första hand med att de kliniska symtomen på sökandens sjukdom var rätt obetydliga och att hon endast arbetat periodvis, aldrig fortlöpande. Sökandens hälsotillstånd ansågs visserligen ha försämrats i den mån att hon knappast kunde arbeta på heltid som affärsbiträde. Hennes knäsjukdom konstaterades begränsa hennes förmåga att klara sig i ett arbete som kräver stående och gående. Med beaktande av att hon åtminstone sedan år 1974 endast har förvärvsarbetat sporadiskt bör det dock anses att hon fortfarande är i stånd till en arbetsprestation av tidigare omfattning.

PENTTI KOIVISTOINEN

Försäkringsdomstolens utslag

Försäkringsdomstolens utslag
nr 3668/78/1921

Utfärdat 11. 10. 1979

ÄVEN SEMESTERPREMIE SOM UTBETALAS EFTER ETT ARBETSFÖRHÅLLAN- DES UPPHÖRANDE INRÄK- NAS I PENSIONSLÖNEN

En pensionsanstalt hade beviljat en arbetstagarare full invalidpension på basen av arbetsoförmåga som inträtt 19. 4. 1977. Pensionslönen hade uträknats efter inkomsterna för åren 1975 och 1977 och uppgick till 5151 mark i månaden.

Arbetstagararen besvarade sig över beslutet och uppgav, att han år 1977 hade förtjänat mera än pensionsanstalten nämnt i sitt beslut och yrkade på att pensionslönen skulle justeras. Pensionsnämnden ändrade inte beslutet.

Arbetstagararen upprepade för försäkringsdomstolen (FD) vad han hade anfört för pensionsnämnden och framhöll, att i inkomsten för år 1977 inte hade beaktats efter arbetsförhållandets slut utbetalad semesterersättning och semesterpremie. Till arbetstagararen hade enligt utredning erlagts sammanlagt 10 794,85 mark i semesterersättning och semesterpremie efter det att arbetsförhållandet upphört. Semesterpremien hade utgjort 2927,67 mark för tiden 1. 4. 1976—31. 3. 1977 och 670,61 mark för tiden 1. 4. 1977—30. 6. 1977.

FD angav i sitt utslag, att arbetstagararens arbetsförhållande med stöd av 2 § 2 mom.

APL bör anses ha upphört 18. 4. 1977, intill vilket datum till honom hade erlagts 18 881,20 mark i lön för sagda år. FD förkastade yrkandet på beaktande av den semesterersättning som erlagts efter arbetsförhållandets upphörande med stöd av 7 § 3 mom. APL. Däremot konstaterade FD att den i samband med semesterersättningen erlagda semesterpremien var under kvalifikationsåret införtjänad lön, som måste beaktas vid uträknandet av den i APL avsedda pensionslönens storlek. Beloppet av semesterpremien, 3061,79 mark fram till 18. 4. 1977, måste således läggas till inkomsten för år 1977. Med anledning härav upphävde FD det överklagade beslutet och förpliktade pensionsanstalten att beakta nämnda belopp vid pensionens uträknande.

SEMESTERPREMIE OCH SEMESTERERSÄTTNING

Semesterpremien har, i synnerhet när den erläggs vid ett arbetsförhållandes upphörande, vissa drag som liknar semesterersättning. Vid arbetsförhållandes upphörande ersätts en semester, som arbetstagararen förtjänat under sitt arbetsförhållande men som han ännu inte tagit ut, i pengar. Semesterersättning som erläggs vid arbetsförhållandes upphörande hänförs sig således till en tid, då arbetsförhållandet inte mera gäller och kan därför inte beaktas vid pensionslönens bestämmande (7 § 3 mom. APL).

Semesterpremien är en på

arbetskollektivavtalet baserad förmån, vars storlek i allmänhet räknas i procent av lönen för den lagstadgade semestern. Då semesterlönen i sin tur erläggs för tiden för semester, som förtjänats under kvalifikationsåret, torde man kunna anses att införtjäningsprincipen sträcker sig även till semesterpremien. Semesterlönen och semesterpremien bestäms således på basen av det utförda arbetet och bör såsom motprestation för arbete enligt arbetsavtalet beaktas i APL-lönen.

Semesterpremien skiljer sig från semesterersättning, som erläggs vid ett arbetsförhållandes upphörande, däri att den inte kan anses såsom i 7 § 3 mom. APL avsedd ersättning för icke uttagen semester. Det är även att märka, att 7 § 3 mom. APL är ett undantagsstadgande, varför det bör tolkas i det närmaste enligt sin ordalydelse.

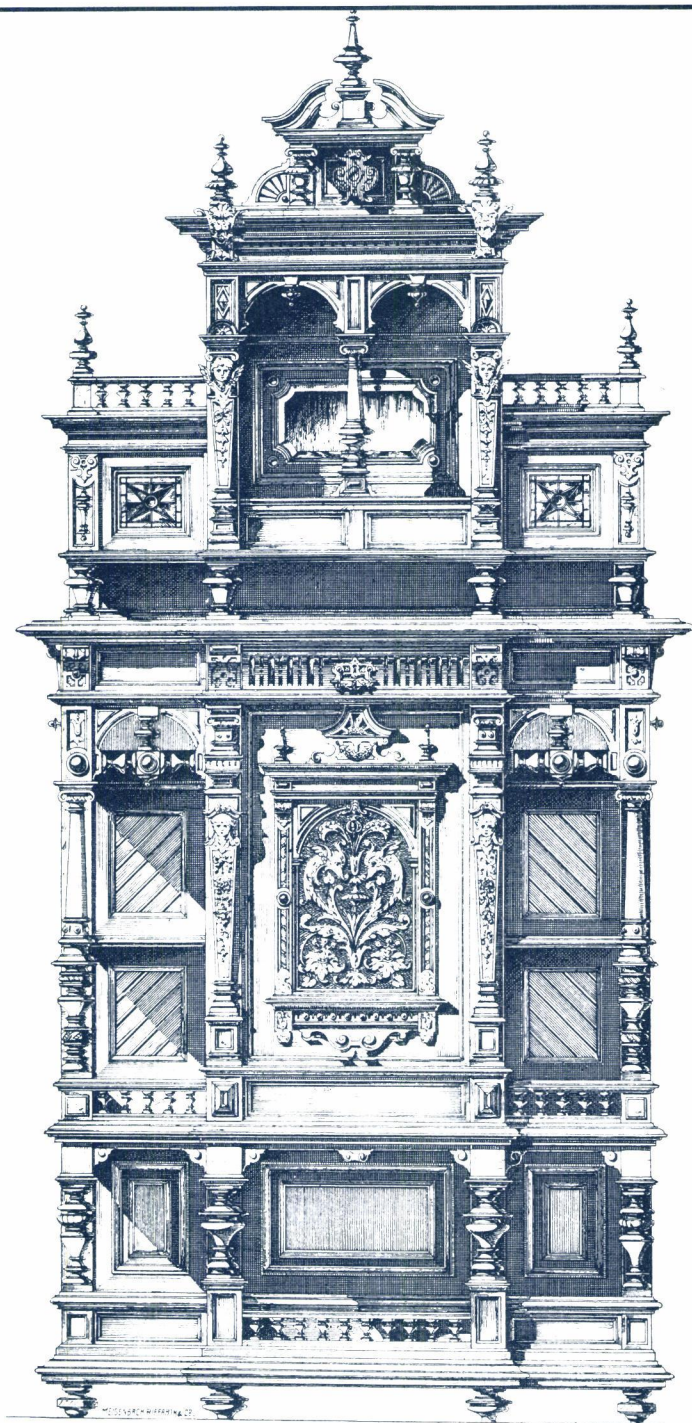
FD:s utslag bekräftar även den principen, att semesterpremie i likhet med andra förtjänster beaktas endast fram till pensionsfallet eller i detta fall tills vederbörande blivit arbetsoförmögen.

TILL VILKET ÅR HÄNFÖR SIG SEMESTERPREMIE?

Till vilket års förtjänster skall semesterpremie då hänföras? Huvudregeln är för arbetspensionslagarnas vidkommande likadan som vid beskattningen. I enlighet härmed hänförs en lön till det kalenderår, under vilket den erlagts. Så bör t.ex. i detta fall semester-

premie, som införtjänats för kvalifikationsåret 1. 4. 1976—31. 3. 1977 i sin helhet anses såsom betalningsårets (1977) förtjänst. Om semesterpremie betalas sådant år, då APL-arbetsförhållande inte mera har fortgått, och under sagda år inte har betalats några andra till pensionslönen hänförliga belopp, läggs semesterpremien till förtjänsterna för det år, under vilket den bör anses vara införtjänad. Detsamma gäller, om en tillämpning av huvudregeln skulle leda till en väsentlig snedvridning av vederbörandes pensionslön. Överförande av denna lön till intjäningsåret eller s.k. periodisering kommer oftast i fråga i sådana fall där ett arbetsförhållande upphör alldeles i början av året, varvid även löner som hänför sig till tidigare år har erlagts. Om periodisering inte kommer i fråga, kan man försöka rätta till lönesnedvridningen genom att tillgripa de i 7 § 2 mom. APL erbjudna möjligheterna.

Semesterpremie kan enligt vissa arbetskollektivavtal erläggas under andra namn, t.ex. semesterpenning eller förhöjning av semesterlönen. I den mån dessa ersättningar sakligt sett motsvarar semesterpremien, skall de givetvis beaktas i pensionslönen.

Arbetspensionsdagens frågor

Under arbetspensionsdagen hade allmänheten möjlighet att framställa frågor, till vilka man lovade återkomma senare i tidskriften *Arbetspension*. Den första frågan har besvarats av föredraganden vid Försäkringsdomstolen Eila Saarelainen. På de andra frågorna svarar representanter för Pensionsskyddscentralen.

Fråga: Exempel: En sökande har beviljats sjukförsäkringsdagpenning från och med november 1977. Hans ansökan om arbetspension blir avslagen. Pensionsnämnden ändrar inte beslutet. Under tiden får han redan ett Fpa-avgörande. Fpa beviljar honom på basen av samma utredningar folkpension från och med december 1978. Försäkringsdomstolen finner att sökanden är arbetsoförmögen och bestämmer att han skall ha arbetspension från och med november 1978. Försäkringsdomstolen har inte ny medicinsk utredning att tillgå. Varför då Fpa-pension först från och med december 1978? Är Fpa-beviljandet att betrakta som ett invaliditetsfall?

Svar: Vid Försäkringsdomstolen prövar man på basen av företedda läkarutlåtanden och annan utredning, som närmast gäller utförandet av arbete, från och med vilken tidpunkt en person kan anses vara arbetsoförmögen i den mening arbetspensionslagarna avser. Försäkringsdomstolen är inte bunden av Folkpensionsanstaltens avgörande och man kan inte säga, att beviljande av folkpension skulle utgöra ett pensionsfall i arbetspensionslagarnas mening. När en persons arbetsförmåga avtar småningom, kan beviljandet av folkpension anses som en tidpunkt för arbetsoförmågans inträde.

När Försäkringsdomstolen behandlar ett ärende känner den i allmänhet till eventuella Fpa-avgöranden, men domstolen kan trots det komma fram till ett annat resultat i ett arbetspensionsärende än Folkpensionsanstalten i sitt avgörande.

En person kan även åtnjuta Fpa-pension medan han förvärvsarbetar. T.ex. en person som segt hade försökt förvärvsarbete och hade lyckats därmed under en stor del av året fick Fpa-invaliditetspension trots att Fpa kände till att han förvärvsarbetade. Vid ar-

betspensionslagarnas tillämpning kan en sådan person beroende på fallet anses såsom arbetsför tills det visar sig att hans arbetsförmåga nedsatts i den mån som arbetspensionslagarna förutsätter för en tid av minst ett år.

Fråga: I vilka fall beaktas arbetsförhållanden, som vederbörande inlett efter det år under vilket han fyllt 63 år, och sådana arbetsförhållanden, som inletts före utgången av det år under vilket vederbörande fyllt 63, vid samordningsgrundens bestämmande.

Svar: Direktiv om tolkningen av bestämmelserna rörande samordningsgrundens fastställande ingår i Pensionsskyddscentralens cirkulär 27/78. Dessa direktiv har ytterligare preciserats av en till Pensionskyddscentralen anknuten tolkningsgrupp.

Ett arbetsförhållande, som inletts efter den första december det år då arbetstagaren fyllt 63 år, beaktas vid samordningsgrundens bestämmande endast i det fall att arbetsförhållandet i fråga fortgått minst 6 månader parallellt med ett sådant arbetsförhållande, som varat minst en månad före utgången av det år då arbetstagaren fyllde 63 år.

Fråga: Räknas lönerna för parallella arbetsförhållanden (minst 6 mån.) ihop vid samordningen trots att bägge arbetsförhållandena inletts efter det år under vilket vederbörande fyllt 63?

Svar: Emedan arbetsförhållandena inletts efter det år då vederbörande fyllde 63 beaktas de inte vid samordningsgrundens bestämmande. Om någotdera arbetsförhållandet hade fortgått i en månads tid under 63-årsåret, skulle lönerna i enlighet med vad som sades ovan i samband med föregående fråga ha räknats ihop vid samordningen.

Fråga: Enligt Pensionskyddscentralens senaste cirkulär utgör fortgående LFöPL- eller FöPL-verksamhet hinder för utfäende av frivillig arbetslöshetspension. Kan en LFöPL- eller FöPL-försäkrad få sådan pension om han anhallen om befrielse från LFöPL- eller FöPL-försäkringskyldigheten?

Svar: För att frivillig arbetslöshetspension skall kunna beviljas bör arbetskraftsministeriet ha beviljat pensionsstöd för arrangementet i fråga. Pensionsstöd beviljas enligt prövning. En ytterligare förutsättning för beviljande av frivillig arbetslöshetspension är att pensionssökanden inte omedelbart efter pensioneringen bedriver till pension berättigande företagareverksamhet. Detta villkor uppfyller en företagare som fått befrielse från försäkringsskyldigheten, varför pensionens beviljande är beroende av hur arbetskraftsministeriet avgör ansökan om pensionsstöd.

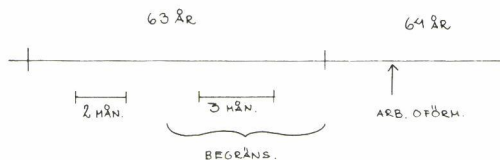
Om en APL-arbetstagare som vill ha frivillig arbetslöshetspension samtidigt är t.ex. lantbruksföretagare, borde han alltså först göra klart för sig om han kan avstå från sin företagareverksamhet. Om detta inte är möjligt, kan han göra ett försök att anhålla om befrielse från sin försäkringsskyldighet för att på detta sätt bli berättigad till pension.

Fråga: Skall ansökan om invalidpension avgöras av pensionsanstalt A, där det arbetsförhållande som ger framtida tid är försäkrat, eller pensionsanstalt C, som svarar för pensionen? Vem betalar ut pensionen?

Svar: Det bästa vore om pensionsanstalterna A och C kunde komma överens om att A avgör pensionsärendet och betalar ut pensionen. Det vore praktiskt eftersom A kommer att betala pensionen efter det att den övergått i ålderspension. Om pensionsanstalterna inte kan uppnå en sådan överenskommelse, är det C som måste avgöra ärendet och betala ut invalidpension, eftersom C svarar för pensionen i fråga.

Fråga: Även om kommande tid inte beaktas i invalidpension på grund av tillämpningen av begränsningsregeln, hur är det då med ålderspensionen? Beaktas sagda tid där (se exemplet)?

Svar: Enligt andra meningen i 5 § 2 mom. APL föranleder endast omvandling av sådan invalidpension, i fråga om vilken den till grund liggande arbetsoförmågan inträtt före utgången av det år då arbetstagaren fyllde 63 år, till ålderspension i vissa fall att pensionens belopp måste justeras. Emedan arbetsoförmågan i exemplarfallet har inträtt efter det år då arbetstagaren fyllde 63 år, kan pensionens belopp inte justeras och kommande tid sålunda inte heller beaktas.

Fråga: Bör arbetslöshetstillägg justeras när invalidpension övergår i ålderspension, såvida invalidpensionsfallet inträffat före 1. 1. 1980?

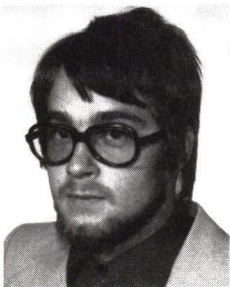
Svar: Invalidpensions övergång i ålderspension innebär inte något nytt pensionsfall, varför de stadganden som var i kraft före 1. 1. 1980 bör tillämpas i det ifrågavarande fallet. Sålunda bör arbetslöshetstillägg justeras vid pensionens omvandling till ålderspension.

Bakgrundsfakta: En person som är född 15. 2. 1915 har fått på APL-fribrev grundad invalidpension, som börjat utgå före 1. 7. 1975. Under sin pensionstid har han haft KAPL-arbeten och under en tid av ett och ett halvt år räknat från utgången av det år då han fyllde 63 förtjänat mera än det i 7 § 1 mom. KAPL förutsatta s.k. större gränslöppet.

Frågor: 1. Får vederbörande förtjänster för kommande tid? 2. Vilken är fribrevets tillväxtprocent?

Svar: 1. Emedan vederbörande förtjänat det i 7 § 1 mom. KAPL förutsatta gränslöppet och sålunda uppfyller kravet för räkning av kommande tid, bör förtjänsterna för kommande tid beaktas vid ålderspensionens beviljande.

2. Hela pensionen, fribrevet medräknat, bör beviljas enligt 1,5 % tillväxt.

OSSI KOTAJÄRVI

Erfarenheter av tillämpningen av lagen om pension för företagare

Om de praktiska erfarenheter-na från tillämpningen av lagen om pension för företagare skriver juristen vid ömsesidiga pensionsförsäkringsbolaget Pohja Ossi Kotajärvi. Tolkning och prövning måste tillgripas när det gäller att avgöra på vem FöPL skall tillämpas, hur arbetsinkomsten bör fastställas och enligt vilka grunder den pensionsgrundande arbetsinkomsten skall ändras.

Vad FöPL beträffar har läget varit mest otillfredsställande i fråga om öppna bolagsbolagsmän, som äger ett företag till hälften. Beroende på hur lagen tolkats har en sådan bolagsman kunnat bli försäkrad antingen enligt FöPL eller enligt APL. Enligt den ståndpunkt Försäkringsdomstolen intagit borde bolagsmän av detta slag försäkras enligt APL.

När lagen om pension för företagare trädde i kraft kunde förfarandet vid arbetsinkomstens fastställande variera betydligt från bolag till bolag, vilket berodde dels på det stora antalet ansökningar och dels på det obestämda arbetsinkomstbegreppet i lagen. Tendensen var kanske i alltför hög grad den, att man godkände en företagares egen uppskattning av arbetsinkomsten, såvida inte en klar disproportion kunde konstateras mellan den uppgivna arbetsinkomsten och den bedrivna företagsverksamhetens omfattning. Detta har lett till en underdimensionering av framför allt unga företagares

arbetsinkomstnivå. Många unga företagare har inte vid upptagandet av en försäkring insett vilken betydelse den fastställda arbetsinkomsten har för deras eget och familjens pensionskydd. En bidragande faktor är möjligen en önskan att undvika försäkringspremier samt en oriktig uppfattning om sättet för företagarpensionens bestämmande. Man har trots att företagarpensionen i likhet med APL-pensionen bestäms på basen av de fyra sista årens arbetsinkomster.

PSC:S ARBETSINKOMST-DIREKTIV FÖRENHETLIGAR PRAXIS I FRÅGA OM NYA FÖRETAGARE

Eftersom lagens arbetsinkomstbegrepp är rätt obestämt, är det ofta svårt att bestämma arbetsinkomsten enbart utgående ifrån lagen. Därför har Pensionsskyddscentralen meddelat vissa direktiv om bestämmandet av företagares arbetsinkomst. De senaste direktiven, som är avsedda att vara mera bindande än de tidigare och som Pensionsskyddscentralen har utarbetat i samråd med olika företagargrupporganisationer, är från år 1978. Vid direktivens uppgörande har man beaktat den osunda utvecklingen, dvs. den omständigheten att företagarnas uppskattade arbetsinkomst ofta avvikit rätt mycket från den troliga, faktiska inkomsten. De nya direktiven har haft en högre täckningsgrad och de har varit ägnade att förenhetliga och

underlätta arbetsinkomstens fastställande och trygga nya företagare en skälig pensionsnivå. På arbetsinkomsten för de företagare, som inlett sin företagsverksamhet före de nya direktivens meddelande, har direktiven däremot inte haft någon direkt inverkan. Dessa företagare måste själva se till att deras pensionskydd blev tillfredsställande.

Företagarna har förhållit sig sakligt till de nya direktiven trots att deras tillämpning leder till högre arbetsinkomster och således även högre försäkringspremier (vilket ju givetvis i sin tur betyder ett bättre pensionskydd). Någon besvärusrusch har arbetsinkomstbesluten på grundvalen av de nya direktiven inte lett till, vilket man kanske hade kunnat befara. Den aktiva informationsverksamheten i samband med de nya direktivens utfärdande har synbarligen gjort företagarna medvetna om arbetsinkomstens betydelse för pensionskyddet.

ÄNDRING AV ARBETSINKOMSTEN FÖRUTSÄTTER FÖRÄNDRAD ARBETSINSATS

Om de faktorer som är av betydelse för arbetsinkomsten senare undergår väsentlig förändring, kan arbetsinkomsten på ansökan justeras. En pensionsanstalt kan också justera arbetsinkomsten på eget initiativ. Retroaktivt kan arbetsinkomsten emellertid inte ändras. Efter det kalenderår, då företagaren fyllt 62 år, justeras arbetsinkomsten endast

om företagaren inte längre är skyldig att upprätthålla försäkring.

Hur ser en väsentlig förändring som ger rätt till ändring av arbetsinkomsten då ut? När en företagare utökar eller decimerar sin personal och hans egen arbetsinsats fördenskull förändras, är det i allmänhet fråga om en i FöPL avsedd väsentlig förändring. Förändringar i företagarens arbetsinsats är således av avgörande betydelse vid bedömningen av en arbetsinkomstförändring. Dessutom krävs att de förändrade förhållandena varar en viss tid.

Alla företagare har inte klart för sig på vilka grunder arbetsinkomsten skall bestämmas och vad en i FöPL avsedd väsentlig förändring förutsätter, utan en del av företagarna tror, att arbetsinkomsten i första hand är bunden vid företagets lönsamhet. Det händer ofta att en ansökan om ändrad arbetsinkomst inte motiveras med förändringar i företagsverksamheten och företagarens arbetsinsats utan med skatteuppgifter om förändringar i den beskattningsbara inkomsten. Under förlustgivande år kan det vara svårt för en företagare att godkänna att hans ansökan om ändrad arbetsinkomst, som baserat sig på förändrade skatteuppgifter, blir avslagen. Ändå förhåller det sig så, att en förändring i ett företags lönsamhet knappast i och för sig utan en inskränkning i företagarens arbetsinsats kan betraktas som en i

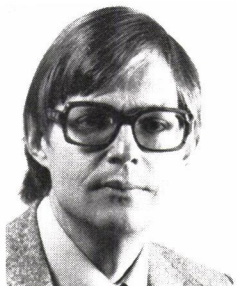
FöPL avsedd väsentlig förändring. Vid anlitan- de av en vikarie skulle företagaren ju också under förlustgivande år vara tvungen att betala lön till honom enligt tidigare grunder. Skatteuppgifternas betydelse i sammanhanget är tvivelaktig också av den anledningen att de alltid gäller en gången tid.

Vid bedömningen av en på arbetsinkomsten inverkan- de förändrings karaktär, dess längd eller tillfällighet, utgör de företagare som ansöker om ändring i arbetsinkomsten på grund av moderskapsledighet ett grännsfall. Här har man försökt vara smidig, förutsatt att förändringen är känd på förhand. I vissa fall blir en in- dragning av försäkringen här- vid likaså aktuell. Föränd- ringar i företagsverksamhet som föranletts av omständig- heter som betecknats som till- fälliga, såsom de för säsong- betonade arbeten känneteck- nande periodiska växlingarna i tillgången på arbete, ger i all- mänhet inte rätt till ändring av arbetsinkomsten. Omständig- heter av detta slag bör beaktas redan då arbetsinkomsten fastställs.

En sträng tolkning av be- stämmelsen om väsentlig för- ändring kan leda till ett oskä- ligt slutresultat i de fall där företagsverksamheten aldrig undergår väsentlig förändring utan småningom blir mindre och mindre. I ett visst skede blir disproportionen mellan företagsverksamhetens om- fattning och den på grund av indextilläggen ständigt sti- gande arbetsinkomsten då

uppenbar, varvid arbetsin- komsten borde kunna sänkas. FöPL borde enligt min mening tillämpas på ett smidigt sätt åtminstone i sådana fall när det sker för att undvika ett oskäligt slutresultat.

Företagarpension börjar löpa oberoende av om före- tagaren fortsätter med sin företagarverksamhet eller inte. Ett problem utgör de fall där en företagares förtjänst sjunker på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada utan att företagaren helt avstår från sin företagsverksamhet. På grund av svårigheten att mäta förtjänstnivåns nedgång har de medicinska faktorerna fått accentuerad betydelse vid pen- sionsrättens bedömning. Å andra sidan är det ofta lättare för en företagare än för en APL-arbetstagare att med hjälp av olika slags arbets- arrangemang och delpension lösgöra sig från arbetslivet vid nedsatt arbetsförmåga.

SEPPO PIETILÄINEN

LFöPL:s tillämpningsområde

LFöPL är en speciallag för företagarna inom primärproduktionen.

Lagen äger tillämpning på odlare, yrkesfiskare och renkarlar samt på medlemmarna av deras familj.

Gränsen mellan LFöPL och de andra arbetspensionslagarna är numera klar.

Nya utvecklingslinjer borde övertäckas.

När företagarpensionslagarna bereddes i slutet av 60-talet tyckte man att det var naturligt att en särskild speciallag stiftades för lantbrukarna och vissa närstående företagare inom primärproduktionen. Något tidigare hade lantbruket ju också fått en egen skattelag. Lösningen har senare visat sig lyckad: det har varit möjligt att utveckla LFöPL på ett självständigt sätt med beaktande av specialbehoven inom lantbruket. Som ett exempel kan här nämnas generationsväxlingspensionen.

ODLARNAS UTGÖRSTAMTRUPP

LFöPL äger tillämpning på husbönder och värdinnor som arbetar på lägenheter med minst två hektar jordbruksjord. Dessa husbönder och värdinnor benämns i lagen idkare av gårdsbruk. Den lågt satta nedre gränsen för lägenheten — i planeringskedet hade man tänkt sig 4 hektar — innebär, att all odlingsverksamhet av betydelse omfattas av den obligatoriska försäkringen.

I det första skedet ägnades särskild uppmärksamhet åt den omständigheten, vem som var husbonde och vem värdinna på en lägenhet. Denna omständighet var av avgörande betydelse för arbetsinkomstens belopp. Numera bestäms arbetsinkomsten emellertid på basen av den faktiska arbetsinsatsen, och titlarna husbonde och värdinna saknar sålunda betydelse i sammanhanget.

Den som bedriver enbart skogshushållning anses likaså bedriva gårdsbruk. En skogsägare skall försäkras om han utför åtminstone ledningsarbete och lägenhetens LFöPL-hektar är tillräckliga. Frågan om dödsbos försäkringsskyldighet har också för åkerlägenhetens del kunnat bli problematisk: det har många gånger hänt att barnen efter faderns eller moderns död inte har velat inse att de tillhör det försäkringsskyldiga husbondefolket.

Ett kapitel för sig utgjorde paketlägenheterna. Den som före paketeringen odlat en sådan lägenhet måste med stöd av en särskild paragraf uppta försäkring — lagstiftaren ansåg att odlarens fördel också i sådana fall krävde försäkrande. Nu har största delen av paketodlarna hunnit bli pensionerade och hela åkerreserveringssystemet håller också annars på att upplösas. — Nuförtiden begränsas lantbruksproduktionen ju genom produktionsändringsavtal som ger odlaren möjlighet att mot ersättning övergå till en mjukare produktion. Den som

ingått ett produktionsändringsavtal försäkras som en normal odlare.

FAMILJEMEDLEMMARNA MED I LFöPL

Vid finslipningen av LFöPL:s tillämpningsområde förutsette MTK att de familjemedlemmar, som arbetar på lägenheterna, tas med i försäkringen. Å andra sidan skulle lagen gälla enbart familjemedlemmar som fick lön — den nya inkomstskattelagen för gårdsbruk hade ju gjort begreppet penninglön bekant för lantbruksföretagen. Systemet är således annorlunda än inom FöPL; där försäkras avlönade familjemedlemmar enligt APL.

Om lön inte utbetalades kunde en familjemedlem inom lantbruket i det första skedet inte bli försäkrad. År 1973 ändrades lagen emellertid så, att familjemedlem utan lön frivilligt kunde tas med i försäkringen. Genom den frivilliga försäkringen har det varit möjligt att garantera ett fortsatt pensionskydd för föräldrar, som före pensionsåldern har sålt sitt företag till ett barn men har stannat kvar och arbetat på lägenheten. När generationsväxlingspensionen år 1974 infördes och sättet för uträknande av pension vid ingången av år 1980 ändrades har den frivilliga försäkringens betydelse emellertid minskat.

Begreppet familjemedlem tolkas vid tillämpningen av LFöPL något vidare än i fråga om de andra arbetspensionslagarna. Rättsmedelsinstan-

serna har ansett, att även en mera avlägsen släkting, såsom en bror, en brorsson eller ett fosterbarn, kan vara familjemedlem i den mening som avses i LFöPL. Inte heller har man ägnat så stor uppmärksamhet åt att alla bör bo i samma hushåll som vid tillämpningen av de andra arbetspensionslagarna. Avvikelser från det annars naturliga mönstret är ju här vanliga: inom lantbruket sträcker sig familjebanden längre än inom den egentliga företagsvärlden.

SVÅRT FÅ TAG PÅ FISKARNA

Den andra — antalsmässigt betydligt mindre betydelsefulla — företagarkategorin inom LFöPL-området utgör yrkesfiskarna. Medan odlaren vanligtvis påträffas på sin lägenhet, är det ofta betydligt svårare att få tag på yrkesfiskaren. Genom de senaste tidernas kontrollåtgärder har man dock lyckats "häva in" en hel del fiskare, som inte har känt till sina rättigheter och inte har varit medvetna om sina skyldigheter i egenskap av LFöPL-företagare.

Det har också medfört vissa svårigheter att dra gränsen mellan LFöPL-fiskarna och fiskarna i arbetsförhållande, som ju hör under APL. Det faktum att skattebok används vid utbetalningen av lönen innebär nämligen inte alltid inom detta område att det skulle vara fråga om en APL-fiskare. För en tid sedan gav försäkringsdomstolen emellertid ett utslag som gjorde

läget klarare: en fiskare skall försäkras enligt APL, om han inte på förhand har satt egna pengar i ett projekt så att han är delägare till farkosten eller fiskeredskapen eller genom att delta i andra löpande utgifter.

RENKARLARNAS MED I FÖRSÄKRINGEN

När företagarpensionslagarna trädde i kraft omfattades renkarlarna av FöPL. På initiativ av renbeteslagens egen förening och Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt utreddes frågan i en av Pensionsskyddscentralen tillsatt arbetsgrupp, och resultatet blev en lagändring, genom vilken renkarlarna med retroaktiv verkan från ingången av år 1970 flyttades över till LFöPL-tillämpningsområdet. De renkarlar, som hade uppnått pensionsåldern eller blivit arbetsoförmögna före år 1971, stannade dock kvar i det gamla systemet.

Försäkringen av renkarlarna planerades i samarbete med deras egen förening och delvis av den anledningen har försäkringarnas ombesörjande varit en lätt uppgift för Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. Övervakningen av försäkringarna har även underlättats av att ägoförhållandena till renarna framgår av en officiell renförteckning som upprätthålls av renbeteslaget.

Några svårigheter att dra en klar gräns mot de andra pensionslagarna finns inte, emedan lagen är skriven så, att allt arbete med renskötsel faller under LFöPL.

LANTBRUKSFÖRETAGAR- RES BIVERKSAMHET

En odlare bedriver ofta på sin lägenhet något annat slags verksamhet som går bra ihop med lantbruket. Sådan verksamhet skall enligt ett lagstadgande försäkras enligt FöPL, om den bör anses såsom ett särskilt företag. Genast vid lagens ikraftträdande började man tolka stadgandena så, att gränsdragningen avgjordes av beskattningen. Verksamhet som enligt näringskattelagen beskattades såsom inkomstkälla skulle försäkras enligt FöPL, medan LFöPL skulle gälla verksamhet som beskattades enligt inkomstkattelagen för gårdsbruk. Denna tolkning har varit ett gott rättesnöre i praktiken; den har på olika håll iakttagits nästan utan undantag.

I fråga om arbeten som med traktor eller andra maskiner på odlingen utfördes för utomstående rådde i början en viss oklarhet. Enligt en extrem tolkning skulle maskinarbeten inte alls ha omfattats av LFöPL-försäkringen: det var fråga om antingen ett arbetsförhållande enligt KAPL eller en FöPL-företagarverksamhet. Besvärsmyndigheterna har här befast den linje som Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt ursprungligen gått in för. Om skattebok har använts försäkras verksamheten enligt KAPL eller i undantagsfall APL och om beskattningen har skett enligt näringskattelagen omfattas maskinarbetet av FöPL —

återstoden av fallen lyder under LFöPL.

Om en lantbruksföretagare med sin traktor beger sig till skogen — sin egen eller någon annans — skall han försäkras enligt KAPL, även om skattebok aldrig skulle bli använd. Försäkringen ombesörjs i så fall av det skogsbolag som låter utföra arbetet. Det här är konsekvensen av den s.k. traktorparagrafen i KAPL.

BEFRIELSE FRÅN FÖRSÄKRINGSSKYLDIGHETEN

LFöPL-försäkringen är obligatorisk precis som den övriga arbetspensionsförsäkringen. En lantbruksföretagare kan emellertid få befrielse från sin skyldighet att uppta försäkring under förutsättning att hans pensionsskydd är ordnat på annat sätt. En befrielse är möjlig om lantbruksföretagaren stadigvarande arbetar utanför lägenheten i arbetsförhållande eller bedriver FöPL-verksamhet. I samband med sådant arbete uppkommer i allmänhet ett så pass stort pensionsskydd att befrielse kan ges. LFöPL-försäkringspremiens höjning har varit en av orsakerna till att det numera görs rätt mycket ansökningar om befrielse från försäkringskyldigheten.

Befrielse beviljas på ansökan av Pensionsskyddscentralen.

NYA LINJER BEHÖVS

Avgränsningen mellan LFöPL och de andra arbetspensionslagarna är numera klar och

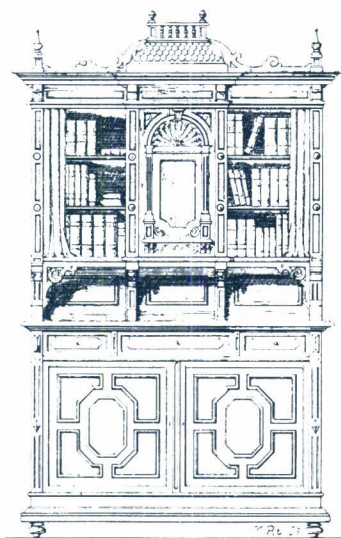
systemet har i och med den praxis rättsmedelsinstanserna skapat blivit stabilt. Det här betyder dock inte att de nuvarande gränserna till alla delar vore lyckade.

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt kommer bl.a. inom avträdelsepensionssystemet i beröring med sådana lagar för lantbruket där begreppet gårdsbruk har definierats på ett vidare sätt än i LFöPL. T.ex. i den lag som reglerar gårdsbrukets struktur hänförs pälsdjursodling och trädgårdsodling till lantbruket. För dessa verksamhetsformers vidkommande borde man överväga en precisering av LFöPL. Annars kommer man inom de olika systemen till avgöranden, som de försäkrade inte kan förstå.

En rationaliseringsvinning för lantbruksbranschen skulle man även uppnå genom att ändra den ovan omtalade

traktorparagrafen. Frågan, som man redan gjort ett misslyckat försök att lösa, borde nu upptas till ny prövning. Traktorarbete, som en lantbrukare utför i egenskap av företagare med lägenhetens lantbrukstraktor och som beskattas enligt inkomstskattelagen för gårdsbruk, borde försäkras enligt LFöPL. Arbetspensionskassan skulle få behålla de egentliga skogs-traktorföretagarna, vilkas försäkrande paragrafen i fråga till en början närmast syftade till.

Om LFöPL-tillämpningsområdet måste preciseras, borde man samtidigt utreda, huruvida biodling samt svamp- och bärplockning, som i vissa fall kan ge betydande inkomster, borde inlemmas i LFöPL-försäkringen. För närvarande står dessa verksamhetsformer helt utanför arbetspensionsförsäkringen.

PENTTI KOIVISTOINEN

Om pensionsskyddet för det öppna bolagets och kommanditbolagets bolagsmän

Under den tid arbetspensionslagarna varit i kraft har uppfattningen om vilken arbetspensionslag som bör tillämpas på det öppna bolagets bolagsmän ändrats flera gånger. Det har varit ägnat att göra saken oklar såväl för lagtillämparna som för vederbörande själva. Inte heller det läge som råder just nu kan betecknas som tillfredsställande, eftersom det fört stora tillämpningssvårigheter med sig. Därför har Pensionsskyddscentralen för social- och hälsovårdsministeriet föreslagit en ändring av stadgandena om pensionsskyddet för bolagsmän i öppna bolag. Allt som sägs här nedan äger även direkt tillämpning på de ansvariga bolagsmännen i kommanditbolag. Kommanditärerna står däremot alltid i arbetsförhållande när de arbetar i företaget.

DET URSPRUNGLIGA LÄGET

När arbetspensionslagarna trädde i kraft år 1962 ansågs de öppna bolagens bolagsmän och kommanditbolagens ansvariga bolagsmän som företagare, varför de inte kom att lyda under arbetspensionslagarna. Endast i det fall att de hade ingått ett uttryckligt arbetsavtal med bolaget ansågs de stå i arbetsförhållande och lyda under arbetspensionslagarna. Sådana arbetsavtal var emellertid i praktiken sällsynta.

Enligt 2 § 3 mom. APL anses även aktiebolags funktionär i ledande ställning samt person i ledande ställning i annat företag eller annan sam-

manslutning stå i arbetsförhållande. Som företagare anses sådan person enligt lagrummet likväl om han ensam eller tillsammans med medlemmar av sin familj äger mer än hälften av bolagets aktiekapital eller om han i annat företag eller annan sammanlutning bör anses ha motsvarande bestämmanderätt. Vid granskningen av nämnda bestämmanderätt i öppna bolag och kommanditbolag utgick man inte i början enbart från ägoförhållandena utan försökte även beakta andra faktorer som inverkade på bestämmanderätten. Man försökte således granska en bolagsmans ställning som en helhet.

ÄNDRINGAR I TOLKNINGEN

I april 1970 gav försäkringsdomstolen (FD) ett utslag, med stöd varav en ny tolkning omfattades. I enlighet därmed ansågs bolagsman stå i arbetsförhållande, såvida han inte ensam eller tillsammans med medlemmar av sin familj ägde mer än hälften av bolagsandelarna i ett öppet bolag. Enligt den nya tolkningen saknade uttryckligt arbetsavtal betydelse. I stället ansågs det att bolagsandelens storlek i praktiken utvisade graden av bestämmanderätt. Eftersom pensionslönen enligt APL bestäms enligt samma grunder som vid innehållning av skatteförskott, uppställdes som en ytterligare förutsättning för arbetsförhållandes existens att till bolagsmannen

erlades lön som var underkastad förskottsinnehållning av skatt. Om sådan lön inte utbetalades, ägde FöPL tillämpning på bolagsmannen.

År 1977 intog FD sedan uttryckligen — och i överensstämmelse med en ståndpunkt som högsta domstolen tidigare omfattat i fråga om olycksfallsagens tillämpning — den ståndpunkten, att utbetalning av lön inte utgjorde en förutsättning för ett arbetsförhållandes existens. FD hävde nämligen arbetsinkomstbeslut i sådana fall där FöPL-arbetsinkomst hade fastställts för bolagsmän, som inte hade någon lön men som tillsammans med medlemmar av sin familj ägde högst hälften av ett bolags bolagsandelar. Dessa avgöranden befäste samtidigt den ståndpunkten, att bolagsandelarnas storlek är av avgörande betydelse vid bedömningen av en persons bestämmanderätt.

NULÄGET

Den omständigheten att tolkningen ändrats två gånger har lett till att sådana bolagsmän i öppna bolag, som äger högst hälften av bolagsandelarna, på grund av försäkringstidpunkten samt vissa andra slumpmässiga faktorer är försäkrade såväl enligt lagarna om pension för arbetstagare och enligt lagen om pension för företagare. FD har visserligen konsekvent på begäran hävt arbetsinkomstbesluten gällande sådana bolagsmän oberoende av när arbetsinkomstbeslutet är givet. FD:s

linje förefaller att leda till att en del av bolagsmännen hamnar i den situationen, att de inte behöver försäkras enligt någon arbetspensionslag. I denna situation hamnar man, om man anser att det är fråga om ett arbetsförhållande men lagarna om pension för arbetstagare inte kan tillämpas, emedan förskottsinnehållning underkastad lön inte har betalats.

Bestämmande av lön på basen av vinstandel som lyfts i bolaget är inte förenligt med de gällande stadgandena och medför dessutom följande nya problem:

- vilken är vederbörandes lön under förlustbringande år när ingen dividend ges
- bör dividend anses som lön i sin helhet eller till den del den kan anses som ersättning för utfört arbete
- bör en del av dividenden anses som lön, om en bolagsman får både lön och dividend och lönen för denskull är mindre än den annars skulle vara.

När man försökt lösa problemet med de öppna bolagens bolagsmäns lön så att ingen hamnar utanför arbetspensionslagarna, har man i praktiken blivit tvungen att uppskatta lönen enligt samma grunder, som används vid FöPL-arbetsinkomstens bestämmande. När bolagsman arbetar inom en KAPL-bransch har pensionsnämnden ansett att lönen även kan bestämmas med tillhjälp av de för de olika KAPL-arbetsbe-teckningarna fastställda medellönerna.

FÖRSLAG TILL LAGÄNDRING

Den till Pensionsskyddscentralen anknutna företagardelegationen har ansett, att lä-

get inte kan fås under kontroll utan en lagändring. Enligt delegationens mening borde man få till stånd ett så entydigt stadgande som möjligt för att slippa alla tolkningssvårigheter. Detta krav uppfyller ett stadgande, enligt vilket aktionär som har personligt ansvar för ett öppet bolags eller en annan sammanslutnings förbindelser inte anses stå i arbetsförhållande. Stadgandet skulle innebära en återgång till tolkningen vid tidpunkten för arbetspensionslagarnas ikraftträdande med den skillnaden, att inte ens bolagsman som ingått särskilt arbetsavtal med bolaget härefter skulle anses stå i arbetsförhållande.

I samma sammanhang kunde lagen preciseras även i fråga om aktiebolagen i det fall att olika aktier ger olika rösträtt vid beslutande om bolagets angelägenheter. Om den rösträtt de av en aktionär i ledande ställning ensam eller tillsammans med medlemmar av familjen ägda aktierna ger rätt till är större än hälften av den rösträtt samtliga aktier ger, skulle han inte anses stå i arbetsförhållande.

Enligt delegationens mening borde den nya gränsdragningen även utsträckas till de gällande försäkringarna. I fråga om de bolagsmän, som har en gällande försäkring, skulle inga förändringar ske för den redan förflutna tidens vidkommande. Deras APL-försäkring skulle avslutas vid tidpunkten för lagens ikraftträdande och ett fribrev skulle bildas av den uppkomna pensionsrätten. Framåt i tiden skulle bolagsmännen försäkras enligt FöPL. Om inget pensionsskydd hittills blivit ordnat, skulle försäkring från början upptas enligt FöPL.

Delegationen betonar även att den i 10 § FöPL stadgade

skyldigheten för staten att delta i FöPL-pensionernas bekostande har ett nära samband med försäkringspremie-nivån. Den i 9 § FöPL stadgade principen, enligt vilken FöPL-premieprocenten fastställs till samma tal som det procenttal som kan uppskattas i medeltal motsvara APL-försäkringspremien i procent av lönerna, borde även bibehållas oförändrad.

Delegationens förslag om att FöPL-premierna i sin helhet skulle kunna avdras vid beskattningen har redan genomförts i fråga om de obligatoriska FöPL-premierna genom en lagändring som trädde i kraft vid ingången av detta år. Ändringen tillämpas första gången vid beskattning- en för år 1980.

Pensionsskyddscentralen har godkänt de ovan relaterade förslagen av delegationen och med anledning av dem gjort en framställning hos social- och hälsovårdsministeriet om åtgärder för åstadkommande av legislativa ändringar i pensionsskyddet för öppna bolags och kommanditbolags ansvariga bolagsmän.

JUHANI LINDQVIST

Nya bestämmelser om pensions- samordningen från år 1980

De nya stadganden om sättet för uträknande av pension, som trädde i kraft i början av år 1980, har även medfört ändringar i pensionsamordningen. Numera måste man ju kunna räkna ut en pension redan innan den försäkrade fyller 65 år. Därför måste också stadgandena göra en samordning möjlig redan innan pension har beviljats.

Man har försökt formulera de nya stadgandena så, att det åtminstone inte alltid skall bli nödvändigt att räkna pensionen på nytt när utbetalningen börjar. I det följande behandlar jag endast de samordningsstadganden, som ändrades i början av året, och vissa tolkningar.

ÅLDERSPENSIONENS SAMORDNING

Enligt stadgandena före år 1980 gjordes samordningen enligt nivån vid tidpunkten för pensionens begynnande. Från ingången av år 1980 görs samordningen alltid enligt nivån den dag, då arbetstagaren uppnår den till ålderspension berättigande åldern. Detta gäller även de fall där pension börjar utgå vid annan tidpunkt än ingången av månaden närmast efter den under vilken arbetstagaren uppnådde pensionsåldern. Vid samordningen beaktas andra pensioner och ersättningar enligt nivån vid ingången av månaden närmast efter den under vilken arbetstagaren uppnådde pensionsåldern, likväl med avdrag för eventuella indextillägg. Barntillägg be-

aktas i pensionen, om tillägget ingår i pensionen vid pensionens begynnande.

FOLK- OCH FAMILJE- PENSIONSBELOPP SOM BEAKTAS VID SAMORDNINGEN

8 § 7 mom. APL har ändrats så, att i folkpensionslagen och familjepensionslagen avsedda pensioner varje kalenderår beaktas i samordningen till det belopp de uppgår till den 1 november föregående kalenderår. Beträffande ålderspension har dock särskilt stadgats, att i folkpensionslagen avsedd pension skall beaktas enligt nivån den 1 november i kalenderåret närmast före pensionsfallsåret. Med anledning härav är det att märka, att man vid samordningen när det gäller ålderspensionsfall som inträffat i december beaktar i folkpensionslagen avsedd pension enligt nivån den 1 november ett annat kalenderår än t.ex. i fråga om invalidpensionsfall som inträffat i december.

UPPSKOVSTILLÄGG

Enligt stadgandena före år 1980 räknades uppskovstillägg på ålderspensionen före samordningen. Det betydde att samordningen kunde eliminera eller minska det tillägg som ett uppskjutet pensionsuttag lett till. För att pensionsstagaren skall ha glädje av uppskovsförhöjning har samordningsstadgandet och social- och hälsovårdsministeriets beslut om uppskovstillägg ändrats så, att uppskovstillägg

läggs till pensionen först efter samordningen. I praktiken kan man ju numera inte ens veta vid samordningen om den försäkrade kommer att uppskjuta ålderspensionens uttagande.

NY SAMORDNING

Om mottagare av ålders- eller invalidpension beviljas i 8 § 1 mom. APL avsedd pension, livränta eller fortgående ersättning, måste en ny samordning göras. När ålderspension skall samordnas på nytt, görs samordningen enligt indexnivån för dagen för pensionsålderns uppnående. För andra pensioners och ersättningsars del beaktas beloppet vid den nya samordningstidpunkten justerat med index till nivån för tidpunkten för pensionsålderns uppnående.

Enligt den ändrade 8 a § APL minskas dock pension med anledning av ny samordning endast så mycket att förmånernas sammanlagda belopp är minst lika stort som det hade varit om rätt till ny pension, livränta eller fortgående ersättning inte hade förelegat. Syftet med detta skyddsstadgande är att ny pensionssamordning inte skall nedsätta beloppet av pensionstagarens totalersättning, även om proportionerna mellan olika delar av totalersättningen vid samordningen skulle förändras.

SAMORDNINGSGRUNDENS BESTÄMMANDE

Samordningsgrunden bestäms på samma sätt som förut. Lag-

ändringen har emellertid betydelse för tillämpningen av 1 och 2 meningerna i 8 § 3 mom. APL.

Om en person samtidigt har två eller flera till annan grundpension än KAPL-pension berättigande arbets- eller tjänsteförhållanden eller företagarkerksamhet i minst sex månaders tid, sammanräknas de pensionsgrundande lönerna och arbetsinkomsterna vid samordningsgrundens bestämmande. Vid bedömningen av parallellfall beaktas även sådant arbets- och tjänsteförhållande och sådan företagarkerksamhet, som börjat först efter utgången av det år då vederbörande fyllde 63 år, såvida arbets- eller tjänsteförhållandet eller företagarkerksamheten i minst sex månaders tid före pensionsfallet varit parallellt med sådant arbets- eller tjänsteförhållande eller sådan företagarkerksamhet, som börjat minst en månad före utgången av det år då vederbörande fyllde 63 år.

Om en person på grund av ett tidigare pensionsfall har fått grundpension eller därmed jämförbar annan pension eller sjömanspension direkt före det nya pensionsfallet och i minst tre års tid samtidigt stått i arbets- eller tjänsteförhållande eller haft företagarkerksamhet, som berättigar till annan grundpension än KAPL-pension, läggs vid samordningsgrundens bestämmande till den till detta arbets- eller tjänsteförhållande eller denna företagarkerksamhet anslutna pensions-

grundande lönen eller arbetsinkomsten 10/6 av beloppet av den tidigare pensionen. Vid tillämpningen av denna regel behöver arbets- eller tjänsteförhållandet eller företagarverksamheten inte ha fortgått tre år före utgången av det år då vederbörande fyllde 63 år, bara det hunnit fortgå tre år jämsides med pensionen före det nya pensionsfallet. Arbets- eller tjänsteförhållandet eller företagarverksamheten behöver inte heller ha fortgått utan avbrott.

BEAKTANDE AV ERSÄTTNING ENLIGT LAGEN OM SKADA, ÅDRAGEN I MILITÄR- TJÄNST, VID SAM- ORDNING

Enligt en ändring av 8 § 6 mom. APL i början av detta år beaktas i enlighet med lagen om skada, ådragen i militärtjänst, utgående ersättning för skada som vederbörande erhölet i kriget 1939—1945 inte alls vid samordning.

LAGÄNDRINGARNAS IKRAFTTRÄDANDE

De nya samordningsstadgandena äger tillämpning på de pensioner, i fråga om vilka pensionsrätten uppkommer medan lagen är i kraft. Med uppkomst av rätt till pension menas inträffande av ett pensionsfall. 8 § 7 mom. och 8 a § APL samt den nya regeln om uppskovstillägg tillämpas dock vid samordning som företas efter detta års ingång. Det nya stadgandet i 8 § 6 mom. APL tillämpas på an-

sökan även på pensioner som löper 1. 1. 1980.

SAMORDNINGEN I VISSA SPECIALFALL

När den försäkrade uppnått pensionsåldern före 1. 1. 1980 och pension börjar utgå först 1. 1. 1980 eller senare, sker samordningen på följande sätt.

Om vederbörande uppnådde pensionsåldern i december 1979 och pensionen börjar löpa normalt vid ingången av januari innevarande år, görs samordningen i enlighet med de stadganden som gällde före år 1980 utom att pension som avses i folkpensionslagen beaktas till det belopp den uppgick till 1. 11. 1979.

Om pensionen börjar löpa först senare, görs samord-

ningen enligt indexnivån för tidpunkten för pensionens begynnande före en uppskovsförhöjning. Pension enligt folkpensionslagen beaktas till det belopp den uppgick till den 1 november kalenderåret före det år då pensionen börjat utgå.

Om en ny samordning i sistnämnda fall måste göras i ett senare skede, görs den enligt indexnivån vid tidpunkten för den nya samordningen före en uppskovsförhöjning. Pension enligt folkpensionslagen beaktas till det belopp den uppgick till den 1 november kalenderåret före den nya samordningstidpunkten. Denna regel tillämpas även vid sådana nya samordningar, där pensionsfallet inträffat och pensionen börjat löpa före 1. 1. 1980.

Fältinspektör Esko Hytönen in memoriam

Den femte januari avled fältinspektören vid Pensionsskyddscentralen Esko Hytönen.

Hytönen arbetade vid Pensionsskyddscentralens fältenhet, där hans främsta uppgift var att ge penninginrättningarnas pensionsrådgivare utbildning och vägledning. Trots de ökande sjukdomssymtomen skötte han segt sitt arbete ända fram till de sista månaderna.

Esko Hytönen var född år 1946. Han avlade socialförsäkringsexamen vid Tammerfors universitet och arbetade före sin ankomst till Pensionsskyddscentralen bland annat vid Folkpensionsanstalten, en tid som stf föreståndare för Fpa:s byrå i Sotkamo. Vid Pensionsskyddscentralen blev han först penninginrättningsrådgivare år 1970 och sedan fältinspektör år 1976. Hans stationeringsort var Äänekoski.

Som arbetskamrat var Esko Hytönen samarbetsvillig och anspråkslös, som arbetstagarare visade han prov på stor idériakedom och sparade aldrig på sina krafter. Deltagarna i ett otal kurser o a tillfällen kommer att sakna den välkända, omtyckta föredragshållaren. Det samma gäller alla dem som kommit att lära känna Esko Hytönen som en högklassig korgbollsspelare.

Pensionsskyddscentralens styrelse och representantskap 1980–1982

PENSIONSSKYDDSCENTRALENS STYRELSE 1980–1982

Ordförande fil.mag. Altti Aurela, vice-ordförande fil.mag. Juhani Kolehmainen. Ledamöter (suppleanten inom parentes): vicehäradshövding Seppo Riski (agronom Henrik Sumelius), vicehäradshövding Erkki Oinas (direktör Pekka Merenheimo), dipl.ing. Lauri Olkinuora (vicehäradshövding Rolf Widén), socialsekreterare Simo Elomaa (ordförande Ilmari Kosonen), verksamhetsledare Olavi Suominen (verksamhetsledare Pekka Porttila), vicehäradshövding Bruuno Mattila (direktör Taisto Paatsila), generalkonsul Pauli Paaermaa (dr i förvaltn.vetensk. Waldemar Bühler), med.lic. Martti Lehtinen (docent Timo Somer), fil.dr Erkki Pesonen (fil.kand. Pertti Ojantakanen), verkställande direktör Juhani Salminen (vicehäradshövding Aarre Metso).

PENSIONSSKYDDSCENTRALENS REPRESENTANTSKAP 1980–1982

Ordförande generaldirektör Erkki Sunila (personlig suppleant vicehäradshövding Vilho Jäppinen), viceordförande riksdagsman Matti Puhakka (verkställande direktör Pentti Kostamo), verkställande direktör Asko Tarkka (minister Olavi J. Mattila), vice verkställande direktör Väinö Lassila (verkställande direktör Peter Fazer), verkställande direktör Heikki Bachmann (verkställande direktör Tauno Mäkinen), verkställande direktör Pentti Somerto (direktör Mauri Moren), agronom Erkki Palojärvi (verksamhetsledare Markus Tiitola), verkställande direktör Jarmo Pellikka (direktör Jarmo Sierla), ordförande Pekka Oivio (ordförande Esko Suikkanen), ordförande Viljo Ronkainen (ordförande Jarl Sund), ordförande Sulo Penttilä (ordförande Pekka Virtanen), ordförande Lauri Vilponiemi (ordförande Matti Haapakoski), verksamhetsledare Raimo Pohjaväre (ord-

förande Nils Komi), ordförande Jorma Reini (generalsekreterare Jarmo Tammenmaa), ordförande Heikki Haavisto (kommunalrådet Lauri Heitto), lantbruksrådet Toivo Hakamäki (kommunalrådet Reino Pirhonen), ordförande Ola Rosendahl (fiskare Viljo Sahlsten), kommerserådet Aarno Pajunen (verkställande direktör Tarmo Korpela), handelsman Erkki Raitala (industrirådet P. K. Juntunen), filosofie magister Lars Palmén (filosofie magister Kurt Ljungman), vicehäradshövding Klaus Ekholm), ekonom Jukka Syrjänen (filosofie magister Asko Tanskanen), direktör Mikko Haramo (verkställande direktör Juhani Laine), diplomingenjör Eelis Makkonen (ekonom Aake Lehmus), generaldirektör Jorma Rantanen (avdelningsföreståndare Vesa Vaaranen), verkställande direktör Martti Rahnasto (vice verkställande direktör Seppo Pietiläinen).

Belopp som motsvarar APL-index för år 1980

		Ursprung- ligt belopp	Index 665										
APL 1 § 1 mom.	APL:s krets	90,00	421,48										
APL 8 § 2 mom.	Om samordningsgrunden överstiger 586 mk/mån (ind. 142) skall folkpensionen beaktas	586,00	2 744,00										
KAPL 5 § 1 mom.	Till KAPL-pension berättigande KAPL-löners nedre gräns/år	200,00	1 330,00										
KAPL 7 § 1 mom.	Till framtida tjänstgöringstid berättigande KAPL-löner/år	800,00	5 320,00										
KAPL 7 § 4 mom.	Om KAPL-arbetstagare även har rätt till full LFöPL-invalidpension, är den till framtida tjänstgöringstid berättigande KAPL-lönen 200 mk/år	200,00	1 330,00										
FöPL 1 § 3 mom.	Nedre FöPL-gräns	180,00	842,96										
FöPL 7 § 1 mom.	Övre gräns för årsinkomst som fastställs för ett år	50 000,00	168 781,73										
FöPL 9 § 2 mom.	Hur FöPL-premien bestäms	<table border="0"> <tr> <td>3 000,00</td> <td>10 126,90</td> </tr> <tr> <td>10 000,00</td> <td>33 756,35</td> </tr> <tr> <td>8 000,00</td> <td>27 005,08</td> </tr> </table>	3 000,00	10 126,90	10 000,00	33 756,35	8 000,00	27 005,08					
3 000,00	10 126,90												
10 000,00	33 756,35												
8 000,00	27 005,08												
FöPL 19 § 5 mom.	Gränsbelopp som beaktas vid beräkningen av FöPL-minimipension	20 000,00	67 512,69										
LFöPL 1 § 3 mom.	Nedre LFöPL-gräns	500,00	1 687,82										
LFöPL 8 § 2 mom.	Bestämmande av LFöPL-arbetsinkomst enligt hektar jordbruksjord	<table border="0"> <tr> <td>550,00</td> <td>1 856,60</td> </tr> <tr> <td>225,00</td> <td>759,52</td> </tr> <tr> <td>125,00</td> <td>421,95</td> </tr> <tr> <td>50,00</td> <td>168,78</td> </tr> <tr> <td>2 200,00</td> <td>7 426,40</td> </tr> </table>	550,00	1 856,60	225,00	759,52	125,00	421,95	50,00	168,78	2 200,00	7 426,40	
550,00	1 856,60												
225,00	759,52												
125,00	421,95												
50,00	168,78												
2 200,00	7 426,40												
LFöPL 8 § 2 mom.	Bestämmande av renskötarens årliga arbetsinkomst	35,00	118,15										
LFöPL 10 § 1 mom.	Hur LFöPL-premien bestäms	8 000,00	27 005,08										
LFöPL 19 § 3 mom.	Belopp som minst skall tas i betraktande som LFöPL-arbetsinkomst vid val av samordningsgrund 6000 mk/år	6 000,00	20 253,81										
LFöPF 17 § 2 mom.	Premieinbetalningsdagar 28. 2. och 31. 8. om LFöPL-arbetsinkomsten större än 2 200 mk vid årets ingång och 31. 5 om LFöPL-arbetsinkomsten mindre än eller lika med 2 200	2 200,00	7 426,40										
1 § beslutet om tillämpning av 3 § FöPL och 4 § LFöPL	Invalid- och ålderspension skall uppgå minst till 250 mk/mån för att befrielse från FöPL- och LFöPL-försäkringsskyldigheten skall kunna ges	250,00	843,91										
APL 19 b § 4 mom.	Ålders- eller familjepension eller på fribrev baserad full invalidpension kan utbetalas i ett för allt, om pensionen före samordningen är mindre än 2,50 mk/mån	2,50	11,71										

Nya cirkulär

- Nr 25/79 3. 10. 1979 Registrerbara tilläggförmåner
- Nr 26/79 11. 10. 1979 Sänkning av den nedre åldersgränsen för arbetslöshetspension och generationsväxlingspension
- Nr 27/79 15. 10. 1979 Ändring i ansvarsfördelningsgrunderna samt ansvarsfördelningskoefficienter för år 1978
- Nr 28/79 18. 10. 1979 Värden för vissa i grunderna för den slutliga avgiften och förskottsavgiften för ersättandet av Pensionsskyddscentralens kostnader förekommande koefficienter för åren 1979 och 1980
- Nr 29/79 5. 11. 1979 Uträkning av uppskovsförhöjning
- Nr 30/79 9. 11. 1979 Löneindextalet för år 1980, de mot 1980 års löneindextal svarande i arbetspensionslagarna stadgade markbeloppen, de folkpensions- och familjepensionsbelopp som skall beaktas för samordning år 1980
- Nr 31/79 15. 11. 1979 Beaktande av i lagen om skada ådragen i militärtjänst avsedd ersättning vid samordning
- Nr 32/79 26. 11. 1979 Ändring i villkoren och grunderna för fribrev beträffande frivilliga tilläggförmåner enligt arbetspensionslagarna
- Nr 33/79 28. 11. 1979 Värden för vissa i ansvarsfördelningsgrunderna förekommande koefficienter för åren 1979 och 1980
- Nr 34/79 4. 12. 1979 Arbetslöshetspension och arbetslöshetstillägg införs i lagen om sjömanspensioner och tredje kommundgruppen slopas i folkpensionslagen
- Nr 35/79 5. 12. 1979 Dröjsmålsränta på arbetspensionsförsäkringspremie
- Nr 36/79 7. 12. 1979 KAPL-medellönerna för år 1980
- Nr 37/79 11. 12. 1979 Registrerbara tilläggförmåner
- Nr 38/79 14. 12. 1979 FöPL:s och LFöPL:s försäkringspremieprocent år 1980
- Nr 39/79 18. 12. 1979 Vissa i ansvarsfördelningsgrunderna förekommande koefficienters värden för år 1980
- Nr 40/79 20. 12. 1979 I lagen om skada ådragen i militärtjänst avsedd ersättning som beaktas vid samordning
- Nr 41/79 21. 12. 1979 Sänkning av den nedre åldersgränsen för generationsväxlingspension och lindring av villkoren för dess erhållande
- Nr 42/79 27. 12. 1979 Pensionsskyddet för personer som varit anställda vid privata samfund och anstalter som övertagits av staten, eller hos sporteltjänstemän som överförts till totalavlönning
- Nr 1/80 21. 1. 1980 Nya pensionsansökningsblanketter (E- och P-blanketten)
- Nr 2/80 23. 1. 1980 Tillämpningsanvisningen gällande arbetslöshetspension
- Nr 3/80 28. 1. 1980 Avdragsrätten för företagarpensionsförsäkringspremie vid beskattningen
- Nr 4/80 29. 1. 1980 Pensionsskyddscentralen sänder meddelande till pensionsanstalterna om icke ansökta familjepensioner

Frågor och svar

I den här spalten besvarar Pensionsskyddscentralens juridiska direktör Lauri Koivusalo sådana frågor rörande arbetspensioner, som kan tänkas vara av ett mera allmänt intresse.

Frågor rörande arbetspensionsangelägenheter besvaras också per brev eller telefon. Om Ni skriver till Pensionsskyddscentralen, bör Ni komma ihåg att nämna Ert fullständiga namn samt Er adress och Er personbeteckning.

Fråga: Jag har varit arbetslös sedan maj månad senaste år. Nu får jag arbetslöshetsunderstöd, men någon ny arbetsplats tycks jag inte kunna få. Jag fyllde 56 år i december. När kan jag ansöka om arbetspension?

Svar: Den nedre åldersgränsen för erhållande av arbetslöshetspension har sänkts så, att arbetslöshetspension fr.o.m. 1. 1. 1980 kan ges till arbetslös arbetssökande som är född år 1925 eller tidigare. En ytterligare förutsättning är att vederbörande under de senast förflutna 60 veckorna har uppburet arbetslöshetsunderstöd eller -ersättning för minst 200 dagar eller har fått understöd för maximitiden.

På basen av Er ålder kan Ni ansöka om arbetslöshetspension så snart de övriga förutsättningarna har blivit uppfyllda och Ni från Arbetskraftsbyrån har fått ett intyg på att Ni är arbetslös.

Fråga: Jag äger en kiosk, som jag till största delen sköter själv och jag har också ordnat mitt pensionsskydd. 3–4 dagar i veckan får jag emellertid hjälp av en fru, till vilken jag betalar en lön om 500 mk i månaden. Måste jag betala pensionsavgift för hennes arbete?

Svar: Lagen om pension för arbetstagare (APL) berör i allmänhet privata arbetsförhållanden som varit gällande efter 7. 7. 1961. För att lyda under APL bör ett arbetsförhållande nuförtiden vara minst en månad utan avbrott. En ytterligare förutsättning är, att arbetstagarens månadsförtjänst uppgår till minst ca 422 mark år 1980. Oberoende av löns storlek lyder ett arbetsförhållande under lagen, om arbetstagarens ordinarie arbetstid

per vecka är minst 20 timmar.

Om Er arbetstagare arbetar regelbundet 3–4 dagar i veckan, anses det inom ramen för arbetspensionslagarna och enligt nuvarande rättspraxis i allmänhet att arbetsförhållandet varar utan avbrott. Det är uppenbarligen meningen att arbetsförhållandet skall vara utan avbrott tillsvidare, vilken omständighet talar för kontinuitet. I regel är man dock i fall av det här slaget tvungen att göra en detaljerad utredning, emedan sådana omständigheter som den dagliga arbetstidens längd etc kan variera betydligt från fall till fall.

Arbetstagarens lön överstiger också det i APL fastslagna gränseloppet. Ni är därför skyldig att ordna APL-försäkring för Er arbetstagare i något pensionsförsäkringsbolag eller genom ett lokalt ombud för ett sådant bolag. Försäkringsavgiften är år 1980 13,3 procent av arbetstagarens förskottsinnehållning underkastade lön.

Fråga: Jag fyller snart 65 år, då jag har tänkt ansöka om ålderspension. Jag har arbetat i Finland från år 1956 till år 1969. År 1969 började jag arbeta på Volvo bilfabrik i Sverige. Där jobbade jag till slutet av år 1975. Efter att ha kommit tillbaka till Finland har jag arbetat som självständig företagare. Varifrån får jag pension och får jag överhuvudtaget någon pension så länge jag fortsätter med mitt eget arbete?

Svar: Er pensionsrätt för arbetet vid Volvo bilfabrik i Sverige under åren 1969–1975 bestäms enligt de svenska pensionsstadgandena. Enligt en nordisk konvention om social trygghet har Ni möjlighet att samtidigt få arbetspension från bägge länderna. Blanketter för ansökan om svensk pension kan Ni få från Pensionsskyddscentralen (adress Semaforbron 7, 00520 HELSINGFORS 52). Samtidigt som Ni söker svensk pension kan Ni ansöka om ålderspension enligt de finska arbetspensionslagarna. Ålderspension kan beviljas åt den som fyllt 65 år oberoende av om företagarens verksamhet enligt lagen om pension för företagare (FöPL) fortsätter. Pensionen skall sökas på en E-blankett, som Ni också kan få från Pensionsskyddscentralen. E-blanketter tillhandahålls även av Folkpensionsanstaltens lokalbyråer, bankerna, postkontoren och pensionsanstaltens kontor.

Ny arbetspensions- lagstiftning

Social- och hälsovårdsministeriets BESLUT om fastställande av det löneindextal, varom stadgas i 9 § förordningen om pension för arbetstagare (812/8.11.1979).

Genom beslutet fastställdes löneindextalet för år 1980 till 665.

Social- och hälsovårdsministeriets BESLUT om fastställande av i 19 § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare, 10 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, 12 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagen om pension för lantbruksföretagare avsedd basdröjsmålsränta (848/29.11.1979).

Genom beslutet fastställdes dröjsmålsräntans maximistorlek till 15,4 procent räknat från 1. 1. 1980.

Social- och hälsovårdsministeriets BESLUT om fastställande av i 10 § 1 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare avsedd basprocent och i 9 § 1 mom. lagen om pension för företagare avsedd premieprocent (936/13.12.1979).

Genom beslutet fastställdes LFöPL-basprocenten och FöPL-premieprocenten för år 1980 till 13.

LAGAR angående ändring av lagen om statens pension och av 5 § lagen om statens familjepensioner (902 och 903/14.12.1979).

Tid under vilken en person varit i anställning hos privat samfund eller anstalt, som övertagits av staten, samt tid

under vilken person, som överflyttats till totalavlönning, varit anställd som sporteltjänsteman räknas vederbörande till godo för statlig pension. Från pension enligt statens pensionslag eller statens familjepensionslag avdras den pension, som vederbörande enligt APL får för ifrågavarande anställningstid. Enligt lagändringen inräknas i pensionstiden även den tid, under vilken statsanställd person verkat hos sådan internationell organisation eller sådant internationellt samarbetsorgan mellan regeringar, vartill Finland officiellt anslutit sig. Lagarna trädde i kraft 1. 1. 1980.

LAG angående ändring av 8 § lagen om pension för arbetstagare (914/14.12.1979).

Stadgandet om samordning av pensioner ändrades så, att ersättning, som grundar sig på skada som uppkommit under krigens åren 1939—45, inte nedsätter arbetspension. Lagen trädde i kraft 1. 1. 1980.

LAGAR angående ändring av 4 c § lagen om pension för arbetstagare, 4 § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden och 6 a § lagen om pension för lantbruksföretagare samt angående upphävande av lagen om temporär sänkning av den nedre åldersgränsen för erhållande av generationsväxlingspension (916—919/14.12.1979).

Genom lagarna sänktes den nedre åldersgränsen för arbetslöshetspension och generationsväxlingspension räknat från 1. 1. 1980 så, att den som är född år 1925 eller tidigare kan gå i pension.

LAG angående ändring av lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (941/21.12.1979).

Genom lagändringen har

personal som stannat kvar i det gamla pensionssystemet getts möjlighet att övergå till KTAPL-pensionsskyddet.

Dessutom har pensionsanstaltens och pensionsnämndens delgivningsförfarande förenklats och bestämmelserna om förtroendevaldas tystnadsplikt förtydligats. Lagen trädde i kraft 1. 1. 1980.

LAG om ändring av lagen angående införande av lagen om statens familjepensioner (959/21.12.1979).

Förmånstagare kan ännu efteråt övergå till det nya pensionssystemet, om det visat sig att det val förmånslåtaren i tiden gjort varit felaktigt. Lagen trädde i kraft 1. 1. 1980.

LAG angående ändring av 9 a § lagen om statens pensioner (962/21.12.1979).

Genom lagändringen sänktes den nedre åldersgränsen för StPL-arbetslöshetspension på samma sätt som i fråga om APL och KAPL.

LAG om justering av samordningen av vissa pensioner och familjepensioner som utgår av statens medel (963/21.12.1979).

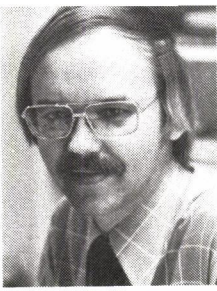
Efter ändringen nedsätter krigsskadeersättning inte arbetspension. Lagen trädde i kraft 1. 1. 1980.

LAG angående ändring av lagen om avträdelsepension (1032/28.12.1979).

Genom lagen sänktes den nedre åldersgränsen för rätt till avträdelsepension från ingången av år 1980 för änkor till 45 år dvs. till samma ålder som utgjort gräns för makor. Samtidigt gjordes det lättare för odlare som ingått produktionsändrings- eller trädesavtal att komma i åtnjutande av avträdelsepension.

FÖRORDNING angående ändring av förordningen om avträdelsepension (7/4.1.1980).

Helena Tapio

JOUKO JANHUNEN

Förändringar i pensionsskyddet utomlands

SVERIGE DELPENSIONERNA PÅ SPARÅTGÄRDER

Sveriges regering planerar enligt tidningsuppgifter av *kostnadsskäl att vidta sparåtgärder i fråga om delpensionerna*. Det har visat sig att delpensionerna fått stor popularitet. I november 1979 utbetalades delpension till 48 752 personer. Delpension kan utges till person i åldern 60—64 år, som övergår från heltids- till deltidarbete. Från ingången av år 1980 har delpension utgetts även till självständiga företagare. Närmare uppgifter om sparåtgärdernas form och omfattning saknas tillsvidare.

I samband med höstens valkampanj meddelade dåvarande socialministern Gabriel Romanus, att på socialministeriet utarbetas ett förslag, enligt vilket en *husmors arbete i hemmet skulle ge rätt till tilläggspension* eller arbetspension.

ENGLAND SPARÅTGÄRDER INOM PENSIONSSKYDDET

För minskande av statens utgifter planerar regeringen och har även delvis genomfört vissa sparåtgärder som gäller det allmänna pensionssystemet. Den sociala trygghetens andel av statens utgifter har på fem år ökat från 20 % till närmare 30 %.

Folkpensionerna, som i England kallas grundpensioner, och de allmänna tilläggspensionerna eller arbetspensionerna *justeras* från och med år 1980 enbart *på basen*

av *förändringar i prisnivån*. Tidigare gjordes justeringar enligt förändringarna i antingen prisnivån eller förtjänstnivån beroende på vilketdera som blev fördelaktigare för pensionstagarna.

Tjänstemännen har utarbetat ett förslag om *höjande av kvinnornas pensionsålder* till samma nivå som männens, dvs. från 60 till 65 år. Höjandet skulle ske inom en fem år lång övergångsperiod. Möjligheterna att detta förslag skall bli förverkligat förefaller tillsvidare att vara små.

Till grundpensionstagarna har under flera år från och med år 1972 erlagts en extra *"julpension"*, som senaste år uppgick till 10 pund. Som motvikt till sparåtgärderna har regeringen beslutat, att den extra pensionsraten från och med år 1980 skall utbetalas årligen.

FRANKRIKE ÄNKEPENSION TILL FRÅNSKILDA KVINNOR

Från det allmänna pensionssystemet för löntagare har från och med år 1978 betalats *änkepension till fränskilda kvinnor*, vars äktenskap fortgått minst två år och som inte ingått nytt äktenskap. Pensionens storlek är beroende av äktenskapets längd. I juli 1980 utvidgas fränskild kvinnas rätt till änkepension även till de genom arbetsmarknadsavtal grundade tilläggspensionssystemen. Till dessa tilläggspensionssystem hör ungefär 90 % av löntagarkåren inom den privata sektorn.

Förutom Frankrike betalar *Belgien, Förbundsrepubliken Tyskland, Förenta Staterna, Norge, Tjeckoslovakien, Tyska demokratiska republiken och Österrike* änkepension till fränskilda kvinnor från sina allmänna pensionssystem.

143 MILJARDER I PENSIONSFONDEN

Fonden inom svenska allmänna tilläggspensioneringen innehöll i slutet av år 1979 sammanlagt 142 589 miljoner kronor. Av dessa medel var 20 % placerade i statliga objekt, 7 % i kommunala objekt, 38 % i bostadsproduktion och 35 % annars inom näringslivet. I försäkringsavgifter inflöt under år 1979 sammanlagt 19 347 miljoner kronor och i räntor 10 830 miljoner kronor. Från år 1978 hade fonden vuxit med ungefär 10 % eller med 14 756 miljoner kronor. I allmänna tilläggspensioner eller arbetspensioner utbetalades under år 1979 sammanlagt 15 078 miljoner kronor.

SOVJETUNIONEN BONUS TILL PENSIONSTAGARE SOM FORTSÄTTER ATT ARBETA

Enligt den engelska tidningen Daily Telegraph har man i Sovjetunionen från ingången av år 1980 börjat betala bonus till de pensionstagare, som fortsätter att arbeta efter pensionsålderns uppnående. Bonusbeloppet är beroende av antalet arbetsår. Enligt tidningen fortsätter ungefär en fjärdedel av pensionstagarna i Sovjetunionen att arbeta.

Gäster på Pensionsskyddscentralen

Generalsekreteraren för den spanska fackföreningscentralen Marchelino Camacho och sekreteraren för internationella ärenden Serafin Aliaga, gäster hos FFC, besökte den 8 januari Pensionsskyddscentralen, där de enligt egna önskemål fick lyssna på föredrag om arbetspensionssystemet i Finland och om pensionssystemen i vårt land överhuvudtaget. På bilden ser vi till vänster generalsekreterare Camacho och till höger sekreterare Aliaga. Mellan dem ser vi tolken Matti Brotherus sittande och vice verkställande direktören Jouko Sirkesalo stående.

För kännedom

I BÖRJAN AV ÅR 1980 ÄNDRADES VISSA ARBETSPENSIONS- STADGANDEN, BL.A.

- reglerna för pensionens uträknande så att vid pensionens uträknande nu endast beaktas inkomsterna fram till utgången av det kalenderår, under vilket den försäkrade fyller 63 år. Tjänstgöringstiden räknas däremot normalt till 65 års åldern, varför pensionskyddets belopp inte undergår förändring. Rättelsen är således av teknisk natur.
- punkten rörande ändring av arbetsinkomst som avses i företagarpensionslagarna. Arbetsinkomst kan inte ändras efter det kalenderår, då företagaren fyllt 62 år. Undantag: om arbetsinkomsten har minskat så att den inte uppgår till gränobeloppet för tillämpning av företagarpensionslagarna, kan företagaren uteslutas ur FöPL eller LFöPL-kretsen.
- punkterna rörande samordning bl.a. så att uppskovsförhöjning beräknas först enligt den samordnade pensionen och inte tvärtom, vilket hittills varit fallet, varvid samordningen kunnat skära bort hela uppskovstillägget. En annan viktig ändring: ersättning för skada från kriget 1939—1944 minskar inte mera vid samordningen andra pensioner.
- stadgandet om nedre åldersgränsen för arbetslös-

hetspension: från ingången av år 1980 kan arbetslöshetspension beviljas åt person som är född år 1925 eller tidigare. En likadan ändring gjordes i fråga om generationsväxlingspensionen.

FöPL- OCH LFöPL-FÖRSÄKRINGSPREMIERNA ÅR 1980

Företagarnas försäkringspremie utgör år 1980 högst 13 procent av arbetsinkomsten.

Småföretagarnas försäkringspremie är graderad och utgör mellan 5,2 och 13%. Den lägsta premien betalar de företagare, vilkas arbetsinkomst är högst 10 126,90 mark om året. Full 13 procents premie betalar företagaren, om hans arbetsinkomst är 27 005,08 mark eller mera.

Lantbruksföretagarens basprocent är år 1980 13 procent.

Lantbruksföretagarens försäkringspremie utgör 5,2 procent av arbetsinkomsten, när arbetsinkomsten är mindre än 27 005,08 mark om året. För del av arbetsinkomst, som överskjuter detta gränobelopp, är premieprocenten 13.

RÄNTAN PÅ FÖRSENAD ARBETSPENSIONS- FÖRSÄKRINGSAVGIFT HAR STIGIT

Pensionsanstalt och Pensionskyddscentralen kan enligt 19 § 1 mom. APL indriva försäkringsavgift och på den vid dröjsmål med betalningen beräknad årlig ränta utsökningvägen utan dom eller utslag.

Dröjsmålsrättans storlek bestäms enligt sagda stadgande av social- och hälsovårdsministeriet. Ränteprocenten får vara högst 6 procentenheter högre än ränteprocenten för den grundränta som Finlands Bank vid den aktuella tidpunkten uppbär på penninginrättningarnas centralbankskrediter. Den allmänna räntefotsväxlingen kan således beaktas i dröjsmålsrättan, likväl så, att förändring i grundräntan inverkar på dröjsmålsrättan först från ingången av följande kalenderår.

I 10 § 4 mom. KAPL ingår ett mot 19 § 1 mom. APL svarande stadgande och i LFöPL och FöPL ingår en hänvisning till 19 § APL. Dessutom innehåller företagarpensionslagarna stadganden om den ränta som uppbärs vid dröjsmål med betalning.

I september 1979 beslöt Finlands Bank om en allmän förhöjning av räntenivån. Härvid höjdes grundräntan för centralbankskredit som Finlands Bank beviljat affärsbankerna med 1,25 procentenheter eller från 7,25 till 8,5 procent från ingången av november.

Social- och hälsovårdsministeriet utfärdade 29. 11. 1979 ett beslut om höjande av dröjsmålsrättan i motsvarighet till grundräntans höjning. Genom beslutet fastställdes dröjsmålsrättans maximistorlek från ingången av år 1980 till 14,5 procent mot tidigare 13,25 procent. Dröjsmålsrättan räknas ända till tid-

punkten för ikraftträdandet av ministeriets beslut, dvs. till 1. 1. 1980 i enlighet med de tidigare stadgandena. Först efter sagda datum räknas räntan enligt den nya räntefoten.

Helena Tapio

BERÄKNINGSGRUNDS- RÄNTAN NU 8 %

Social- och hälsovårdsministeriet har fastställt den i APL, FöPL och LFöPL förutsatta beräkningsgrundsräntan till 8 procent räknat från 1. 1. 1980, vilket betyder att räntan stigit med 0,5 procentenheter. Samtidigt steg den vid återlåningen tillämpade årliga räntan till 8 procent.

GRUNDLAGSUTSKOTTET PÅSKYNDADE PENSIONSBESLUTEN

I december 1979 gav riksdagens grundlagsutskott sitt utlåtande med anledning av regeringens berättelse för år 1978. Utlåtandet innehöll två anmärkningar gällande pensionerna.

Utskottet anser, att tekniken vid samordningen av olika pensioner medför att pensionsbesluten blir fördröjda. Det förefaller även, konstaterar utskottet, som om praxis vid beviljande av pensioner undergått förändring trots att lagstiftningen inte ändrats på denna punkt. Utskottet betonar betydelsen av att pensionstagarna blir lika bemötta "i såväl sak som tid".

Ylla

RÄTTSSKYDDS- KOMMITTÉN INNE PÅ SAMMA LINJE

Rättsskyddskommittén för social- och hälsovårdsförvaltningen överlämnade i januari sitt betänkande, där den kommer med många förslag som också tangerar pensionssystemen.

Serviceandan borde enligt kommitténs mening förbättras inom socialförsäkringen. T.ex. ålderspension borde en försäkrad kunna få utan att behöva göra ansökan. Mynigheterna borde enligt kommitténs åsikt handla på eget initiativ. Felande uppgifter borde inhämtas på tjänstens vägnar.

Ökad uppmärksamhet borde ägnas åt beslutens motivering. Speciellt viktigt vore det med en ordentlig motivering i de fall där beslutet är negativt. En sakägare borde efteråt i mån av möjlighet få den detaljerade motivering av ett avgörande som han behöver.

Läkarnas yrkesskicklighet borde enligt kommitténs mening ökas när det gäller bedömning av arbetsoförmåga. Kunderna borde också få veta, att ett läkarintyg inte är det samma som ett slutligt avgörande utan endast ett steg i beredningen av ett ärende.

Avgörandet fattas av det organ som handlägger ärendet

De förekommande dröjsmålen i behandlingen av pensionsärenden borde enligt kommitténs mening kunna undvikas genom administrativa åtgärder.

Kommittén föreslår, att kunden borde få ränta på förmån som tillkommer honom, om ett avgörande blir fördröjt i första instansen eller på grund av ändringssökande.

Principen om sista pensionsanstalten borde enligt kommitténs mening tillämpas på arbetspensionerna inom den privata sektorn och på tjänstepensionerna inom den offentliga förvaltningen. Då skulle en pensionsökande aldrig behöva få mera än ett pensionsbeslut och pensionen skulle alltid utbetalas av en enda pensionsanstalt.

En sökandes bristande vetande skulle enligt kommitténs mening inte få påverka beslutet i fall där han inte förstått att söka en förmån i tid.

Systemet för ändringssökande borde enligt kommitténs åsikt förenklas och förenhetligas. Som sista rättsmedelsinstans borde enligt dess mening ett enda organ, t.ex. Försäkringsdomstolen, fungera.

EN INVALIDITETS- KOMMISSION TILLSATT

Statsrådet tillsatte 24. 1. en kommission med uppdrag att koordinera det utredningsarbete, som berör den senaste utvecklingen inom bedömningspraxis när det gäller arbetsoförmåga sådan den definieras inom folkpensions- och arbetspensionssystemen.

Kommissionen bör utreda eventuella brister och missförhållanden i samband med konstaterande av arbetsofö-

måga och avgörandet av ärenden rörande arbetsoförmåga samt inkomma med förslag till förbättringar. I sina förbättringsförslag bör kommissionen ägna särskild uppmärksamhet åt betydelsen av enhetliga avgöranden. Kommissionen bör slutföra sitt arbete inom detta år.

Kommissionens ordförande är försäkringsöverdomaren Juha-Veikko Hiekkaranta och bland ledamöterna finns representanter för de centrala arbetsmarknadsorganisationerna och för pensionsystemen. Till ledamöterna hör bl.a. överläkaren Martti Lehtinen (PSC), avdelningschefen Antti Suominen (PSC) och fil.kand. Heikki Varho (Arbetspensionsanstalternas Förbund).

FINLÄNDARNAS PENSIONSVETANDE FÖREMÅL FÖR UTREDNING

Vid Pensionsskyddscentralen pågår som bäst en undersökning om hur väl medborgarna känner till pensionsangelägenheter och i synnerhet arbetspensionssystemet. Undersökningsmaterialet insamlades mot slutet av år 1979 genom intervjuer. Allt som allt intervjuades ca 2000 personer från olika medborgarkretsar. Undersökningen utgör fortsättning på en undersökningsserie som inleddes redan år 1963.

Pensionsfrågor har under hela det gångna årtiondet behandlats ofta och ingående i våra informationsmedier. Det

är därför troligt att allmänhetens pensionsvetande har ökat. Trots allt är det emellertid möjligt att en del grupper får alltför litet information eller att vissa drag i systemet är okända. Den förnyade undersökningen kommer förhoppningsvis att ge besked om eventuella luckor, som kräver en intensifierad information.

Undersökningens fältarbete har utförts av Finska Gallup Ab. De intervjuade har i allmänhet varit synnerligen positivt inställda till undersökningen.

J.V.

PENSIONSSKYDDS- CENTRALEN BÖRJAR PÅMINNA REGELBUNDET OM FAMILJEPENSIONER SOM INTE SÖKTS

Pensionsskyddscentralen har under åren 1978 och 1979 gjort en utredning rörande familjepensioner som aldrig söks efter förmånslåtare som avlidit under åren 1974—1977. Som en följd av utredningen har ca 500 förmånstagare uppmanats att lämna in ansökan om familjepension. Resultatet av uppmaningen var något över 400 ansökningar som ledde till familjepension. Under januari—februari skickade Pensionsskyddscentralen ut motsvarande uppmaningar gällande familjepensioner efter personer som avlidit under tiden 1. 1. 1978—30. 11. 1979.

I februari inleddes en regelbunden månatlig kontroll av de fall där familjepension inte söks. I samband med de må-

natliga dödsanmälningarna från Befolkningsregistercentralen får Pensionsskyddscentralen också uppgift om förmånslåtarens familj och adress. Med anledning av dessa utreder man i Pensionsskyddscentralens register om rätt till familjepension föreligger och om pension söks. Om ansökan inte gjorts, underrättar Pensionsskyddscentralen förmånslåtarens pensionsanstalt härom. Pensionsanstalten kontakter förmånstagarna och försäkrar sig om att man inte av misstag låter bli att ansöka om familjepension. Som ett resultat av den månatliga kontrollen kan uppmaningarna att ansöka om pension i normala fall ges inom 3—6 månader från förmånslåtarens död, vilket betyder att man kan undvika de förmånsförluster som en försenad ansökan medför.

Heikki Poukka

KÄNN DIN ARBETSPENSION

heter Pensionsskyddscentralens nya primärbroschyr (på bilden), som har utkommit också på svenska. Broschyren behandlar i korthet de olika arbetspensionsförmånerna. Den nya broschyren ersätter den tidigare basserien med sex broschyrer.

Av de sex tidigare broschyrerna (Arbetsstagarens pension, Företagarens pension, Ålderspension, Invalidpension, Familjepension, Arbetslöshetspension) har en ny begränsad upplaga tagits enbart för specialdistribution.

Den nya broschyren kan beställas gratis från Pensions-

skyddscentralens postningsenhet under adress Semaforbron 7, 00520 Helsingfors 52 eller per telefon 90-1511/postningsenheten.

NYA KAPL-ARBETSBETECKNINGAR

Arbetsbeteckningarna inom lantbruket och skogsbranschen har förnyats. Ändringarna trädde i kraft vid ingången av detta år. Den största ändringen var en delning av arbetsbeteckning nummer 15 inom lantbruksområdet i fyra delar.

Arbetsbeteckningarna inom byggnads- och hamnbranschen förblev oförändrade.

Ändringarna i arbetsbeteckningarna inom lantbruket

Arbetsbeteckning nummer 15 inom lantbruksområdet har hittills i sig inrymt lantbruks-, trädgårds-, plantskole- och parkarbeten. Därav har nu bildats fyra skilda beteckningar:

- 15 Lantbruksarbete
- 22 Avbytararbete inom lantbruket
- 27 Trädgårds- och plantskolearbete
- 28 Parkarbete

Följande arbetsbeteckningar har slopats för lantbruket:

- 12 Specialarbete
- 20 Arbete i tillverkning av tegel- och betongprodukter underlydande lantbruksbranschen

Namnet på följande beteckningar har precisrats:

- 14 Byggnadsarbete som idkare av gårdsbruk och trädgårdsodling låter utföra
- 17 Torvindustriarbete

Ändringen i arbetsbeteckningarna inom skogsbranschen

Arbetsbeteckningarna inom skogsbranschen har rättats så, att beteckningarna 41 och 42 sammanslagits. Den nya beteckningen är:

- 42 Arbete på fartyg

Ändringarna i kraft 1. 1. 1980

Ändringarna trädde i kraft vid ingången av detta år. De förnyade beteckningarna borde första gången användas när KAPL-avgifter redovisas för de i januari 1980 betalade lönerna.

Orsaken till att de nya arbetsbeteckningarna tagits i bruk inom lantbruket är den, att arbetsbeteckning nummer 15 kommit att bli alltför omfattande. Därtill hörde flera olika slags arbeten, som med fördel kunde ha skilda beteckningar. Med hjälp av de nya arbetsbeteckningarna blir också uppgifterna om antalet arbetstagare inom skilda arbetstagarkategorier mera exakta.

Var behövs arbetsbeteckningarna?

Arbetsbeteckningen behövs vid samordningen av pensioner, när den högsta pensionsgrundande lönen skall bestämmas.

För varje arbetsbeteckning fastställs årligen en medellön på basen av lönestatistiken för området i fråga. Arbetsgivaren inför arbetsbeteckningen i arbetstagarens KAPL-premieredovisningsblankett, därifrån uppgifterna införs i re-

gistret över arbetsförhållanden.

Den på arbetstagarens egna förtjänster baserade medel-lönen jämförs med den medel-lön som fastställts för arbets-beteckningen för arbetstaga-rens två sista arbetsår. Till samordningsgrund väljs där-efter den högre av dessa.

Redovisningsblanketter

Småningom kommer även KAPL-redovisningsblanket-terna att förnyas så att de inne-håller direktiv om de nya ar-betsbeteckningarna. TEK 91 b blir den första blanketten med dessa nya arbetsbeteckningar. De gamla redovisningsblan-ketterna får användas till slut jämsides med de nya blan-ketterna, men arbetsbeteck-ningen borde dock anges en-ligt det nya arbetsbetecknings-systemet.

Riitta Heinonen

ÄNDRINGAR I LAGEN OM SJÖMANSPENSIONER

Fredagen den 23 november 1979 avlät regeringen en pro-portion till riksdagen om en ändring av sjömanspensions-lagen. Lagförslaget, som i stort sett motsvarar det för-slag som Sjömanspensions-kassan gjort till social- och hälsovårdsministeriet, inne-håller stadganden om ett ar-betslöshetstillägg och en ar-betslöshetspension samt om en utvidgning av sjömanspen-sionslagens tillämpningsom-råde och ett på frivillig försäk-ring baserat tilläggspensions-skydd.

På grund av sjömannens flexibla pensionsålder (för manskapet 55—60 år och för befålet 60—65 år) har sjö-manspensionslagen inte ti-digare innehållit några stad-ganden om arbetslöshetspen-sion. I den aktuella proposi-tionen har det ansetts nödigt att till lagen foga såväl en ar-betslöshetspension som ett ar-betslöshetstillägg av samma innehåll som i APL.

Sjömanspensionslagens till-lämpningsområde skulle en-ligt förslaget ändras så, att arbete som på order av ar-betsgivare tillfälligt utförts annorstädes än på fartyg skul-le lyda under sjömanspen-sionslagen liksom även arbete som finländsk sjöman i finskt rederis tjänst utför på fartyg som hyrts till utlandet eller från utlandet.

Sjömanspensionslagen har inte heller erbjudit någon möj-lighet till frivilligt tilläggspen-sionsskydd. Enligt regeringens proposition skulle rederierna ha möjlighet att anordna ett kollektivt tilläggspensions-skydd antingen för samtliga sjömän eller för en grupp sjö-män. Arbetsgivaren och ar-betstagaren skulle vardera svara för hälften av kostnader-na för tilläggspensions-skyddet, såvida överenskom-melse inte träffats om annan kostnadsfördelning.

Mikael Brunila

NY CHEF FÖR STATS- KONTORETS PENSIONS- AVDELNING

Vicehäradshövding Rauno Tienhaara har utnämnts till chef för Statskontorets pensionsavdelning med verkan från 1. 11. 1979.

Vicehäradshövding Tienhaara efterträder vicehäradshövding Jyrki Jääskeläinen, som har gått i pension.

Tienhaara har varit chef för Pensions-Varmas pensionsavdelning under åren 1973—79, yngre regeringssekreterare vid finansministeriet under åren 1970—73 och föredragande vid Statskontoret under åren 1968—70.

Ny litteratur om utkomstskyddet

ADB inom den allmänna försäkringen på 1980-talet och därefter. Utredningen om ADB inom den allmänna försäkringen m.m. S 1977:10 (ALLFA) Stockholm 1979. 112 s.

Allmän försäkring m.m. 1977. Utgiven av Sveriges officiella statistik. Riksförsäkringsverket. Lund 1979. 313 s.

Arbetspensionslagarna 1979 och de viktigaste verkställighetsstadgandena. Publ. Pensions-skyddscentralen. Helsingfors 1979. 100 s.

Assecuranz-Compass 1979. Jahrbuch für internationales Versicherungswesen. 85. Jahrgang. 1721 s.

Basic Facts on Social Security Programs. Publ. by Authority of the Minister on National Health and Welfare. Ottawa 1979. 45, 49 pp.

Becher, Clemens: *Wegweiser für die Wahlen der Sozialversicherung*. 6. Auflage, neu bearbeitet. Berlin 1979.

Betänkande IV avgivet av 1976 års pensionskommission. Eläketoimikunta 1976:n mietintö IV. Helsingfors 1979. 15 s. (Kommittébetänkande 1979:62)

Föltved, Lis—Hedegaard-Jørgensen, Leif: *Vore sociale rettigheder*. 27. Ajourförte udg. Köbenhavn 1979. 37 s. (Sociale publikationer 10)

Halla, Klaus—Kyrö, Matti: *Eritysisryhmätutkimus*. Osa: Pienituloiset ruokakunnat. Helsingfors 1979. 102 s. (Social- och hälsovårdsministeriet. Forskningsavdelningen. Publikationer 1979:12)

Halla, Klaus: *Eritysisryhmätutkimus*. Osa: Lapsiperheet. Helsingfors 1979. 90 s. (Social- och hälsovårdsministeriet. Forskningsavdelningen. Publikationer 1979:13)

Hedegaard Jørgensen, Leif: *Dagpengeloven i praksis*. Köbenhavn 1979. 44 s. (Sociale publikationer 3)

Hedegaard Jørgensen, Leif: *Sikring under sygdom*. Köbenhavn 1979. 27 s. (Sociale publikationer 9)

Heiskanen, Heikki—Auvinen, Riitta: *Hyvinvoinninjako*. Tavastehus 1979. 317 s. (Socialpolitiska föreningens publikationer nr 31)

Helsingin seudun opiskelijoiden sosiaaliopas 1979. Red. Ulla Åström. Hälsofostrings-

materialet Simo Saarela. Helsingfors 1979. 70 s.

Holzmann, Robert: *Quantitative Sozialpolitik. Finanzsysteme und Pensionsversicherung*. Wien: Verlag der österreichischen Akademie der Wissenschaften 1979. 254 s.

Kansaneläkelainsäädäntö. Ändringar fram till nummer 702/79 i författningssamlingen. Publ. Folkpensionsanstalten. Pensionsavdelningen 25. 9. 1979.

Karjalainen, Pirkko: *Eritysisryhmätutkimus*. Osa: Vanhukset. Helsingfors. SHM, oktober 1979. 172 s. (Social- och hälsovårdsministeriet. Forskningsavdelningen. Publikationer 14/1979)

Kela 1978. Kansaneläkelaitos 1978. Sävy-paino (1979) 40 s.

Kleiler, Frank M.: *Can We Afford Early Retirement?* Baltimore: Johns Hopkins University Press 1978. IX, 163 pp. (Policy studies in Employment and Welfare 32)

Koljonen, Kalevi—Tuovinen, Marja: *Sosiaaliturva ja sen kehitys kansantaloudessa*. Helsingfors 1979. 61 s. (Ekonomiska planeringscentralen. Specialutredning 2/1979)

Kosonen, Jouko: *Kansantalouden eläkemenot vuosina 1977–2010*. Helsingfors 1979. 28 s. Näringslivets forskningsanstalt. Serie C 18)

Lagen om allmän försäkring och andra författningar om socialförsäkring m.m., juli 1979. Utg. av Riksförsäkringsverket i samarb. med Försäkringskassaförbundet och Föreningen för främjande av den allmänna försäkringen. Stockholm 1979. 368 s.

Lantdev, M. S.: *The Economic Aspects of Social Security in the USSR*. Transl. by J. Sayer. Moscow 1979.

LEL. *Tilastovuosikirja 9 (1978)*. Red. Saara Hassinen, Seppo Saukkonen. Publ. Arbetspensionskassan. Helsingfors 1979. 87 s.

Levnadsförhållanden. Rapport 16. *Låginkomstfamiljerna – vilka de är och hur de lever 1975/76*. Stockholm 1979. 301 s. (Sveriges officiella statistik)

Luopumisjärjestelmien kehittämistoimikunnan mietintö. Helsingfors 1979. 45 s. (Kommittébetänkande 1979:46)

Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Tilivuosi

1978. Esbo 1979. 63 s.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos 10 vuotta. Red. Auli Sulin. Esbo 1979. 63 s.

Methods of Financing Social Security: Their economic and social effects. Geneva 1979. 92 pp. (ISSA. Studies and Research No 15)

National Insurance in Israel, 1979. Arye Nizan. Publ. by the Public Relations Department of the National Insurance Institute. Jerusalem, April 1979. 52 pp.

Numminen, Inkeri: *Eläkeläisenä Suomessa.* Helsingfors 1979. 194 s.

Pajula, Jaakko—Kalimo, Esko: *Social Security in Finland.* Helsinki 1979. 14 pp.

Pilch, Michael—Wood, Victor: *Pension Schemes. A Guide to Principles and Practice.* Franborough 1979. 277 pp.

Pinker, Robert: *The Idea of Welfare.* London 1979. XIII, 276 pp. (Studies in Social Policy and Welfare 9)

Repo, Inkeri: *Lapsi perhepäivähoidossa.* Helsingfors 1979. 14 + 1 s. Mannerheims barnskyddsförbunds publikationer. Barnrapport B)

Sipilä, Jorma: *Lasten sosiaaliset ongelmat alueellisessa rakenteessa I: lastensuojelutapakset osana poikkeavaa käyttäytymistä sekä analyysi lastensuojelutapausten kunnittaisesta vaihtelusta.* Jyväskylä universitet 1979. 158 s.

Socialpolitik - i vems intresse? Bertil Bagger-Sjöbäck et al. Stockholm: Ordfront 1979. 221 s.

Sosiaaliturvan kalenteri 1980. Helsingfors. Helsingfors universitet. WG (1979) 195 s.

Statistisk årsbok för Folkpensionsanstalten 1978. Kansaneläkelaitoksen tilastollinen vuosikirja 1978. Vammala 1979. 178 s.

Suominen, Risto—Tuisku, Terho: *Lapsiperheiden tulo- ja kulutusrakenne vuonna 1976.* Helsingfors 1979. 125 s. (Social- och hälsovårdsministeriet. Sociala specialundersökningar FOS XXXII:59)

Suviranta, Annikki—Mynttinen, Arto: *Nuorten perheiden asunto-olot v. 1978. Ennakotietoja.* Helsingfors 1979. 45 s. (Social- och hälsovårdsministeriet. Forskningsavdelningen. Publikationer 1979:7)

Säntti, Riitta: *Lasten kotihoidontukea saavien perheiden huoltoapu.* Helsingfors 1979. 26 s. (Social- och hälsovårdsministeriet. Forskningsavdelningen. Publikationer 1979: 17)

Työeläkesanasto finsk—svensk, svensk—finsk. Publ. Ilmarinen. Helsingfors 1979. 9 s. + 9 s.

Työeläkepäivä 4. 12. 1979. Referat. Publ. Pensionsskyddscentralen. Helsingfors 1979.

Underhållsstöd 1978. Elatustuki 1978. Helsingfors 1979. 25 s. (Socialstyrelsen. Statistisk Rapport 1979:9)

Übersichtliche Darstellung der belgischen Regelung in der Sachen der Kranken- und Invalidenversicherung. Brüssel 1979. 94 s.

Wilhelmsson, Thomas: *Lausunnot vakuumslakikomitean I mietinnöstä.* Sammandrag. Helsingfors 1979. 47 s. (Justitieministeriets lagberedningsavdelnings publikation 7/1979)

Yearbook of the Institute of Social Security 1974-1977. 2 parts. Kluwer Law and Taxation publ. 1979. 172 pp.

Yleiset sosiaaliturvan päivät Mikkelissä 9-11. 8. 1979. Referat. Publ. Centralförbundet för social trygghet. Helsingfors 1979.

Kaija-Liisa Nissinen

English Summary

The Pension Committee 1976 was assigned the task of establishing whether there is reason to change the index adjustment of employment pensions. The present practice is to adjust employment pensions twice a year: January and July. The increase payable in July is a two-fifths advance payment on the index adjustment for the beginning of the following year.

The committee advocated that the present practice be maintained. Its work is reviewed in the article on p. 15.

The article on pp. 16—17 reviews the pension support experiment. The scheme makes it possible for a person who has reached the age of 63 and is covered by the Employees' Pensions Act (TEL) to retire on pension if his employer engages an unemployed person under 25 in his place. The cost of arranging this form of pension is refunded to the employer from state funds. The appropriation reserved for the purpose would suffice, in the author's estimate, to employ approximately 800 jobless. Now that the experiment has run for

half a year some 300 pension support decisions have been made and 124 pensions, i.e., voluntary unemployment pensions, have been granted. Administratively, at least, the experiment has posed no problems for cooperation between the labour authorities and the employment pension system has been smooth and the decisions have been prompt.

Most self-employed persons are pleased to have their own pension system, although some are dissatisfied with the premiums and the pension sums, says the managing director of the Central Pension Security Institute in this editorial. The pension systems of the self-employed had been in force for 10 years in January 1980. The number of self-employed has decreased during these years and their average age is high.

The State pays three-fourths of the pension costs of farmers and it participated in 1979 for the first time also in the pension costs of other self-employed. It is reasonable that the financing contribution of a self-employed person is no higher than the corresponding burden on the wage-earner and his employer.

Innehållsförteckning för Arbetspension år 1979

LEDARE

Flexibel pensionsålder eller inte?	Nr 2 s. 3
Pensioneringen en lycka eller en olycka?	Nr 3 s. 3
Pensionspolitik barn och ungdomar till fromma	Nr 1 s. 3
Är företagarpensionen för dyr?	Nr 4 s. 3

KOLUMNER

Inremedicinarna kan inte ersätta psykiatrerne	Nr 3 s. 4
Pensionering — ingen väg utan återvändo	Nr 2 s. 4
Vem är invalidpensionstagare?	Nr 1 s. 5

INTERVJUER

En långsam ekonomisk tillväxt normalt, snabb tillväxt ett undantag (intervju med verkställande direktören Palmén) ...	Nr 4 s. 14
Verkställande direktör C. G. Aminoff går i pension	Nr 2 s. 40

ARTIKLAR

<i>Aurela Altti:</i> Grunderna för revideringen av indexsystemet i den finska arbetspensioneringen	Nr 2 s. 5
<i>Etelävuori Pirkko:</i> Pensionskyddscentralens kampanj för effektivisering av arbetspensionsförfrågningarna	Nr 1 s. 21
<i>Forss Simo:</i> Arbetsoförmåga och social status	Nr 4 s. 29
<i>Forss Simo:</i> Symposium över ämnet "Åldringarna och vårdsystemet" i Polen	Nr 3 s. 29
<i>Forss Simo:</i> Ålderspensionering och träning för pensionärstillvaron	Nr 3 s. 25
<i>Forss Simo:</i> 30 år av åldringsarbete och forskning — en märkesdag för Centraförbundet för de gamlas väl	Nr 2 s. 42
<i>Gould Raija:</i> Plock ur resultaten av en undersökning rörande arbetsförmåga	Nr 2 s. 18

<i>Helkavuori Heikki:</i> Arbetspensionsanstaltens Förbund som informatör	Nr 3 s. 17
<i>Hännikäinen Martti:</i> Förtidspensionsanordning för sysselsättande av unga arbetslösa .	Nr 2 s. 9
<i>Hännikäinen Martti:</i> Hur bestäms arbetspensionsförsäkringsavgiften?	Nr 3 s. 8
<i>Hämminen Markku:</i> Folkpensionspaket i kraft 1980—82 ..	Nr 1 s. 12
<i>Ihalainen Pekka:</i> Om invalidpensions beviljande såsom del pension eller full pension	Nr 3 s. 5
<i>Jääskeläinen Jyrki:</i> Sista pensionsanstalten -principen; dess förverkligande inom statens pensionssystem och de övriga offentliga pensionssystemen .	Nr 2 s. 29
<i>Kausto Risto:</i> Ansvarsfördelningssystemet inom arbetspensionssektorn	Nr 3 s. 11
<i>Kivistö-Välimäki Katariina:</i> Arbetspensionssystemet finansierar bostäder	Nr 4 s. 22
<i>Koivistoinen Pentti:</i> Indragning av invalidpension	Nr 4 s. 25
<i>Koivusalo Lauri:</i> Kreditförsäkringsmötet i Washington i juni	Nr 4 s. 42
<i>Koivusalo Lauri:</i> Ändringar i arbetspensionslagarna från ingången av år 1980	Nr 1 s. 14
<i>Kolehmainen Juhani:</i> Arbetspensionsfonden och dess betydelse	Nr 4 s. 16
<i>Kolehmainen Juhani:</i> Om sjukdagpenningens prioritet	Nr 2 s. 26
<i>Kostamo Pentti:</i> Arbetspensionsanstaltens Förbund — ett samarbetsorgan för pensionsanstalterna	Nr 3 s. 15
<i>Laatunen Reijo:</i> Om åldringarnas och de arbetsoförmögna åldersstruktur	Nr 2 s. 33
<i>Lahtinen Pentti:</i> Vår kampanj ökade folks intresse att följa med sina egna pensionsuppgifter	Nr 3 s. 20

<i>Lietsala Leena</i> : Förtids- och invalidpensionerna i Norden: en statistisk jämförelse	Nr 2 s. 22	Arbetspension 1978	Nr 1 s. 48
<i>Luoma Helena</i> : Alla är inte medvetna om sin rätt till arbetspension	Nr 2 s. 35	Basic Features of Finland's Pension Schemes	Nr 1 s. 42
<i>Luoma Helena</i> : Ålderspensionen uträknas på förhand .	Nr 4 s. 27	En konvention om social trygghet mellan Finland och Förbundsrepubliken Tyskland ..	Nr 2 s. 45
<i>Mäkinen Jaakko</i> : Mässorna en effektiv informationskanal ..	Nr 3 s. 21	För pensionskassornas och -stiftelsernas funktionärer avsedd utbildning under hösten 1979	Nr 3 s. 41
<i>Naumanen Veijo</i> : Vad innehåller arbetstagarernas registerutdrag?	Nr 1 s. 10	Grundstenen till Arbetspensionskassans nya ämbetshus murad	Nr 4 s. 41
<i>Poukka Heikki</i> : Utdrag till dem, som bytt arbetsförhållande ..	Nr 1 s. 9	Gäster i Pensionsskyddscentralen	Nr 1 s. 40
<i>Prokkola Esko</i> : Bankgaranti och kreditförsäkring	Nr 2 s. 38	Gäster i Pensionsskyddscentralen	Nr 4 s. 40
<i>Prokkola Esko</i> : Kreditförsäkringens utveckling under år 1978	Nr 1 s. 20	Juhani Salminen ordförande för TELA	Nr 2 s. 45
<i>Prokkola Esko</i> : Marknadsföringsnyheter från kreditförsäkringen	Nr 3 s. 18	Litteratur (Uranuurtajan tie: Mikael Brunila, Näin luotiin Merimieseläkekassa; Rakenuskassan vaiheet kansien välissä: Halsas-Heinonen, Rakenusalan työeläkekassa vuosina 1962—75; Handbok: Osmo Toivola, Sosiaaliturvan pääpiirteet, 7:nde, omarbetade upplagan; Utkomna	Nr 1 s. 23
<i>Salminen Jaakko</i> : Arbetstagarernas grupplivförsäkring	Nr 3 s. 22	Litteratur (Ny lärobok i försäkringslära: Teivo Pentikäinen, Vakuutusoppi. Sjunde, omarbetade upplagan)	Nr 2 s. 39
<i>Santala Eero</i> : Pensionsinformationsbyrå — en byrå med schvung	Nr 4 s. 19	Läsarundersökning med detta nummer	Nr 1 s. 4
<i>Sirviö Markku</i> : Utbetalning av invalidpension för retroaktiv tid till arbetsgivaren	Nr 2 s. 10	Markbelopp, som motsvarar APL-index för år 1979	Nr 1 s. 35
<i>Suominen Antti</i> : Nytt sätt att räkna ut pensionslönen	Nr 2 s. 12	Partiuttalanden om pensionspolitiken (<i>Yrjö Larmola</i>)	Nr 4 s. 4
<i>Suomivuori Kirsti</i> : Pensionsrådgivarna på kurs	Nr 1 s. 18	Pensionsskyddscentralen ger ut en ny broschyr	Nr 4 s. 45
<i>Tapio Helena</i> : Arbetsförtjänster som inräknas i den pensionsgrundande lönen	Nr 2 s. 15	Pensionsskyddscentralen på mässan	Nr 1 s. 21
<i>Vanamo Jussi</i> : Forskningen och det internationella samarbetet inom området för social trygghet	Nr 1 s. 16	Pensionsskyddscentralen sänder ut registerutdrag även automatiskt —till vem och varför?	Nr 1 s. 6
<i>Vanamo Jussi</i> : Nordiskt möte för invaliditetsforskare i Helsingfors 9—10. 11. 1978	Nr 1 s. 39	PSC:s styrelse	Nr 2 s. 45
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN INFORMERAR		Rehabiliteringens möjligheter	
Alla riksdagspartier önskar individuell pensionsålder	Nr 4 s. 6		

alltför begränsade	Nr 2 s. 44	ändringar utomlands	Nr 2 s. 50
Sagt på hösten	Nr 4 s. 36	<i>Janhunen Jouko</i> : Pensionsförändringar utomlands	Nr 4 s. 44
Utnämningar	Nr 4 s. 39	Nya cirkulär	Nr 1 s. 33
1979 års arbetspensionsbroschyrer är här	Nr 1 s. 22	Nya cirkulär	Nr 2 s. 47
		Nya cirkulär	Nr 3 s. 41
		Nya cirkulär	Nr 4 s. 47
STANDARDSPALTER		Ny arbetspensionslagstiftning	Nr 1 s. 34
English Summary	Nr 1 s. 41	Ny arbetspensionslagstiftning	Nr 2 s. 47
English Summary	Nr 2 s. 55	Ny arbetspensionslagstiftning	Nr 3 s. 38
English Summary	Nr 3 s. 45	Ny arbetspensionslagstiftning	Nr 4 s. 45
English Summary	Nr 4 s. 50	Ny litteratur rörande utkomstskyddet	Nr 3 s. 43
Frågor och svar	Nr 1 s. 31	Ny litteratur rörande utkomstskyddet	Nr 4 s. 46
Frågor och svar	Nr 2 s. 48	Rekommendationer av konsultativa kommissionen för invaliditetsärenden (<i>Arja Sankari</i>) .	Nr 1 s. 29
Frågor och svar	Nr 3 s. 38	Rekommendationer av konsultativa kommissionen för invaliditetsärenden (<i>Arja Sankari</i>) .	Nr 3 s. 36
Frågor och svar	Nr 4 s. 38	Rekommendationer av konsultativa kommissionen för invaliditetsärenden(<i>Merja Lamberg</i>)	Nr 4 s. 34
För kännedom	Nr 3 s. 42	Uppgifter om arbetspensionstagarna 31. 12. 1978	Nr 1 s. 46
För kännedom	Nr 4 s. 48	Uppgifter om arbetspensionstagarna	Nr 2 s. 53
Försäkringsdomstolens utslag (<i>Pentti Koivistoinen</i> : Ersättande av KAPL-lön för kommande tid med APL-lön, Huvudförtroendemens arvode beaktades i APL-lön)	Nr 1 s. 26	Uppgifter om arbetspensionstagarna	Nr 3 s. 46
Försäkringsdomstolens utslag (<i>Pentti Koivistoinen</i> : Återkommande företagaverksamhet är företagaverksamhet även i perioder på knappa fyra månader, Delpensionstagare som hade velat ha full pension sökte inte ändring i tid)	Nr 2 s. 46	Uppgifter om arbetspensionstagarna	Nr 4 s. 51
Försäkringsdomstolens utslag (<i>Pentti Koivistoinen</i> : Vad bör anses som skriv- och räknefel, Dagtraktamente som utgått före 1. 10. 1977 var inte pensionslön)	Nr 3 s. 33		
Försäkringsdomstolens utslag (<i>Pentti Koivistoinen</i> : Företagarförsäkrings begynnande, Aktiebolags direktörs FöPL-tillhörighet, Rättsinnehavares besvärsmätt)	Nr 4 s. 32		
<i>Janhunen Jouko</i> : Om utländska pensioner	Nr 3 s. 40		
<i>Janhunen Jouko</i> : Pensionsförändringar utomlands	Nr 1 s. 36		
<i>Janhunen Jouko</i> : Pensionsförändringar utomlands			

Uppgifter om arbetspensionstagarna 31. 12. 1979

I tabellernas siffror har minimiskyddet beaktats.

31. 12. 1979 utbetalades allt som allt 533 000 arbetspensioner. Förändringen fr ån föreg ående år är 31 000 pensioner eller 6,2 procent.

Av de utbetalda pensionerna var 263 000 ålderspensioner (inom parentes förändringen fr ån motsvarande tidpunkt föreg ående år) (+21 000), 175 000 invalidpensioner (—1 000), 8 000 arbetslöshetspensioner (+3 000) och 87 000 familjepensioner (+8 000).

Ålderspensionernas medelbelopp var 624 mark /m ån, invalidpensionernas 714 mark /m ån, arbetslöshetspensionernas 731 mark /m ån och familjepensionernas 508 mark /m ån.

ÅLDERSPENSIONER

31. 12. 1979 gällande

Pensionsbeviljare	Pensionstagare			Grundpension i medeltal mk /m ån.		
	Mån	Kvinnor	Totalt	Mån	Kvinnor	Totalt
APL-pensionsanstalter	52 198	72 849	125 047	1 271	556	854
FöPL-pensionsanstalter	10 659	7 450	18 109	1 242	870	1 089
LFöPL-pensionsanstalten	37 364	44 435	81 799	343	174	251
KAPL-pensionsanstalten	30 158	7 732	37 890	501	243	448
Alla arbetspensionsanstalter	130 379	132 466	262 845	825	427	624

1. 1-31. 12. 1979 beviljade

Alla arbetspensionsanstalter	14 755	16 052	30 807	894	434	654
------------------------------	--------	--------	--------	-----	-----	-----

INVALIDPENSIONER (delpensioner inberäknade)

31. 12. 1979 gällande

Pensionsbeviljare	Pensionstagare			Grundpension i medeltal mk /m ån.		
	Mån	Kvinnor	Totalt	Mån	Kvinnor	Totalt
APL-pensionsanstalter	38 068	41 274	79 342	1 383	637	995
FöPL-pensionsanstalter	7 581	3 555	11 136	1 067	673	941
LFöPL-pensionsanstalten	22 976	25 945	48 921	408	169	282
KAPL-pensionsanstalten	30 875	5 122	35 997	667	302	615
Alla arbetspensionsanstalter	99 500	75 896	175 396	911	456	714

1. 1-31. 12. 1979 beviljade

Alla arbetspensionsanstalter	11 192	8 338	19 530	1 143	564	896
------------------------------	--------	-------	--------	-------	-----	-----

DELPENSIONER

31. 12. 1979 gällande

Pensionsbeviljare	Pensionstagare			Grundpension i medeltal mk /m ån.		
	Mån	Kvinnor	Totalt	Mån	Kvinnor	Totalt
APL-pensionsanstalter	1 232	1 467	2 699	1 042	491	742
FöPL-pensionsanstalter	1 402	593	1 995	815	590	748
LFöPL-pensionsanstalten	5 630	6 183	11 813	339	155	243
KAPL-pensionsanstalten	1 182	146	1 328	624	325	591
Alla arbetspensionsanstalter	9 446	8 389	17 835	537	247	401

1. 1-31. 12. 1979 beviljade

Alla arbetspensionsanstalter	1 558	1 616	3 174	629	275	448
------------------------------	-------	-------	-------	-----	-----	-----

ARBETSLÖSHETSPENSIONER

31. 12. 1979 gällande

Pensionsbeviljare	Pensionstagare			Grundpension i medeltal mk /m ån.		
	Män	Kvinnor	Totalt	Män	Kvinnor	Totalt
APL-pensionsanstalter	1 318	2 799	4 117	1 206	656	832
FöPL-pensionsanstalter	100	89	189	1 054	639	859
LFöPL-pensionsanstalten	445	234	679	648	255	513
KAPL-pensionsanstalten	1 794	774	2 568	737	341	618
Alla arbetspensionsanstalter	3 657	3 896	7 553	904	569	731

1. 1-31. 12. 1979 beviljade

Alla arbetspensionsanstalter	2 139	2 108	4 247	1 002	608	807
------------------------------	-------	-------	-------	-------	-----	-----

FAMILJEPENSIONER

31. 12. 1979 gällande

Pensionsbeviljare	Antal pensioner	Grundpension i medeltal mk /m ån.	Pensionstagare		
			Änkor	Barn	Totalt
APL-pensionsanstalter	42 334	702	39 407	15 038	54 445
FöPL-pensionsanstalter	6 590	630	6 305	2 523	8 828
LFöPL-pensionsanstalten	15 549	197	14 713	5 732	20 445
KAPL-pensionsanstalten	22 783	325	21 591	7 891	29 482
Alla arbetspensionsanstalter	87 256	508	82 016	31 184	113 200

1. 1-31. 12. 1979 beviljade

Alla arbetspensionsanstalter	10 452	551
------------------------------	--------	-----

ÅLDERS-, INVALID-, ARBETSLÖSHETS- OCH FAMILJEPENSIONER

31. 12. 1979 gällande

Pensionsbeviljare	Antalet pensioner	Grundpension i medeltal mk /m ån.
APL-pensionsanstalter	250 840	873
FöPL-pensionsanstalter	36 024	958
LFöPL-pensionsanstalten	146 948	257
KAPL-pensionsanstalten	99 238	485
Alla arbetspensionsanstalter	533 050	636

1. 1-31. 12. 1979 beviljade

Alla arbetspensionsanstalter	65 036	720
------------------------------	--------	-----

Av ålders- och invalidpensionstagarna erhöll 11 883 dessutom registrerad tilläggspension, i medeltal 977 mk/mån. Dessa var i huvudsak APL- och FöPL-pensioner. Av familjepensionerna var 2 672 enligt tilläggsför-
månerna, i medeltal 767 mk/mån.

1. 1-31. 12. 1979 UTBETALADE PENSIONER, MILJ. MK

Minimiskydd

APL-pensionsanstalter	2586,80
FöPL-pensionsanstalter	408,80
LFöPL-pensionsanstalten	446,08
KAPL-pensionsanstalten	577,94
Alla arbetspensionsanstalter	4019,62
Registrerat tilläggsskydd	160,90
Sammanlagt	4180,52

80 ARBETS- 1 PENSION

- 3 Också företagarpensionerna måste finansieras
- 4 Vetande ger trygghet
- 6 FöPL-försäkringspremienivån är hög men måste accepteras
- 10 Arbetspensionssystemet är nödvändigt för vår löntagarbefolkning
- 12 Företagarpensionernas utveckling under de gångna 10 åren
- 15 Pensionskommissionen 1976 överlämnade sitt fjärde delbetänkande
- 16 Pensionsstödsexperiment i ett halvt års tid
- 18 Tidningen Arbetspension som budbärare. Resultat av en undersökning bland läsekretsen
- 23 Kreditförsäkringsåret 1979
- 25 Förnyade pensionsansökningsblanketter
- 26 Rekommendationer av konsultativa kommissionen för invaliditetsärenden
- 28 Försäkringsdomstolens utslag
- 30 Arbetspensionsdagens frågor
- 32 Erfarenheter av tillämpningen av lagen om pension för företagare
- 34 LFöPL:s tillämpningsområde
- 37 Om pensionsskyddet för det öppna bolagets och kommanditbolagets bolagsmän
- 39 Nya bestämmelser om pensionssamordningen från år 1980
- 42 Fältinspektör Esko Hytönen in memoriam
- 43 Pensionsskyddscentralens styrelse och representantskap 1980—1982
- 44 Belopp som motsvarar APL-index för år 1980
- 45 Nya cirkulär
- 46 Frågor och svar
- 47 Ny arbetspensionslagstiftning
- 48 Förändringar i pensionsskyddet utomlands
- 49 Gäster på Pensionsskyddscentralen
- 50 För kännedom
- 55 Ny litteratur om utkomstskyddet
- 57 English Summary
- 58 Innehållsförteckning för Arbetspension år 1979
- 61 Uppgifter om arbetspensionstagarna 31. 12. 1979